

KATLİAMLARIN 50. YILDÖNÜMLERİ ANISINA
KIBRIS'TA
KANLI NOEL



AKRİTAS PLANI-KÜÇÜK KAYMAKLI SALDIRISI
MATYAT KATLİAMI-KUMSAL KATLİAMI
AYVASIL KATLİMİ-YILMAZKÖY OLAYLARI

YAZAN : İBRAHİM HALİL KUTLUAY -2013

UYARI

Bu belge taslak aşamasında olup kontrolleri tamamlanmamıştır. Yazım ve vurgu hataları olabilir. Dipnotların son kontrolü yapılmamış, kaynakça hazırlanmamıştır. Bu eksikliklerin giderilme zamanı ile ilgili bir söz verilmemektedir.

Amacımız insanlarımızın bilgi dağarcığına bir nebze katkıda bulunabilmek ve hayır dua alabilmektir.

KULLANILACAK BAZI TERİMLERE DAİR BİR AÇIKLAMA

Çalışmamızın bir çok yerinde olayları aktarırken mecburen **“Rumlar”**, **“Rum vahşeti”** gibi tabirler kullanılmıştır. Mecburen kullanılmıştır çünkü yapanların **“Rum”** kökenli insanlar olduğu bilinmekle beraber failler belli değildir. Bu durumda yapanlar **“uzaylılar”** olmadığı için mecburen belirsiz bir ifade olarak kökenleri kullanılmıştır.

Burada kullanılan **“Rum”** tabiri köken olarak **“bütün Rumları”** bağlamadığı gibi, köken üzerinden **“ırkçılık”** yapmak gibi bir derdimizde yoktur. Peygamberimizin veda hutbesinde **“baba evladın suçundan, evlat babanın suçundan mesul değildir”** buyurduğu üzere böyle bir düşünce aklımızdan da geçmez.¹

Herşeyden önce Fatih dönemi sadrazamlarından adı üstünde Rum kökenli Rum Mehmet Paşa, yine Fatih dönemi vezirlerden Paleologos hanedanından gelme Has Murat Paşa ve kardeşi Mesih Paşa, muhtemelen Sırp kökenli bir devşirme olan Gedik Ahmet Paşa, Arnavut kökenli Koca Davut Paşa gibi isimler bize insanların kökenlerinden dolayı yargılanamayacağını göstermektedir. Otlukbeli Seferinde şehit olan ve cami, hamam, medrese ve imaretten oluşan külliyesini geriye bırakan Has Murat Paşa'yı elbette bir EOKA teröristi ile kökeninden dolayı bir tutamayız.

¹ Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Adem'in çocuklarısınız, Adem ise topraktır. Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır. Allah yanında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanıdır. Azası kesik siyahî bir köle başınıza amir olarak tayin edilse, sizi Allah'ın kitabı ile idare ederse, onu dinleyiniz ve itaat ediniz. Kimse kendi suçundan başkası ile suçlanamaz. Baba, oğlunun suçu üzerine, oğlu da babasının suçu üzerine suçlanamaz.

Şimdiki zamanın iş atmaya gelince mangalda kül bırakmayanlarından kaç tanesinin bu ÷lkeye Has Murat Paşa kadar faydası olmuştur? sorusu bu konuda şiarımızdır.

Ez cümle bizim burada yaklaşımız Osmanlı'nın olaya yaklaşımı gibi olacak ve meselelere “ırkçı” bir açıdan bakmayacağız. Ancak bunu yaparken de Kanlı Noel gibi katliamları yapanların veya Muratağa, Sandallar ve Atlılar gibi soykırımvari cinayetlere imza atıp, 16 günlük kundaktaki bebeklere bile kıyanların suçlarını örtbas etmemiz beklenmesin.

UYARI.....	2
KULLANILACAK BAZI TERİMLERE DAİR BİR AÇIKLAMA	3
MAKARIOS SÜRGÜNDEN DÖNÜYOR.....	7
TMT – TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI KURULUYOR.....	7
YA TAKSİM YA ÖLÜM MİTİNGLERİ TEKRAR BAŞLIYOR	9
TMT RESMEN FAALİYETE GEÇİYOR-BAYRAKTAR GÖREVDE.....	12
TMT TEŞKİLATI VE YAPISI	15
KKTF’NİN GAZETE İLANLARI VE MACMILLAN PLANI	18
ZURICH VE LONDRA ANLAŞMALARI – MAKARIOS’A SEKS ŞANTAJI	20
1959 ZURICH ANLAŞMASINA YER ALAN BİR MADDE ÜZERİNE DETAY .	23
KIBRIS CUMHURİYETİ	24
KIBRIS TÜRK ALAYININ ADAYA ÇIKIŞI	26
KIBRIS CUMHURİYETİ’NDE TOPLUMLARARASI BÖLÜNME VE ŞİDDET .	28
AKRİTAS PLANI	31
NEYDİ BU AKRİTAS PLANI ?	32
AKRİTAS PLANININ TAM METNİ	33
A. DIŞTA KULLANILACAK METOD	34
B. İÇ CEPHE.....	37
KANLI NOEL’E GİDEN YOL MAKARIOS’UN ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ TEKLİFİ	44
13 MADDE LİK TELİF NELERİ İÇERİYORDU	47
SOYKIRIM KATLİAMLARI – KANLI NOEL	51
KÜÇÜK KAYMAKLI SALDIRISI	55
MATHIATİ KATLİAMI	57
KUMSAL KATLİAMI	59

AYVASIL KATLİAMI	68
YILMAZKÖY OLAYLARI	73
KATLİAMIN DÜNYAYA DUYURULMASI.....	74
YARALILARIN DURUMU	76
TÜRKİYE’DEKİ KUMSAL FACİAZEDELERİNİN DURUMU	78
BARBARLIK MÜZESİ	80
KANLI NOEL’İN DIŞ BASINDA YANSIMALARI	84
NIHAT İLHAN’IN ACI ZAMANI-CENAZELERİN ÜLKEYE GETİRİLMESİ VE DEFNEDİLMESİ	87
KUMSAL KATLİAMI İFTİRALARI.....	92
GÖRGÜ ŞAHİTLERİNİN AĞZINDAN KUMSAL KATLİAMI.....	100
KATLİAMIN DUYULMASININ ARDINDAN	108
BAYRAK RADYOSU KURULUYOR	110

MAKARIOS SÜRGÜNDEN DÖNÜYOR

20 Mart 1957’de İngiltere Sömürgeler Bakanı Lennox Boyd, Makarios’a adadaki şiddetin durması yönünde bir açıklama yapması koşuluyla Kıbrıs’a dönmek şartıyla serbest bırakılabileceğini iletti. Makarios böyle bir açıklama yapmamasına rağmen Nisan ayında Kıbrıs’a dönmek şartıyla Seyşel’den ayrılma izni verildi ve o da Atina’ya gitti.²

Kıbrıs’ta ise EOKA terör estirmeye devam etti ve bunun üzerine Makarios da bir kez daha BM’e gidip durumu iletti. Vali Harding emekli oldu ve görevi Hugh Foot’a bıraktı.³

TMT – TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI KURULUYOR

Makarios’un bunu söylemesine rağmen, Türklere karşı EOKA’nın faaliyetleri aynı hızla sürmektedir. Önceleri yerel ve bölgesel örgütler olarak kurulan Volkan, Karaçete, 9 Eylül Cephesi⁴ gibi örgütlerin ise yeterince etkin mücadele edemediği ortadadır.

Rauf Denктаş, Burhan Nalbantoğlu ve Kemal Tanrısevdî tarafından 1957 yılı Temmuz ayında Türk Mukavemet Teşkilatının kuruluşu ilan edilir. EOKA’ya karşı Türk nüfusu korumak için kurulan TMT, bu tarihten sonra Kıbrıslı Türklerin güvenliğini sağlamak ve siyasi hareketlerini yürütecek önemli bir örgüt oldu.

Belirtilen örgütler, TMT bünyesine alınmıştır. TMT’nin amacı savunma yapmak, EOKA’nın saldırılarına karşılık vermek, Türk bölgelerini korumak, adadaki Türk varlığının devamını sağlamaktır.⁵

² Cyprus, a Country Study, s.19.

³ Cyprus, a Country Study, s.31

⁴ İsim Yunanların hafızalarına ışıktutacak şekilde seçilmiştir. Anadolu’daki son günlerinin yani denize döküldükleri günün tarihidir.

⁵ Sabahattin İsmail, *Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Doğuşu-Çöküşü ve Unutulan Yıllar (1964-1974)*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992.s:13-14

Kıbrıs Türklerinin mücadelesinin efsane örgütü Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatına (TMT) giriş, önceden belirlenen ve hakkında ayrıntılı araştırma yapılan üye adayının siyah bir perdenin ardında Kuran, bayrak ve silah üzerine yemin etmesi ile olmaktadır. Yakın tarihte İtalyan Carbonari teşkilatı, Yeni Osmanlılar ve daha sonra İttihat ve Terakki Cemiyetinde gördüğümüz bu kabul seremonisi sırasında okunan TMT Andı'nın metni şöyledir; **“Kıbrıs Türkü'nün yaşayış ve hürriyetine, canına, malına ve her türlü anane ve mukaddesatına, her nereden ve kimden olursa olsun, vaki olacak tecavüzlere karşı koymak için kendimi Türk milletine adadım. Ölüm dahi olsa, verilen her vazifeyi yapacağım. Bildiğim, gördüğüm, işittiğim ve bana emanet edilen, her şeyi canımdan aziz bilip sonuna kadar muhafaza edeceğim. Gördüklerimi, işittiklerimi, hissettiklerimi ve bana emanet edilenleri, hiç kimseye ifşa etmeyeceğim. İfşaatın bir ihanet sayılacağını ve cezasının ölüm olacağını biliyorum. Yukarıda sıralanan hususları harfiyen tatbik edeceğime, şerefim, namusum ve bütün mukaddesatım üzerine söz verir and içerim.”**

1957 yılının Nisan ayında Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak'ın da yer aldığı Kıbrıs'tan bir heyet Ankara'ya çağırılmış, Menderes ve Bayar'la görüşmüşlerdir. Kendilerine, taksim tezinden Türkiye'nin caymayacağını, taksimden başka yol olmadığını İngiltere ve Amerika'ya bildirildiği söylenmiştir.⁶

Daha sonra Türkiye, Kıbrıs davasında Türk halkına yalnız olmadığını anlatmak ve olayları daha yakından takip edebilmek adına adaya öğretmenlerini göndermiştir. Öğretmenler daha sonra gerçekleştirilecek mücadelede etkin rol oynayacaklardır. Bu konuda 28.08.1957 tarihinde Cumhurbaşkanı Celal Bayar imzalı Bakanlar Kurulu Kararnamesi şöyledir; **“ilişik listede adları ve görevleri belirtilen 22 öğretmenin iki sene müddetle Kıbrıs'taki Türk okullarında öğretmenlik görevi almalarına izin verilmesine karar verilmiştir”.**⁷

⁶ Faiz Kaymak, *Kıbrıs Türkleri Bu Duruma Nasıl Düştü?*, Haz.Müfide Zehra Erkin, Alpay Basımevi, İstanbul, 1968, s.54

⁷ BCA 18-01-02-146-42-12.

Başbakan Menderes, sorunu Yunanistan'la barışçı diplomatik yollarla çözenin mümkün olabileceği umudu nedeniyle bu konuda uzun süre düşünmüştür. Ancak Kıbrıs'ta olaylar giderek büyümekte, Rumlar, İngilizler ve Türklere karşı her an terör faaliyetlerini arttırmaktadırlar. İngiliz valisi ise olayları sadece izlemektedir. Kıbrıs köylülerinden Menderes'e yardım çağrıları içeren telgraflar gelmektedir. Türkiye'de de artık hareketler başlamıştır. **"Ya Taksim Ya Ölüm"** sloganları atılmaktadır.

Bu sırada Girne Türk İlkokulu Rumların saldırısına uğrar. Kıbrıs'ta yaşanan ve giderek artan ölümler, Menderes'in kararını vermesine yardımcı olmuştur. Kıbrıs'ta EOKA'ya karşı Türk halkının güvenliğini sağlayacak gizli bir teşkilat kurulacaktır. Bu iş için Genelkurmay Başkanlığı Seferberlik Tetkik Kurulu görevlendirilir. Subaylar gönüllülük esasına göre seçilir. TMT, Tümgeneral Daniş Karabelen'e bağlanır. Planı yardımcısı olan Binbaşı İsmail Tansu yürütecektir. TMT'yi kuran subayların çoğu Kore Savaşı'nda bulunmuştur. Kıbrıs'a öğretmen kimliği ile gireceklerdir.⁸

YA TAKSİM YA ÖLÜM MİTİNGLERİ TEKRAR BAŞLIYOR

Daha önce "Ya Taksim Ya Ölüm" sloganıyla Kıbrıs'ta düzenlenen ilk mitinge binlerce Kıbrıslı Türk katılmış ve ENOSİS'e seyirci kalmayacaklarını bir kez daha duyurmuştu.

⁸ Aydın Akkurt, Türk Mukavemet Teşkilatı (1957-1958 Mücadelesi), Seçil Ofset, ÇTTAD, VIII/18-19, (2009/Bahar-Güz) Dilek YİĞİT YÜKSEL 182 İstanbul, 1999. S:240



6-7 Eylül olayları sebebiyle bir süre fazla keskin çıkışlardan kaçınan Türkiye'de 12 Haziran 1956 tarihinde Ankara'da yine "Ya Taksim Ya Ölüm" sloganı ile Rum politikalarına seyirci kalmayacağını deklare ediyordu.

Bu mitinglerin en önemlisi ise 7 Haziran 1958'de İstanbul Beyazıt Meydanı'nda gerçekleştirilen miting oldu. Mitingden bir gün önce, Kıbrıs'tan gelen, 54 Türk'ün öldürüldüğü iddiasının etkisiyle, meydana yaklaşık 300 bin kişi geldi ve bu inanılmaz kalabalık hep bir ağızdan Kıbrıs'ta bir oldu bittiye seyirci kalmayacaklarını haykırdı.

Aşağıdaki gazete kupüründe de görüldüğü gibi toplanan mahşeri kalabalık dünya kamuoyuna, Yunanistan 'a ve hatta Türk hükümetine mesajını veriyordu.



12 Haziran 1958'de Ankara'da yine aynı sloganla üçüncü miting yapıldı. Türkiye'ye gelen Fazıl Küçük bu sloganla düzenlenen bir çok miting de konuşmalara yaparak Kıbrıs davasını anlatarak halktan destek talep etmişti.

Ülkede muhalefet gittikçe sertleşirken ve dış destekle sağlanan büyümetinin getirdiği iyimser hava yavaş yavaş dağılırken bu tip mitingler hükümet içinde faydalı olmuş ve bozulan ekonominin gündemden kaymasına yardımcı olmuştur.



9

⁹ Fazıl Küçük bir konuşma sırasında

TMT RESMEN FAALİYETE GEÇİYOR-BAYRAKTAR GÖREVDE

12 Temmuz'da EOKA, Sinde katliamını yapar. Bunun üzerine 1 Ağustos 1958 tarihinde Kıbrıs TMT Başkanı Yarbay Rıza Vuruşkan Lefkoşa'da, İş Bankası Şubesinde müfettiş kimliği ile görevine başlar. Yeni adı Ali Conan'dır. Vuruşkan'ın kod adı Bozkurt, TMT Liderlik kodu Bayraktar'dır.¹⁰

Rauf Denктаş daha sonra TMT'nin kuruluşunu şöyle anlatacaktır.

Dr. Küçük'ün Türklere konuyu anlatmaya çalıştığını söylemiştim. Türkiye'ye gidip geliyordu. Aldığı cevap, "bir şey olmaz merak etmeyin İngiltere adayı bırakmaz rahat olun" şeklindeydi. En sonunda Menderes hükümeti gelince ilgi artıyor.

Zaten Rumlar artık Türklere de vurmaya başlayınca, Türkiye ilgisiz kalamıyor. Gençlik ayağa kalkıyor, gösteriler devam ediyor. Bu Türkiye'yi angaje etmek için doktora yarıyor. Böylece Volkan zaman içinde ses veren büyük bir örgüt haline geliyor. **Ama ses veren sadece, başka bir şey yok.**

Ama en önemlisi TMT'yi niçin kurduk. En son iki kişi öldürülmüştü. Litra yolunda iki Türk öldürülmüştü. Yine büyük bir nümayiş, büyük bir olay gerçekleşmişti. Dr.Küçük'ün evinin olduğu Girne caddesinde büyük bir protesto oldu. O sırada bir İngiliz komutanı jipi ile doktora geldi ve **"mesaj alınmıştır, kalabalığı dağıtın artık yoksa daha büyüyecek bu iş. Rum tarafı iyice hazırlandı. İş büyürse can kayıpları olacak"** dedi.

Bunun üzerine Dr. Küçük jipe bindi ve göstericileri **"tamamdır arkadaşlar sesimiz duyulmuş mesaj alınmıştır"** diye yatıştırdı. Her zaman yaptıkları gibi. Ben Dr. Küçük'ün evindeydim. Bu olayın üzerine yürümeye çıktım. Biraz bunalımdaydım ve Atatürk meydanına doğru yürüyorum. Lise mezunlar birliği başkanı Burhan Nalbantoğlu arkadaşım geldi. **"Burhan bu böyle gitmez. Bir tarafta Yunan genelkurmayına bağlı, siyasetle uyum içinde bir teşkilat, nerede**

¹⁰ İsmail Tansu, Aslında Hiç Kimse Uyumuyordu, Minpa Matbaacılık, Ankara, 2001, s.69.

vuracağını nerede duracağını biliyor. Diğer taraftan burada. Bir nümayiş bir gösteriş ama İngiliz dur deyince duruyoruz. Böyle şey olmaz durum felakete gidiyor.” dedim.

O sırada ben savcıyım ve istifamı verdim. Henüz kabul edilmedi. Ama kabul edilmesi için uğraşıyorum. İşin içinde olduğum için İngilizin, Rumlarla anlaşmak istediğini bunun için de tavizler vereceğini biliyorum. Bunu Dr. Küçük’e söylüyorum o da konsolosluğa duyuruyor. Bu kısır döngü içinde süre geçiyor.

Arkadaşım Nalbantoğlu, konsoloslukta çalışan Kemal Tanrısevdi isimli bir memurla konuşmuş. Gece bana geldi. **“Seninle tanışmak isteyen biri var hadi gidelim”** dedi, gittik. Tanrısevdi, **“Biz sizi uzun zamandır izliyoruz. Güvenilir bir kişiliğiniz var. Türkiye’ye bağlısınız. Nalbantoğlu’na söylediğiniz iş gereklidir, bunu yapalım”** dedi.

Sabaha kadar oturduk, konuştuk ve TMT’nin ilk tanıtım broşürünü hazırladık. Broşürde Volkan’a teşekkür ediyoruz ve TMT’nin kurulduğunu söylüyoruz. Ben o sırada Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu başkanayım ve halk içinde güvenilirliğim var. Bütün partiler köyler bütün kuruluşlar buna üye. Dr. Küçük eski başkanla arası açık olduğu için beni seçtirmişti başkanlığa.

İngiltere bu oluşumu engelleyememişti çünkü kültürel ve ekonomik bir kuruluş olarak siyasetin dışında bir kurum olarak görülüyordu. Ama aslında tam içinde. Neyse halkın bana güveni var. Onun için benden çıktığını bildikleri için Volkan’daki arkadaşlar dahi kabul ettiler. Onların içlerinde bizim güvendiklerimizi TMT’ye aldık.

Ancak ikinci toplantıda; **“Biz bir liste hazırladık. Falan kişilerden 500 veya 150 neyse, şu kadar para toplayıp bununla silah alacağız.”** dediler.

O zaman **“durun, ben bu işte yokum”** dedim. **“Bugün para istediğiniz adamlar hem para vermez, verse dahi ertesi gün, olmadı ertesi ay silahlar nerede diye sorar. Teşhir etmeniz gerekir ki gösteremezsiniz. Benim istediğim EOKA’ya karşı Türk Hükümetine ve Genelkurmayına bağlı bir kuruluştur. Biz teşkilatçılığı bilmeyiz. Kıskançlıktan ve benzeri nedenlerden birbirimizi öldürürüz. Hareketi Türkiye’ye**

bağlamazsanız, silahları Türkiye’den getirmezsensiz, para toplayacaksanız ben yokum” diyerek onları ikna ettim ve istediğimi yapmak üzere, Kasım 1957’de beni yetkili kıldılar. İlk kez Ocak ayında Dr. Küçük’le Türkiye’ye gittim.

Ankara’da Fatin Rüştü Zorlu’yu ziyaret ettik. Allah rahmet eylesin.¹¹ Doktor, Kıbrıs meselesini konuştu ve ihtiyaçlarını duyurdu sonra ben söz aldım. **“Biz böyle bir teşkilat kurduk. Rumlar bu işi EOKA ve Yunanistan’la birlikte yürütüyorlar. Türkiye bize bu konuda yardımcı olmazsa bu iş burada biter. Onun için sizden silah istiyoruz.”** dedim. Buna karşılık bize sordular **“biz şimdi size silah göndersek alabilir misiniz?”** Ben o gençlik ve tecrübesizlik içinde **“tabi alırız”** diyordum ki, Dr. Küçük, **“konuyu biraz inceletin, nasıl yapacaksınız. Aksi takdirde yakalanırsanız Türkiye zor durumda kalır”** dedi.

Aslında Fatin Bey’in de Adnan Menderes’i ikna etmek için zamana ihtiyacı varmış. Zaman kullanıldı ve 9 ay sonra Türkiye bize ilk uzmanlarını, Bayraktar ve yardımcılarını gönderdi, iş bankası müfettişi ve öğretim müfettişi adı altında. Bundan sonrasını İsmail Tansu’nun kitabından izleyebilirsiniz. Emri aldığı günden itibaren olayları biliyor.

Kitap, **“emir oldu ve biz kurduk”** diye başlar. Ancak bu teşkilat önceden kurulmuştu. Biz, mevcut teşkilatı 9 ay sonra teslim etmiştik. Propogandaları, yayınları, köylerdeki örgütlenmesiyle, adamlarıyla zaten maneviyat ayaktaydı. Bir şeyler vardı ama bilinçli bir kuruluş değildi. Arkadaşlar geldikten sonra, bir kısmı benim avukatlık büromda, bir perdenin arkasında, Kuran ve silah üzerine yeminlerini ettiler. Halkta da büyük istek ve heyecan vardı. Böylece büyük bir kuruluş ortaya çıktı.

1963’de Rumların saldırısında¹² (Denктаş kanlı noelden bahsediyor) eğer TMTnin hazırlığı olmasaydı, kayıp çok daha fazla olurdu. 1960

¹¹ Zorlu’nun Kıbrıs meselesinde ki çalışmaları için bkz. Levent Ayabakan, Fatin Rüştü Zorlu’nun Hayatı ve Kıbrıs Meselesi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kars, 2007

¹² Harry Scott Gibbons, *Kıbrıs’ta Soykırım*, Çev.: Erol Fehim, Near East Publishing, Ankara, 2003, s.135;

anlaşması yapıp barış sağlandığında silahları gömmüştük. Çanakların¹³ yerlerini çok az kişi biliyordu. Bunlar yeniden çıkarıldılar ve bütün direniş 11 yıl TMT sayesinde devam etti.

1974 tarihinde gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekati'nda Kolordu Komutanı olan Ersin Paşa **“TMT’nin kontrol altına aldığı yerler olmamış olsaydı biz çok daha fazla zaiyatla adaya çıkardık”** demiştir. Harekatin başarıya ulaşmasından sonra ilk iş TMT’yi lağvetmek oldu çünkü resmi olarak Türkiye’den Silahlı Kuvvetler Teşkilatı gelmişti, artık gizli bir yer altı teşkilatına gerek yoktu. Kısaca TMT, tarihi bir direniş teşkilatıdır.

TMT TEŞKİLATI VE YAPISI

EOKA üyesi Rumlara karşı daha etkili mücadele hedefiyle kurulan TMT örgütü ilk olarak güvenilen Volkan üyelerini ve diğer teşkilat üyelerini bünyesine almıştır.

TMT’nin kuruluş amaçları :

1. Kıbrıs Türklerinin can ve mal güvenliğini sağlamak
2. Enosis’e ve bu uğurda yapılan girişimlerle estirilen teröre karşı durmak,
3. Türklere yapılacak saldırıları geri püskürtmek
4. Türk toplumunun birliğini ve bütünlüğünü sağlamak, komünizme karşı mücadele etmek,
5. Rumlara ve İngilizlere karşı Kıbrıs Türklerinin haklarını savunmak,
6. Anavatan Türkiye ile sıcak ilişkileri ve Türk toplumunun Anavatana bağlılığını sürdürmek.

TMT'nin dört farklı seviyede birlikleri bulunmaktaydı. Aşağıda bunlar küçükten büyüğe doğru sıralanmıştır:

¹³ TMT içinde, silahların gömüldüğü yerlere çanak adı verilmekteydi.

1. Manga: 5 ila 8 mücahitten oluşurdu. İlk adı "çadır" olup, 1961'den sonra "oğul", 1963'ten sonra da "manga" olarak adlandırılmaya başladı.
2. Bölük: 5 ila 8 mangadan oluşurdu. İlk adı "oba" olup, 1961'den sonra "petek", 1963'ten sonra da "bölük" olarak adlandırılmaya başladı.
3. Tabur: 5 ila 8 bölükten oluşurdu. İlk adı "otağ" olup, 1961'den sonra "kovan", 1963'ten sonra da "tabur" olarak adlandırılmaya başladı.
4. Sancak: 5 ila 8 taburdan oluşurdu. İlk adı "yayla" olup, 1961'den sonra "sancak" olarak adlandırılmaya başladı. 1961'den önce sancağa bölgedeki saygın insanlardan biri olan "baş yayla" komuta ederdi. 1961'de liderlik "sancaktar" adı verilen rütbeye verildi ve baş yaylalar, "serdar" adıyla sancaktar yardımcısı olarak görev yapmaya başladı.



¹⁴ TMT ve sancaklarını gösteren bir şema

TMT Eoka'ya karşı gerçekten takdir edilecek bir mücadele sergiler. Bunun etkisiyle günden güne kadrosu genişler ve yeni katılımlar olur. Diğer şehirlerde de sancaklar kurulur. 1974 harekatı sırasında TMT 17151 mücahidi ile Türk ordusu yanında çatışmalara katılır.

1958 yılında kurulan sancaklar:

- Lefkoşa Sancağı
- Mağusa Sancağı
- Larnaka Sancağı
- Limasol Sancağı
- Baf Sancağı
- Lefke Sancağı

Kanlı Noel'den sonra kurulan sancaklar:

- ❖ Boğaz Sancağı (Temmuz 1964)
- ❖ Erenköy Sancağı (Ağustos 1964)
- ❖ Yeşilırmak Sancağı (Ocak 1965)
- ❖ Serdarlı Sancağı (Eylül 1969)
- ❖ Mehmetçik Sancağı (Ocak 1975 - Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra)

TMT "bayraktar" adı verilen Türk subayları tarafından yönetilmiştir. Bu subayların listesi aşağıdaki gibidir:

- ❖ Rıza Vuruşkan (Haziran 1958 - Haziran 1960)
- ❖ Şefik Karakurt (Haziran 1960 - Haziran 1962)
- ❖ Kenan Çoygun (Ağustos 1962 - Temmuz 1967)
- ❖ Cevat Giray (Temmuz 1967 - Temmuz 1968)
- ❖ Rüştü Kazandağ (Temmuz 1968 - Ağustos 1970)
- ❖ Süleyman Eyüpoğlu (Ağustos 1970 - Temmuz 1972)
- ❖ Arif Eryılmaz (Temmuz 1972 - Eylül 1974)

- ❖ Çetin Başar (Eylül 1974 - Ağustos 1976)
- ❖ Aydın İlter (Ağustos 1976)

KKTF’NİN GAZETE İLANLARI VE MACMILLAN PLANI

1958 Yılıının ilk günlerinde Rumlar ve Türkler arası çatışma ilk kez keskinleşti ve Yunanistan ve Türkiye hükümetleri arasında tansiyon arttı. Grivas adanın tümünde İngiliz mallarına karşı bir boykot başlattı ve sabotaj saldırılarına girişti.

Bu arada EOKA’nın yıldırma manevralarına karşın İngiltere anayasa ve özerklik ilkeleri konusunda kararlı olmuş, MacMillan Planını gündeme getirmiştir.

Haziran 1958’de İngiltere Başbakanı Harold Macmillan, Macmillan planı olarak bilinen adanın Türk ve Rum tarafları ile birlikte Türkiye, Yunanistan ve İngiltere tarafından ortak yönetilmesi teklifini önerdi. Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar bu öneriyi parçalanmaya eşdeğer olduğunu söyleyerek ret ettiler. Macmillan Planı kabul edilmedi ama İngiltere uygulamaya koydu.

Bu dönemde bir takım klikler KKTF’nin adını kullanarak kişisel işlere soyunup, Kıbrıs davasına zarar verecek işlere girince, toplumu koordine etmek için gazete de çıkarmaya başlayan KKTF gazete aracılığı ile halkı uyarma gereği hisseder. Halkın Sesi, 15 Şubat 1958 nüshasında yayınlanan aşağıdaki metinle;

“Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu”ndan Halkımızın Dikkat Nazarına;
1-İmzasız gönderilen mektuplarla müracaatların nazarı itibara alınmayacağı.
2-“Alparslan” rumuzu altında sağa sola, “Federasyon namına” gönderilen mektuplarla Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonunun hiçbir alakası olmadığı görülen lüzum üzerine açıklanır.”

halkı uyaran federasyon aynı olayların tekrarı üzerine 20 Haziran 1958 tarihinde tekrar bir uyarı yayınlar.

“Son birkaç gün zarfında Lefkoşa”nın Türk kesiminde kalmış olan bazı ecnebilere imzasız mektuplar gönderilmekte veya kim olduğu belirsiz şahıslar gidip evlerini boşaltmalarını ihbar etmektedir.

Bir kere daha bu gibi hareketlerin Türk şerefi ile mütenasip olmadığını ve Türklüğü ile övünen hiçbir kimsenin bu gibi hareketlerde bulunmayacağını ve bulunmaması lazım geldiğini hatırlatırız.

Türk muhitinde bulunan ve Türk misafirperverliğine, Türk büyüklüğüne, Türk adaletine sığınan herkes rencide edilmemeli ve bu ecnebilere baskı yapanlar her Türk tarafından takbih edilmelidir.

Bilmeliyiz ki bugünler bizim için en büyük bir imtihan günleridir. Şümulsüz, ferdi ve şahsi menfaat için yapılan hareketler millî davamızı baltalamaktan ileriye gidemez.

İçimizdeki ferdi ve menfaatperest kimselere dikkat edelim, onları doğru yola sevk edelim.

Millî davamız bunu icap ettirir.”

EOKA’nın saldırıları sürmektedir. EOKA İngiliz, Türk ve İngilizler için çalışan Kıbrıslı Rumlar gibi sivillere silahlı saldırılar düzenlemeye başladı. Ancak tüm saldırılarına rağmen, TMT öncülüğündeki Türk direnişini kıramayan EOKA lideri Grivas, 4 Ağustos 1958’de ateşkes ilan eder. Bunun üzerine Kıbrıs Türk Liderliği ve TMT de ateşkes ilan eder. Amaç, daha rahat çalışmak ve teşkilatlanmayı tamamlamaktır. Bu tarihten sonra Kıbrıs Türklük kavgasının ve TMT mücadelesinin yeni dönemi başlayacaktır.¹⁵

Bu arada MacMillan planı gereğince Türkiye temsilcisi 1 Ekim 1958’de resmen ve fiilen göreve başladı. Yunanistan’ın engellemelerine rağmen, İngiltere planı devreye koymuş ve 1 Ekim 1958’de Kıbrıs’ta Türk ve Rum

¹⁵ Aydın Akkurt, Türk Mukavemet Teşkilatı (1957-1958 Mücadelesi), Seçil Ofset, ÇTTAD, VIII/18-19, (2009/Bahar-Güz) Dilek YİĞİT YÜKSEL 182 İstanbul, 1999. S.360-372

Belediyelerinin sınırları ilk kez çizilmiştir. ¹⁶ ¹⁷ Bunun üzerine Yunanistan Aralık 1958’de Türkiye temsilcileri ile Kıbrıs problemini görüşmek üzere bir araya geldi. ¹⁸

ZURICH VE LONDRA ANLAŞMALARI – MAKARIOS’A SEKS ŞANTAJI

Paris’te 1958 yılı Aralık ayı ortalarında yapılan NATO toplantılarına katılan Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Dışişleri Bakanları, 18 Aralık 1958’de Kıbrıs meselesini görüşmek üzere bir toplantı yaptılar. Toplantıda bağımsız bir Kıbrıs devletinin kurulması gündeme getirildi. Toplantıdan sonra Yunanistan Dışişleri Bakanı Averoff, Kıbrıs meselesinde bir hayli ilerleme kaydedildiğini ve Yunanistan’ın Enosis talebini ileri sürmesinin söz konusu olmadığını basına açıkladı. ¹⁹

Toplantıya katılan Türkiye Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Paris’ten Ankara’ya dönerken Londra’ya uğradı. Orada, Kıbrıs Türk Toplum temsilcileri Fazıl Küçük ve Rauf Denктаş ile görüştü ve kendilerine bağımsız bir Kıbrıs devletinin kurulacağını bildirdi. Kıbrıs Türk Toplum temsilcileri Fazıl Küçük ve Rauf Denктаş, Türkiye Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu’ya, ancak Türkiye’nin garantisi altında olması ve Kıbrıs’ta Türk Toplumunun güvenliğini korumak üzere bir miktar Türk askerinin bulunması halinde devletin kurulmasına razı olabileceklerini söylediler. ²⁰

¹⁶ Halil Fikret Alasya, *Kıbrıs ve Rum-Yunan Emelleri*, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1992. S:91

¹⁷ Zeki Tuğ, Aydın, *Bütün Yönleriyle Kıbrıs Sorunu ve Denктаş*, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri s:36

¹⁸ Cyprus, a Country Study, s.32; Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, s.31.

¹⁹ Sevin Toluner, (1977): Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Milletlerarası Hukuk, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No:2309, İstanbul: s. 71; Sebahattin İsmail, (1992): Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Doğuşu-Çöküşü ve Unutulan Yıllar, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, No:26, Lefkoşe: s. 24;

²⁰ Sabahattin İsmail, 1992: 25

O dönemde Kıbrıs Türkleri için en büyük şans ise Konstantin Karamanlis idi. Atina’da Enosis’e karşı çıkıp tavır alabilen tek Yunanlı siyasetçi olan Karamanlis, Enosis’e karşı çıktığı için doğal olarak çözüme daha yakın bir tavır sergilemekteydi. Bu yüzden de katılımcılar ilk kez ne ENOSİS ne de parçalanmayı öngörmeyen, bağımsız Kıbrıs kavramını görüştüler.

Şubat 1959’da Zürich’te Yunanistan ve Türkiye dışişleri bakanları arasında yapılan görüşmeler bağımsızlığı destekleyici bir uzlaşma imkânı sundu ve 11 Şubat 1959’da 27 maddelik Zürich Antlaşması imzalanarak İngiltere, Yunanistan ve Türkiye’nin garantörlüğü altında Kıbrıs Cumhuriyeti’nin temelleri atıldı.

Görüşmeler, Yunan ve Türkiye temsilcileri ile Kıbrıslı Rum ve Türkler ve de İngilizlerin katılımıyla 17 Şubat 1959’da Londra’ya taşındı. Londra’da Makarios anlaşmaya kesin itirazlarda bulundu ama itirazı Yunanistan tarafından desteklenmeyince anlaşmayı kabul etti. Zürich ve Londra antlaşmalarına göre iki milletli devlet kurulması 19 Şubat 1959’da onaylandı. Ardından Kuruluş Antlaşması, Garantörlük Antlaşması ve İttifak Antlaşması imzalandı ve bu antlaşmalar 1960’da kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası’nın da temeli oldu.²¹

Doğrusu anlaşma da Makarios’u adeta zorlayan Karamanlis’in büyük katkısı olmuştu ancak asıl katkısı yapan ise İngiltere ve Gizli Haberalma Teşkilatının iki ajanı idi.

Denktaş ilerde o günleri şöyle anlatacaktır ²²:

*“1959 yılında Zürih Anlaşması’yla Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs için anlaşmaya varınca, Makarios, Dr. Fazıl Küçük ve ben Londra Konferansı’na imzaya davet edildik. Toplantı açılır açılmaz, Makarios’tan itiraz geldi: **“Bir koloni idaresinden kurtulmaya***

²¹ Cyprus, A Country Study, s.32.

²² <http://haber.gazetevatan.com/0/90864/1/gundem>

çalışırken, üç koloni idaresine girmem. Görüşmeye geldim, imzaya gelmedim” dedi.

Konferansa başkanlık eden İngiliz Başbakanı, **“Buraya ne için geldiğini biliyorsun, imzalamayacaksan, konferansı kapatırım”** dedi. Rahmetli Fatin Rüştü Zorlu, **“Süre verelim, 24 saat düşünsün”** deyince toplantı ertesi güne ertelendi. Makarios ilerde **“Bunu bana zorla kabul ettirdiler”** demek için bu çıkışı yapmıştı. O gün Makarios’la bir araya geldik. Makarios, **“Türkiye’nin veto hakkı olmasın”** gibi pazarlıklar yapmak istedi. Reddettik. Ertesi gün Makarios, toplantıya geldi ve **“Dün gece Rum belediye başkanlarıyla ve EOKA liderleriyle konuştum. İmzalamayı kabul ediyorum”** dedi.

Basın o tarihte bu olaya “1959 mucizesi” adını verdi. Sonra bu mucizenin ne olduğu anlaşıldı. O gece Makarios’u iki İngiliz ajanı ziyaret etmiş. Bunu daha sonra yazdıkları kitapta anlattılar. O kitap bende var. Kitap yayınlandığında Makarios sağdı ve itirazda bulunmadı. Ajanlar kitaplarında şunu anlattılar: “Biz Makarios’u o gece hükümetimizin talimatı üzerine ziyaret ettik. Sürgün yıllarında Şeyssel adalarında genç oğlanlarla muhabbetlerini yansıtan fotoğrafları gösterdik. Anlaşmayı imzalamazsa fotoğrafların gazetelerde yayınlanacağını söyledik.”

Yazarlar kitapta bu konuyu anlatmışlar ama fotoğrafları koymamışlar. Zaten halk arasında Makarios’un efemine olduğu, kadınsı hareketleri olduğu konuşuluyordu. Manastırda yetişen papazlar arasında böyle ilişkilerin bulunduğu biliniyordu. O yüzden ben böyle olduğuna ihtimal veriyorum.”

Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulması ile Rumlar ENOSİS, Türkler de Taksim tezinden vazgeçmiş oldular ama bu çok kısa sürdü. Enosis yolunda bağımsızlığı pratik bir çözüm olarak kabul eden Makarios, 1 Mart 1959’da Kıbrıs’a dönerken, ENOSİS’in sıkı taraftarı Grivas da kendisi ve taraftarları için af kopardıktan sonra Yunanistan’a dönmeyi kabul etti. Böylece Kıbrıs artık bir devlet olarak yoluna devam edecek ve İngilizler de çekilecekti.

Ancak şunu belirtmek gerekir ki Kıbrıs'ta geçen huzursuz bir yönetim dönemine rağmen İngiliz koloni yönetimi adaya önemli yatırımlarda bulunmuştu. İngilizler yaptıkları düzenlemelerle ekonomiyi iyileştirmiş ve etkili bir kamu hizmeti getirmiş ve Kıbrıslı çocukların eğitimi için yeni okullar ve hastaneler yaptırmıştı. Adanın ekonomisini önemli ölçüde etkileyen çekirgelere karşı mücadele edilmiş ve ada çekirge belasında kurtarılmıştı.

Ayrıca Sıtma hastalığına karşı da mücadele edilmiş ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra da sıtma yok edilmişti. İngiliz yönetimi ayrıca modern bir yol sistemi ile adadaki köyleri ve kasabaları büyük şehirlere ulaşır hale getirmişti. Ancak önemli bir endüstri yatırımı yapılmamış ve ada halkı birçok ürünü İngiltere'den ithal etmek zorunda kalmıştı.²³

1959 ZÜRİCH ANLAŞMASINA YER ALAN BİR MADDE ÜZERİNE DETAY

Kıbrıs sorunun tarafları olan üç devletin (Türkiye, Yunanistan ve İngiltere) 1959 yılında imzaladıkları Londra ve Zürih Anlaşmaları ile söz konusu üç devlet garantör sıfatını kazanmıştı. Anlaşmanın en önemli maddelerinden birisi: Kıbrıs Türkiye'nin ve Yunanistan'ın birilikte üye olmadıkları birlikle giremeyeceği maddesidir.

Ancak ilerde çok sık karşımıza çıkacağı gibi Avrupa açıkça Kıbrıs'ın kuruluş anlaşmasına aykırı olan bir biçimde bu maddeye aykırı işler yapacaktır.

İNGİLTERENİN KURNAZLIĞI

Doğrusu bu anlaşmalarla Türkiye'ye garantörlük hakkının tanınması bir kazanç gibi görüşünde İngiltere de işin detayına indiğimiz zaman aslında İngiltere'nin masada en karşı çıkan olduğu kolaylıkla anlaşılacaktır.

Daha çalışmamızın b

²³ Cyprus, a Country Study, s.23.

KIBRIS CUMHURİYETİ

1960 Antlaşmalarına göre, Kıbrıslı Türkler, Cumhuriyetin iki eşit, kurucu ortağından biriydi ve egemenliği Rumlarla paylaşmaktaydı. Her iki halkın da kendileri tarafından seçilmiş Cemaat Meclisleri vardı ve din, eğitim, kültür gibi konularda bu meclisler yetkiliydiler.

Antlaşmaların imzalanmasının ardından 199 maddeden oluşan Kıbrıs Anayasasına göre 7 Rum 3 Türk bakan ile 2 Nisan 1959'da bir geçiş hükümeti kuruldu. Anayasaya göre Kıbrıs, Rum bir cumhurbaşkanı ve Türk yardımcısının, 7 Rum'a karşılık 3 Türk'ün yer aldığı bir bakanlar kurulu ve genel seçimlerde toplumların ayrı oylamayla 7/3 oranında seçeceği 50 üyeli temsilciler meclisinden oluşan bağımsız bir cumhuriyet olacaktı.²⁴ Temsilciler Meclisi'ndeki temsiliyet oranı 35'e 15, Bakanlar Kurulundaki temsiliyet 7'ye 3, devlet memuriyetinde 70'e 30 ve orduda 60'a 40 Rumların lehineydi.

Yasa yapmak için, her iki halk meclislerinden ayrı oy çoğunluğu gerekmektedir ve başta dışişleri olmak üzere, önemli konularda Cumhurbaşkanıyla, Cumhurbaşkanı Yardımcısının ayrı veto hakları vardı. Ayrıca iki halkın 5 büyük şehirde ayrı belediyeleri bulunmaktaydı.

Yasaların uygulanması ve vergiler gibi önemli konularda her iki toplumun temsilcilerinin ayrı ayrı çoğunluk oyu aranacaktı. Anayasaya eklenen Garantörlük ve İttifak Antlaşması'na göre Türkiye, İngiltere ve Yunanistan anayasa ihlal edildiği zaman birlikte ya da tek başına adaya müdahale edebilecekti.²⁵

Hukuk sistemi de bir Rum ve bir Türk'ten oluşan ve tarafsız bir ülkeden sözleşmeli bir hâkimin başında bulunduğu Anayasa Mahkemesi'nin başkanlığı altında yürütülecekti. Buna ilaveten anayasaya göre adadaki diğer Hristiyanları da içeren Rum toplumu ve Türklerden oluşan iki ayrı toplumun din, kültür ve eğitim meseleleri için ayrı mahkemeleri

²⁴ Eric Solsten (Derleyen), Cyprus, A Country Study, Washington, D.C.; GPO for the Library of Congress, 1993, s.32-33.

²⁵ Süha Bölükbaşı, "The Cyprus Dispute and the United Nations: Peaceful Non-Settlement between 1954 and 1996" International Journal of Middle East Studies, Vol.30, No.3 Ağustos 1998, s.411-434, s.415.

olacaktı. Hükümetin tüm yapısı oluşumu ve faaliyetlerinde iki toplumluluğun altını çizmiş ve iki toplumun farklılığı ve ayrımı korumuştur.²⁶

Türkler, Kıbrıs Cumhuriyeti anayasasına göre azınlık değil, eşit hak ve şartlara sahip milli varlık “Entitée Nationale” kabul edilmişti. 15–16 Ağustos 1959 gecesı Kıbrıs Cumhuriyeti bir devlet olarak resmi bir törenle kuruldu. Anlaşma uyarınca Türkiye, Yunanistan ve İngiltere için Kıbrıs Cumhuriyeti “**GARANTÖR**” olarak gösterilmekle beraber, kendi toplamları için mali yardımda bulunma serbestisi tanındı.

Anlaşmalar gereğince Türk ve Yunan askerlerine adada belli yerlerde garantör devlet olarak üs kurma hakkı verildi ve 16 Ağustos günü antlaşmalar gereğince adaya 950 Yunan ve 650 Türk askeri çıktı. Türk askeri Mağusa’dan karaya çıktı ve böylece Osmanlı yönetiminin adanın İngilizlere kiralınmasından 82 yıl sonra Kıbrıs’ta Türk bayrağı yeniden dalgalanmış oldu.²⁷

Adaya her iki ülkeden gelen askerler, antlaşmalara göre 6’ya 4 oranında Rum ve Türklerden oluşan 2000 kişilik Kıbrıs Ulusal Muhafızları’ndan ayrı olacaktı. 4 Aralık 1959’da acil durum ilan edildi ve 9 gün sonra Makarios, onu ENOSİS’e ihanetle suçlayan sağ kesim, Yunan ve Türk askerlerinin adada konuşlanması ve İngiliz üslerine karşı olan AKEL taraftarlarınca karşı çıkılmasına rağmen cumhurbaşkanı seçildi.

Aynı gün Kıbrıslı Türklerin lideri Fazıl Küçük de muhalefet olmadan cumhurbaşkanı yardımcısı seçildi. Temsilciler Meclisi için ilk genel seçim 31 Temmuz 1961’de yapıldı. Kıbrıslı Rumlara ayrılan 35 sandalyeden 30’unu Makarios taraftarları ve 5 tanesini de AKEL’in adayları kazandı. Kıbrıslı Türklere ayrılan 15 sandalyeyi de Fazıl Küçük’ün taraftarları kazandı.²⁸

²⁶ Cyprus, a Country Study, s.33.

²⁷ Sabahattin İsmail, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Doğuşu ve Çöküşü ve KKTC’nin Kuruluşu (1960–1983), İstanbul; Akdeniz Haber Ajansı Yay., 1992, s.21–30.

²⁸ Cyprus, a Country Study, s.33.



29

Anayasa, Kıbrıs'ın resmen koloni statüsünden çıktığı ve cumhuriyet olduğu gün olan 16 Ağustos 1960'da yürürlüğe girdi. Bir ay sonra, yeni cumhuriyet Birleşmiş Milletler üyesi oldu ve 1961 baharında İngiliz Milletler Topluluğu'na (Commonwealth) kabul edildi.³⁰ Kıbrıs, BM üyesi olduktan sonra Türkler ve Rumlar arasında sorun olduğu zaman BM her soruna müdahil oldu. Aralık 1961'de Kıbrıs Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'na üye oldu.

KIBRIS TÜRK ALAYININ ADAYA ÇIKIŞI

Kıbrıs Türk Alayı'nın adaya çıkışı konusuna mutlaka ayrı bir başlık açılmalıdır. Çünkü artık anavatan "burada bende varım" diyor ve Osmanlı'dan beri ilk defa oradaki Türklerin hakkı için Türk askeri adaya ayak basıyordu.

Zürih ve Londra Anlaşmaları'nın imzalanmasının ardından Türk ve Yunan Alayları Adaya çıktılar. 950 Yunan askerine karşılık, Türk Alayı

²⁹ Konuyla ilgili haber

³⁰ Cyprus, a Country Study, s.33-34.

650 Mehmetçik'ten oluşuyordu. Yunan Alayı, şimdi kullanılmayan ve BM Barış Gücü'nün kontrolünde bulunan Uluslararası Lefkoşa Havaalanı'na giden yolun sağ cephesinde, Türk Alayı da daha içerilerde konuşlandırılmıştı.

2010 yılında, kısa adı 'ELDİK' olan Yunan Alayı'nın 16 Ağustos 1960 gününe denk gelen adaya ayak basışının 50'nci yıldönümü dolayısıyla, 1974 savaşında ölen Yunan askerlerinin anıldığı yazıların yer aldığı, "Fileleftheros" gazetesinde, ELDİK hakkında yazılar yer almıştır.

Gazeteye göre ELDİK, Ada'ya ayak bastığı andan itibaren 1963 sonuna kadar tesislerini geliştirmekle ve çevresindeki Rum Milli Muhafız Ordusu askerlerini eğitmekle meşgul olmuştur. Gazete, devlet başkanları Hristofyas gibi 1963'ten 1974'e kadar uzanan ve Kıbrıslı Türklere en büyük saldırı ve haksızlıkların yapıldığı sürece siyah bir band çekip sansür koymaktadır ancak genede elini vicdan koyarak Yunan Alayı'nın o dönemde çeşitli çatışmalarda yer aldığını da itiraf etmekten kaçınmamıştır.

Akay Cemal'in yazısında hatırlattığı bu olayın en ilgi çekici noktası ise: "Fileleftheros" gazetesi adaya gelen Yunan alayını, Maraş'ta oturan Rumarın, **"zeytin dalları ve Yunan bayraklarıyla"** karşıladıklarını anımsatmıştır.

Şimdi gene Akay Cemal'in aynı yazısından Türk alayının karşılanması hakkındaki bilgiye bakalım(yazının uyandırdığı duyguya bakarak o kısma hiç dokunmadan vermeyi uygun bulduk) :

"Peki Türk Alayı nasıl karşılandı biliyor musunuz?... 16 Ağustos 1960 tarihinde Kurmay Albay Turgut Sunalp komutasındaki ilk Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı, Mağusa limanından Adaya çıkarken, mahşeri bir kalabalık vardı. Baftan Karpaz'a kadar Kıbrıs Türk halkı Mağusa'ya akın etmişti. Hiç mübalağasız, Lefkoşa ile Mağusa arası adeta birleşmişti. Anayol vasıtalarından, insanlardan geçilmiyordu. On binlerce Kıbrıs Türkü, o tarihi anı yaşamak için sanki de yarış ediyordu. Ellerde Türk bayrakları, marşlar çalınıyor, Mağusa hisarları 'yaşa, var ol' sesleriyle yankılanıyordu.

Danalar kurban edilmişti... O coşku, 'tek güvencemiz Türk askeridir'

mesajını veriyordu dünyaya. Çünkü o güne kadar saldırıya uğrayan Rumlar değil, Türklerdi...”³¹

KIBRIS CUMHURİYETİ'NDE TOPLUMLARARASI BÖLÜNME VE ŞİDDET

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmuş olması adadaki Türkleri, güven ortamı sağlanacağı için rahatlatırken, Rumlar ise özellikle EOKA gibi kuruluşların üyeleri olan Rumları ise ENOSİS gerçekleşmediği için huzursuz etmişti, dolayısıyla bağımsızlık barışı getirmede.

Anayasa, toplumsal bölünme ve iki toplum arasındaki tarihsel bölünme huzursuzluğu ortaya çıkardı. Cumhurbaşkanı Makarios da ortaya çıkan sorunlara uluslar arası toplum tarafından bağımsız bir devletin sorunları olarak algılanacak ve onların müdahalesi olmayacaktı.

1960 yılından başlayarak Makarios Londra-Zürich Antlaşmalarını, adanın sömürge geçmişinden kalma bir haksızlık diyerek eleştiriyordu.³² Ona göre Londra ve Zürih anlaşmaları isabetsiz ve kendi iradesinin dışında imzalanmıştı. Bunu tekrarlayıp duran Makarios, Enosis hedefine ulaşabilmek için Kıbrıs Cumhuriyeti'ni atlama tahtası olarak görüyordu.

Bu anlayış ve güvenle Rumlar, Makarios ve EOKA'cılar, adada Türkleri bezdirecek ve yıldırarak etkinliklere giriştiler. “**Agonitis**” adıyla yayınlanan gazete ile EOKA örgütü mensupları ve halk örgütleniyor, ENOSİS çerçevesinde planlı saldırılar düzenleniyordu.

İngiliz yönetimi altındaki 80 yıl boyunca pasif kalan Türkler bu ortamda siyasi olarak harekete geçti. Başlıca çekişme nedeni, birliklerin 6/4

31

http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/1/col/119/art/15317/PageName/Ana_sayfa

³² Süha Bölükbaşı, “The Cyprus Dispute and the United Nations: Peaceful Non-Settlement between 1954 and 1996” International Journal of Middle East Studies, Vol.30, No.3 Ağustos 1998, s.415.

oranında kompozisyonun Kıbrıs ordusunu emretmesiydi. Makarios tam bir bütünleşme istedi, Fazıl Küçük ayrılmış bölükleri tercih etti.

20 Ekim 1961’de Küçük, Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak anayasal veto hakkını kullandı ve birleşik kuvvetler önerisini ret etti. Makarios da ülkenin herhangi bir orduyu besleyemeyeceğini bildirince ulusal bir ordunun kurulması planı işlemedi. Makarios 1961 yılından itibaren mevcut anayasa ile Kıbrıs’ın yönetilemeyeceğini savunmaya başladı.

Diğer problemlerin kaynağında hükümet birimlerine alınacak görevlilerin 7/3 oranının uygulamasında çıktı, çünkü Rumlar bunu uygulattırmadı ve kamu kurumlarında görev yapacak kapasitede Türk olmadığını iddia ettiler.

Ayrıca, iki toplum gelir vergisi yasası konusunda uzlaşamadılar ve adada gelir vergisi yasası kabul edilmedi. Ortaya çıkan bir diğer sorun da Kıbrıs Anayasası’nın 173’ncü maddesinde yer alan başlıca 5 şehirde her iki toplumu temsil eden belediyelerin kurulması ve sınırlarının tespit edilmesinin Türkler tarafından desteklenmesi, Rumlar tarafından desteklenmemesiydi.³³

Türk belediyeleri cumhuriyetin kurulmasının ardından göreve başlamıştı ve Türk Toplum(cemaat) Meclisi 31 Aralık 1962’de çıkardığı Türk Belediyeler Kanunu ile var olan Türk belediyelerin hukuki dayanağını hazırladı. 19 Şubat 1963’te Türk Toplum Meclis Başkanı Rauf Denктаş ve Temsilciler Meclisi Başkanı Klerides, anayasanın belediyeler konusundaki hükmünün uygulanması için bir görüşme yaptılarsa da uzlaşma sağlanamadı.

Makarios, Türk Belediyeler Kanunu’nu uygulamadı ve bunun üzerine Türk tarafı Anayasa mahkemesine başvurdu. Türk belediyelerin kurulmasını, adada Türk yönetiminin kurulmasına yol açacağı gerekçesiyle Makarios, Anayasa Mahkemesi’nin Türkler lehine vereceği

³³ Süha Bölükbaşı, “The Cyprus Dispute and the United Nations: Peaceful Non-Settlement between 1954 and 1996” International Journal of Middle East Studies, Vol.30, No.3 Ağustos 1998, s.416.

kararı tanımayacağını bildirerek karşı çıktı ve kendisinin daha önce kabul etmediği Bölge Gelişme Komitesi Kanunu'nu uygulamaya koydu.

Anayasa Mahkemesi Türkler lehine karar verdi ama Rumlar bir karşı kampanya başlattı ve hatta Anayasa Mahkemesi Başkanı Alman Prof.Dr. E.Forsthoff ve Sekreteri Dr.Heinze istifa etmek zorunda kaldılar.³⁴ Rumlar oluşturulan Cumhuriyetin korunmasına da müsaade etmediler. Böylece 1960 anayasasının maddeleri altındaki hükümet çalışamaz duruma geldi.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra faaliyetlerine son verdiği ve silahlarını teslim ettiği açıklanan EOKA'nın ise bu silahları gerçekte teslim etmediği zaman içerisinde pek çok vesileyle ortaya çıkacaktı³⁵. 1962 yılından itibaren EOKA talimlere başladı. Ancak bu defa Türk tarafı da temkinliydi ve TMT aslında canlı tutulmuştu. Kısa süre içinde TMT'de tekrar faaliyete geçti. Ancak iki tarafın elindeki imkanlar kıyaslanamayacak kadar farklıydı. Yunanistan ve Türkiye'den silahlar gizlice adaya sokuluyor ve üçlü anlaşma gereği adada bulunan Yunan ve Türk milli askeri birlikleri bu örgütlere destek veriyordu.

Makarios'un planı Rum okullarından Rumların kontrolündeki Kıbrıs Radyosu'na kadar bütün imkânların zorlanmasıyla devam etti. Kıbrıs Türklerine karşı gösterilen bu kin ve nefret duygusu sıradan Rumlar için de geçerlidir³⁶.

Bu dönemde bütün resmi törenlerde Yunan millî marşı çalınırken, Lefkoşa'daki Başkanlık Sarayı ile Cumhurbaşkanı Makarios'un makam aracına da Yunan bayrağı asılmıştı.

1963 yılı geldiğinde Makarios ve ekibi Enosis için işin son aşamaya geldiğine inanıyordu zaten elde Akritas Planı, silah başında ise EOKA vardı. Bu planı gerçekleştirmek üzere kurulan 20 bin kişilik EOKA, en

³⁴ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (Nüfusu, Arazi Dağılımı ve Türk Vakıflar), Ankara; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2000, s.33.

³⁵ Fahir Armaoğlu, "Crisis The Cyprus Question Initiated In Turco-Greek Relations", *Revue Internationale d'Histoire Militaire*, Ankara, 1988, s.228.

³⁶ H. Scott Gibbons, *Peace Without Honour*, Ankara, 1969, s.117

modern silahlarla donatılarak harekete hazır duruma getirildi. Artık iş planda adı açıkça konmayan ama **“ya kabul etsinler yada kafalarını ezerek zorla kabul ettirip direnenleri yok edelim”** felsefesini uygulayacak bir mazerete kalmıştır. Ancak önce bu planı ve detayını biraz incelemek isteriz.

AKRİTAS PLANI

Bazı Kıbrıslı Rumlar, onlara göre anayasanın yarattığı kördüğümün şiddetle çözülebileceğine inanarak harekete geçti. Başpiskopos Makarios’un yakın arkadaşı İç İşleri Bakanı Polikarpos Yorgacis ile ekibi 1963’te **“Akritas Planı”** olarak adlandırılan bir plan önerdi. Akritas 9. yy'a dayanan bir Bizans Efsanesidir. Sadece seçilen isim bile o dönemki kafa yapılarını ortaya koymaktadır.

1. Kıbrıs’ı ilhak etmek ve Enosis’i gerçekleştirmek
2. Ayasofya’ya tekrar çan takıp, Bizans’ı diriltmek elbette toprakları fethettikten sonra.

Planın ayrıntıları olaylardan epey sonra 21 Nisan 1966 tarihinde ada üzerinde yayımlanan Patris adındaki gazetede yayınlanmıştır. Planın hazırlayıcıları arasında başta Akritas kod adı ile tanınan dönemin İçişleri Bakanı Polikarpos Yorgacis, Devlet Başkanı Makarios ve Kıbrıs Temsilciler Meclisi Başkanı Glafkos Klerides gibi isimler de yer almaktaydı. Yine aynı gazete yayımlanan bilgilere göre Planı oluşturan yapının başkanı Polikarpos Yorgacis, Başkan Vekili Çalışma Bakanı Thassos Papadopoulos, Kurmay sorumlusu Temsilciler Meclisi milletvekili Nikos Koçış ve Kurmay Daireleri Müdürü ise Temsilciler Meclisi başkanı Glafkos Klerides’tir.

Plana göre uluslararası toplumu, Kıbrıslı Türklere fazla taviz verildiği konusunda ikna edebilecek ve ada da etkin bir hükümet ile yönetim sağlanırsa anayasada reform yapılabilirdi.

Akritas’a göre dünya, adada Rum siyasi üstünlüğüne göre anayasada yapılacak düzenlemelerle küçük topluluk kabul edilen Türklerin

korkacak bir şeyi olamayacağına inandırılacaktı. Planın diğer amacı da Garantörlük Antlaşması ve İttifak Antlaşması'nın iptali idi.³⁷

Bu plan açıkça Türklerin **“azınlık olarak kabul edilmesini”** öneriyordu ki böylece plan gerçekleşirse ENOSİS mümkün kılabilecekti. Ayrıca plana göre eğer Kıbrıslı Türkler anayasada yapılacak değişiklikleri red ederse, kuvvet kullanarak **“bir ya da iki gün içinde”** ve de yabancı kuvvetler müdahale etmeden şiddetle boyun eğdirilecekti.

Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etmek gayesiyle Yunanlar tarafından 1955'te kurulmuş olan EOKA, artık yerini EOKA-B'ye bırakmıştı. organizasyonuna bırakmıştır. Başları olan emekli Yunan Albayı Grivas mecburen Yunanistan'a dönmüş ama emekli olduğu halde resmen generalliğe terfi ettirilmişti. Grivas'ın Kıbrıs'ta kalan bütün yardımcılar bu sefer ruhani liderlerinin başkanlığında milli gayeleri olan Enosis için çalışmaya devam edeceklerini ilan ettiler.

Bunların en gözü karalarından olan Yorgacis, İçişleri Bakanı oldu. Artık çetesini silahlandırmak için İngiliz polisi engeli de yoktu. İş sadece 80 yılda planlı Yunan göçleri sayesinde 40'a 60'tan 20'ye 80'e düşürdükleri Türk-Yunan nispetini sıfıra 100 yapıvermeye kalmıştı. Böylece eski Yunan medeniyetinin güya varisi olan bu bir avuç kanlı muhteris için Doğu Roma İmparatorluğu'nu ihya ederek rüyalarını gerçekleştirmek yolunda sıra Anadolu ve Kıbrıs'a gelmişti.

NEYDİ BU AKRİTAS PLANI ?³⁸

Akritas Planının anahatları şöyleydi:

“Makarios'un verdiği demeçler milli davanın alacağı yönü göstermiştir. Esas gaye değişmemiştir. (İlhak, Enosis) Amaca ulaşmak için iç ve dış tahrikler izlenecektir.

³⁷ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs (Nüfusu, Arazi Dağılımı ve Türk Vakıflar), Ankara; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2000, s.34-35.

³⁸ http://zafersen.com/kibris_meselesi13.htm

- ❖ EOKA müdahalesinin son safhasında Kıbrıs davası dünya kamuoyuna ve diplomatik çevrelere **"Kıbrıs Halkının self-determinasyon hakkına kavuşması"** şeklinde sunulmuştu. Şimdi ilk hedefimiz uluslararası alanda Kıbrıs probleminin çözümlenmediği ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiği kanaatini yaymak olmalıdır. Bu amaçla, bulunmuş olan çözümün tatminkar olmadığı adil olmadığı, iki toplumun bir arada yaşayabileceği belirtilmelidir.
- ❖ Kıbrıs liderliği yerinde bir davranışla anlaşmaları halk oyuna sunmamış ve elimizdeki bu durum koz olmuştur.
- ❖ Kıbrıs'ın şimdiye kadar Rumlar tarafından idare edildiğini, Türklerin ise sadece olumsuz, köstekleyici bir fren rolü oynadığını gösterdik.
- ❖ Gizliliğe uyulacaktır..."

Planın diğer bölümlerinde imhanın yeraltında çalışmalarını sürdüren EOKA aracılığı ile nasıl gerçekleştirileceği anlatılmaktadır.

Buna göre her bölgede ne kadar kuvvet bulundurulacağı, silah miktarı, bölge sorumluları, saldırı planları, ayrıntılı olarak şemalar üzerinde gösterilmiştir.

Nitekim saldırıların da aynen bu planda öngörüldüğü gibi gerçekleştirildiği daha sonra ortaya çıkmıştır. Ancak TMT ve Türk Halkının mukavemeti, planda öngörülen sonuçların, bütünü ile gerçekleşmesini önlemiştir.

AKRİTAS PLANININ TAM METNİ ³⁹ ⁴⁰

Planın tam metni ise şöyledir.

³⁹ Başak Karacan Akın, YUNANİSTAN'IN KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE GENEL DIŞ POLİTİKASI konulu Yüksek Lisans Tezi Ek-1 s:209-218

⁴⁰ KTFD Enformasyon Daire Yayını, 1982, s:1-20

Başpiskopos Makarios'un verdiği son demeçler Milli davanın yakın bir gelecekte alacağı yönü gösterdi. Geçmişte de belirttiğimiz gibi milli davalar bir günde halledilemez. Milli davaların çeşitli gelişim merhalelerinin tamamlanması için belli zaman tahditleri koymak da mümkün değildir.

Davamız şimdiye kadar yer almış olan gelişmelerin, bu süre içinde belirmiş şartların ve alınmış tedbirlerin ışığında, bu tedbirlerin ayarlanması ve tatbiki de göz önüne alınarak incelenmeli ve alınacak tedbirler iç ve dıştaki politik duruma uygun olmalıdır. Bütün bu işlem gerçekten güçtür ve bir çok safhadan geçilmesi şarttır; çünkü sonucu etkileyecek olan çok ve çeşitli nedenler vardır. Herkesin, alınan tedbirlerin esaslı bir inceleme sonucu alındığını ve gelecekte alınacak tedbirlerin temelini teşkil ettiğini bilmesi kafidir.

Ayrıca, şimdi düşünülen bu tedbirlerin, ilk adımını ve selfdeterminasyon hakkımızın kayıtsız şartsız ve tam olarak tatbiki olan değişmez gayemizin yalnız bir safhasını teşkil ettiğini de bilmesi kifayettir.

Esas gaye değişmeyip aynı kaldığına göre, incelenmesi gereken husus bu gayenin gerçekleştirilmesi için izlenecek yol ve usuldür. Bunlar da, zaruri olarak, iç ve dış (uluslararası) taktikler diye ikiye ayrılmalıdır, çünkü, davamızın, içte ve dıştaki takdimi ve yönetilmesi ayrıdır.

A. DIŞTA KULLANILACAK METOD

EOKA mücadelesinin son safhasında Kıbrıs davası dünya kamuoyunave diplomatik çevrelere **“Kıbrıs halkının self-determinasyon hakkına kavuşması”** şeklinde sunulmuştu. Fakat hatırlanacağı gibi bu arada Türk azınlığı sorunu, bilinen şartlar altında ortaya atılmış ve toplumlararası çarpışmalardan sonra iki toplumun birleşik bir idare altında beraber yaşayamayacağı fikrini kabul ettirmek için büyük çaba harcanmıştı. Sonunda problem birçok uluslararası çevrelerin zannınca Londra ve Zürih anlaşmaları ile halledilmiş ve bu anlaşmalar mücadele eden taraflar arasındaki görüşmeler sonunda varılan çözüm olarak gösterilmişti.

Bu sebeple ilk hedefimiz, uluslararası alanda, Kıbrıs probleminin çözümlenmediği ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiği kanısını yaratmak ve yaymak olmuştur. Aşağıda belirtilen kanıların yaratılması ilk gaye olarak kabul edilmiştir:

1. Bulunmuş olan hal çaresi tatminkar ve adil değildir.
2. Varılan anlaşma çatışmış olan tarafların iradesi sonucu elde edilmemiştir.
3. Anlaşmaların tadili arzusu Rumların imzalarını inkar etmeniyetinden değil onların varolması için elzem oluşundan doğmaktadır.
4. İki toplumun bir arada yaşaması mümkündür, ve yabancıların güvenmesi, ve dayanması gereken kuvvetli unsur Türkler değil Rum ekseriyetidir.

Yukarıdaki gayeleri gerçekleştirmek çok güç ise de tatminkar sonuçlar alınmıştır. Birçok diplomatik temsilciler, anlaşmaların tatminkar ve adil olmadığına, gerçek görüşmeler sonucu değil de gözdağı ve baskı ile imzalandığına ve birçok tehditler sonunda empoze edildiğine inandılar. Anlaşmalar sonucu varılan hal çaresinin halkın tasvibine sunulmamış olması elimizde önemli bir kozdu. Liderliğimiz de akliselimle hareket ederek bir referandumdan kaçındı. (Aksi halde, 1959'daki atmosfer içinde halk anlaşmaları mutlaka tasvip ederdi). Genel olarak dışarıya Kıbrıs'ın şimdiye kadar Rumlar tarafından idare edildiğini, Türlerin ise sadece olumsuz köstekleyici bir fren rolü oynadığını gösterdik. Birinci safha faaliyetlerimizi ve gayelerimizi böylece tamamladıktan sonra ikinci safhayı uluslararası bir seviyede gerçekleştirmemiz gerekiyor. Bu ikinci safhadaki gayemiz aşağıdaki hususları belirtmek ve kabul ettirmektir :

1. Rumların gayesi Türkleri ezmek değil idari mekanizmanın adalete aykırı ve makul olmayan kısımlarını ortadan kaldırmaktır.
2. Bunların hemen ortadan kaldırılması gerekir, çünkü "yarın" çok geç olabilir.

3. (yayınlanmamıştır)

4. Bu gözden geçirme sorunu Kıbrıs'lıların bir iç sorunudur ve bunun için kimseye, dıştan herhangi bir müdahale (güç kullanılsın ve kullanılsın) hakkını vermez ve öngörülen değişiklikler makuldür, adildir ve azınlığın makul addedilen haklarını da korur.

Genel olarak denilebilir ki bugünün uluslararası düşünüşü her türlü baskının (bilhassa azınlıklara yapılan baskının) karşısındadır. Şimdiye kadar Türkler dünya kamuoyunu Adanın Yunanistan'a ilhak edilmesinin kendilerini köle durumuna sokacağına inandırmakta başarı gösterdiler. Bu şartlar altında mücadelemizi "enosıs" değil de "self-determinasyon" temeline dayanarak dünya kamuoyunu etkileyebiliriz. Self-Determinasyon hakkımızı tamamen ve engellenmeden kullanabilmemiz için de anlaşmalardan (Garanti ve İttifak anlaşması) ve anayasanın halk iradesinin kayıtsız bir şekilde ifadesini engelleyen ve dış müdahale tehlikesi arz eden bazı hükümlerinden kurtulmamız gerekiyor. Bu sebeple ilk hedefimiz, Kıbrıslı Rumlarca kabul edilmemiş diye belirtilmesinde karar kıldığımız Garanti Anlaşmasının elimine edilmesidir. Garanti anlaşması ortadan kalktıktan sonra önümüzde, bizi bir plebisitle kendi geleceğimizi seçmekten alıkoynabilecek hiçbir hukuki ve manevi engel kalmayacaktır.

Yukarıdaki izahattan anlaşılacağı üzere planımızın başarısını temin etmek için kademeli bir "çaba ve gelişme" yolu seçilmesi gerekiyor. Bu çabalar ve gelişmeler gerçekleşmezse gelecekteki davranışlarımız kanun bakımından haksız, politik yönden ise başarısı imkansız bir hale girer. Ayrıca Kıbrıs'ı ve halkını (Rumları) büyük tehlikelerle karşı karşıya bırakmış oluruz.

İzlenecek hareket hattı şöyledir :

- 1) Anayasanın olumsuz maddelerini tadil etmek ve bunun sonunda Garanti ve İttifak antlaşmalarını "de facto" olarak ortadan kaldırmak.

Bu adım kaçınılmazdır; çünkü herhangi bir anlaşmanın olumsuz yönlerini tadil etmek ihtiyacı genellikle bütün dünyaca kabul

edilmiştir ve makul addedilmektedir. (Burada bir pasaj yayınlanmamıştır). Buna karşılık böyle bir tadil çabasını önlemek gayesini güden herhangi bir dış müdahale haksız ve gereksiz sayılmaktadır.

- 2) Bunu gerçekleştirir gerçekleştirmez Garanti Anlaşmasının müdahale hakkı kanunen ve esas olarak tatbik edilmez.
- 3) Garanti ve İttifak antlaşmalarının self-determinasyon hakkını kısıtlayıcı hükümleri böylece ortadan kaldırıldıktan sonra Kıbrıs halkı (Rum toplumu) kendi iradesini serbestçe ifade edip uygulayabilecektir.
- 4) O zaman, devlet kuvvetlerinin (Polis gücü) ve buna ek olarak dost ülke askerlerinin, dıştan veya içten gelen herhangi bir müdahaleye karşı koyması mümkün olacaktır, çünkü o zaman tamamen bağımsız bir durumda olacağız.

Görülüyor ki hareketin (a) maddesinden (d) maddesine kadar olan kısımlarının belirttiğimiz sıraya göre tatbik edilmesi şarttır. Bunun sonucu olarak da beliren gerçek şudur ; Eğer uluslararası alanda başarı şansı umuyorsak mücadelemizin herhangi bir safhasını bir önceki safha tamamlanmadan açıklamamak zorundayız. Örneğin, yukarıda belirttiğimiz dört safhanın gerekli sırayı teşkil ettiği kabul edilirse, bu sıranın (d) maddesi önceden açıklandığı zaman (a) maddesindeki tadilattan söz etmek anlamsız

ve faydasız olur, çünkü anayasanın olumsuz hükümlerini tadil etmek yollarını ararken böyle bir revizyonunun Devlet ve Anlaşmaların fonksiyonu için gerekli olduğu bahanesini öne sürmekle gülünç bir duruma düşmüş oluruz.

Yukarıda belirtilenler, hedef ve gayelerimiz ve uluslararası alanda izlenecek usul ile ilgili noktalardır.

B. İÇ CEPHE

İç alandaki hareketlerimiz yapacakları tepkiye, dışta bu hareketlerin yorumlanmasına ve yapacaklarımızın milli davamız üzerindeki etkisine göre düzenlenecektir.

- 1) 'Aşılmaz' diye tanımlayabileceğimiz tek tehlike askeri güç kullanılarak yapılacak bir dış müdahale ihtimalidir . Kısmen veya tüm olarak kendi gücümüzle karşılayabileceğimiz bu tehlike, yaratması muhtemel maddi zarardan ziyade politik alanda yapacağı olumsuz etki yönünden önemlidir.

Eğer dış müdahale planımızın “c” safhası uygulanmadan önce yapılırsa böyle bir müdahale tamamen haklı görünmese de hukuki yönden geçerli sayılabilir ki bu da uluslararası alanda ve Birleşmiş Milletlerde aleyhimize olur.

Son zamanlarda yer almış olan buna benzer olayların tarihi gösteriyor ki hiçbir müdahale olayında (müdahale hukuk dayanağından tüm olarak yoksun olsa bile) mütecaviz, saldırıya uğrayandan önemli tavizler koparmadan ne Birleşmiş Milletler ne de diğer kuvvetler tarafından sökülüp atılamamıştır.

İsrail’in 1956’daki Süveyş saldırısında, harekatın Birleşmiş Milletler tarafından tatbikine ve Sovyetler Birliği’nin duruma müdahale tehdidine rağmen, saldırıyı yapan İsrail, geri çekilmesine karşılık Kızıl Denizdeki Eliat limanını iade etmesini bilmiştir. Kıbrıs için böyle bir durumda çok daha büyük tehlikeler vardır.⁴¹

İyi çalışır ve yukarıda (a) safhasında belirtilen teşebbüsünüzü başarılı kılarırsak göreceğiz ki hem müdahaleyi haksız gösterecek hem de bütün dünyanın desteğini kazanmış olacağız, çünkü Garanti anlaşmasına göre, garantör devletler (İngiltere, Yunanistan ve Türkiye) arasında müzakereler yer almadan müdahale yapılamaz. Asıl uluslararası desteğe işte bu devrede (müdahale öncesi temas devresi) ihtiyacımız olacaktır. Böyle bir desteği de ancak Anayasada yapılmasını teklif ettiğimiz değişiklikler haklı ve akla yakın görüldüğü zaman kazanabiliriz. Bu sebeple öne süreceğimiz değişiklikleri kararlaştırırken çok dikkatli olmamız gerekir. Bu durumda, ilk adım, müdahale

⁴¹ Batının bir şımarık çocuğu diğer şımarık çocuktan ders alıyor

tehlikesini ortadan kaldırmak için anayasayı tadil etme teklifi yapmaktır.

İzlenecek taktik : (yayınlanmamıştır).

- 2) Aşıkardır ki müdahalenin haklı gösterilmesi için anayasadaki basit bir revizyon teklifinden daha ciddi bir sebep, daha yakın bir tehlike olması gerekir. Bu sebepler şunlar olabilir:

- a) “a” ve “c” hareketi yerine getirilmeden ENOSİS 'in ilanı.
- b) “Türklerin katliamı” diye aksettirilebilecek ciddi toplumlar arası huzursuzluk ve çarpışma.

İlk sebep, birinci safha için hazırlanan plan gereğince kendiliğinden ortadan kalkmıştır. Böylece geriye “toplumlararası çatışma” tehlikesi kalmış oluyor. Tahrik edilmeksizin Türklere karşı bir katliama girişmek veya hücum etmek niyetimiz yoktur. Bu sebepten (Bu kısım Rum yayın organlarınca gizli tutulmuş yayınlanmamıştır) Türkler şiddetli reaksiyon göstererek olaylar ve çatışmalar yaratabilirler, veya çarpışmalar yaratarak Rumlar'ın kendilerine hücum ettiği ve bu yüzden can ve mal emniyetleri için müdahalenin kaçınılmaz olduğu intibainı yaratmağa çalışabilirler.

İzlenecek taktik :

1. 1.Anayasayı tadil etme çabalarımız gizli olmayacak. Daima barışçı görüşmelere hazır görüneceğiz ve hareketlerimiz hiç bir zaman tahrik edici veya sert bir şekil almayacak.
2. Patlaması muhtemel her olay, başlangıçta kanun çerçevesinde ve kanuni kuvvetler (devletin polis gücü) tarafından, belli bir plana göre karşılanacaktır. Bütün hareketlerimiz hukuki bir çerçeve içinde yapılacaktır.
3. (Bu madde gizli tutulmuş yayınlanmamıştır)
4. Türklerin, Anayasayı tadil için girişeceğimiz ciddi hareketlere tepki göstermeyeceğini düşünmek ve genel planımızın yukarıda

anlatılan birinci safhasını gerçekleştirme çabalarımıza karşı olaylar ve çatışmalar yaratmayacaklarına inanmak safdillik olur. Bu sebeple teşkilatımızın varlığı ve kuvvetlenmesi zaruridir. Çünkü:

- a. Türklerin içten gelen bir direnmesine karşı bizim karşı hcumumuz ani olmazsa Rumlar arasında (zellikle kasabalarda) panik yaratılması tehlikesi vardır. O zaman geniş ve çok önemli bölgeleri Türklere kaptırmak tehlikesi de doğacaktır. Halbuki Türklere hücum gücümüzü ani olarak ve etkili bir şekilde gösterebilirsek kendilerine gelecekler ve hareketleri önemsiz, tecrit edilmiş olaylara inhisar edecektir.
 - b. Türklerin planlı veya plansız herhangi bir hücumu karşısında (bu hücum bir gösteri olsun veya olmasın) hemen harekete geçmek ve şiddet kullanarak böyle bir hücumu en kısa bir zamanda bastırmak zorundayız. Çünkü durumu bir iki gün içinde tam olarak kontrol edebilirsek dış müdahale mümkün olmayacağı gibi haklı da görülmeyecektir.
 - c. Herhangi bir Türk teşebbüsünün kuvvet kullanarak kat'i olarak bastırılması bizim sonradan girişeceğimiz ve Anayasada yeni tadilata matuf hareketlerimizi kolaylaştıracak ve aynı zamanda tatbikatta bir Türk reaksiyonunu önleyecektir. Çünkü Türkler, gösterecekleri herhangi bir reaksiyonun toplumları için ciddi sonuçlar doğurabileceğini kavramış olacaktırlar.
 - d. atışmaların yayılıp büyümesi halinde plandaki ,(a) ve (d) safhalarını uygulamaya ve ENOSIS' i derhal ilan etmeğe hazır olmalıyız. Çünkü o zaman diplomatik faaliyete ihtiyaç kalmamış olacaktır.
5. Bütün bu safhaların tatbikinde büyük rol oynayacak bir faktörü unutmamak lazım. yelerimizi ve halkı aydınlatmak ve planlarımızı bilmeyenler veya bitmesine imkan olmayanlarla,

tutucu çevrelerin propagandalarına karşı koymak. Belirttiğimiz gibi mücadelemizin en azından dört safhadan geçmesi şarttır. Ayrıca bu süre içinde planlarımızı ve niyetlerimizi, zamansız olarak açıklamamak zorunluluğundayız.

Görüleceği gibi bu konuda her şeyi gizli tutabilmek milli görevden de üstün bir görevdir. “Gizlilik” başarımız ve bekamız için hayati bir önem taşır .

Bunun böyle olması, tutucu zümreyi ve sorumluluk duygusundan yoksun demagogları, tahrik edici konuşmalar yapmaktan, sözde millici beyannameler dağıtmaktan alıkoymayacaktır. Planlarımızın geçiş safhaları onlara bir çok fırsatlar verecek niteliktedir. Liderlerimizin esas gayesinin “mili hedef” olmadığını ve yalnız anayasayı tadil etme peşinde koştuğumuzu söyleyecekler, ithamlar yağdıracaklardır. Anayasayı, kararlaştırdığımız gibi aralıklı merhalelerle ve hüküm süren şartlar çerçevesinde tadil etmek gerekliliği işimizi daha da güçleştiriyor. Bütün bunlar bizi sorumsuz demagojiye sokak politikasına ve millicilik yarışına itmemelidir. İcraatımız, bizi, inkar edilemeyecek bir şekilde, haklı gösterecektir. Her halükarda, hepimizin iyi bildiği nedenler yüzünden bu planın gelecek seçimlerden çok önce tatbik edilmesi ve başarı ile sonuçlanması gerektiğine göre, önümüzdeki kısa devre içinde göstereceğimiz itidal ve soğukkanlılıkla temayüz etmeliyiz. Buna paralel olarak vatansever kuvvetlerimizin birliğini ve disiplinini korumak ve bununla da kifayet etmeyip bu birliği takviye etmek zorunluluğundayız. Bu konuda başarı sağlamak için üyelerimizi iyice aydınlatmalıyız ki onlar da halkı aydınlatabilsinler.

Herşeyden önce tutucuların gerçek kimliklerini açıklamalıyız. Bunlar, küçük, sorumsuz demagoglar ve fırsatçılar. Son yılların tarihi bunu açıkça ortaya koymuştur. Bunlar, liderliğimize kuduz köpekler gibi saldıran,fakat geçerli, pratik ve akla yakın herhangi bir çözüm yolu göstermekten aciz, başarı yoksullu, menfi ruhlu gerici insanlardır. Hareketlerimizde başarı sağlayabilmemiz için, son dakikaya kadar kuvvetli ve istikrarlı bir hükümete

ihtiyacımız vardır. Bu böyle bilinmelidir. Bu tutucular güruhu, nutuk çekmekten başka bir şey yapmaktan aciz gürültücü parolacılarıdır. Daima,ciddi ve kesin bir hareket gerektiği zaman, fedakarlık gerektiği zaman, ortada güçsüz zavallılar olarak kalmışlardır ve kalacaklardır. Bunun en tipik örneği şimdiki tutumlarıdır: En iyi hareketin Birleşmiş Milletlere başvurmak olduğunu teklif ediyorlar. Bu yüzden bunların tecrit edilmeleri ve daima uzakta tutulmaları şarttır.

Planımızı üyelerimize YALNIZ SÖZLÜ olarak anlatmalıyız. Toplantılar teşkilatın Alt Karargahlarında (bölge karargahlarında yapılmalı ve üyelerimizin halkımızı aydınlatabilmeleri için, bölge karargahı liderleri ile üyeleri, planımız ve niyetlerimiz konusunda iyice aydınlatılmalıdır.

HERHANGİ BİR YAZILI İZAHAT YAPILMAMALIDIR. YUKARIDAKİLERLE İLGİLİ HER HANGİ BİR DÖKÜMANIN KAYBI VEYA DIŞARIYA SIZDIRILMASI VATANA İHANET SUÇU SAYILIR.

Bu dokümanın açıklanması, ihbarı veya muhalefet tarafından yayınlanması kadar zararlı ve mücadelemize bu kadar ağır bir darbe indirecek başka bir hareket düşünülemez.

Üyelerimizin sözlü aydınlatılması dışındaki bütün çalışmalarımız, bilhassa basındaki yayınlarımız çok ılımlı olmalı ve planımızı hiç bir şekilde ifşa etmemelidir. Yalnız sorumlu üyeler halka hitap edebilir, nutuk söyleyebilir ve beyanat verebilirler. Onlar da planımıza temas ederken kendi şahsi sorumluluklarına ek olarak alt-karargah başkanlarının sorumluluğu ile hareket ederler. Yazılı plandan söz etmek gerekirse, bu, alt-karargah başkanlarının izni ile yapılır. Başkanlar yapılacak konuşmayı veya verilecek demeci iyice kontrol ederler. Hemen şunu da bildirdim: Böyle bir konuşma veya demecin HİÇ BİR ŞEKİLDE BASINDA VEYA BAŞKA YAYINLARDA YER ALMASINA İZİN VERİLMEMELİDİR.

İzlenecek taktik :

Üyelerimizi ve halkı SÖZLÜ OLARAK aydınlatmak için büyük çabalar harcanmalıdır. Kendimizi “ılımlı” gösterebilmek için hiç bir çaba esirgenmemelidir.

Hiç bir yazıda, veya basında, veya herhangi bir dokümanda planımızdan bahsedilmemeli, böyle bir konuya temas edilmemelidir. Sorumlu üyelerimiz halkı aydınlatmağa devam edecekler, moral yükseltmek, halkın mücadele ruhunu takviye etmek için gerekli çalışmayı (basın veya diğer kanallarla planlarımızı ifşa etmeden) en iyi bir şekilde yapacaklardır.

NOT:

Bu doküman, alındığı günden itibaren on gün içinde, alt-karargah başkanının sorumluluğu altında ve bütün kurmay üyelerin huzurunda yakılmak suretiyle yok edilecektir. Bu dokümanı kısmen veya tüm olarak kopya etmek şiddetle yasaktır.

Alt-karargahın kurmay üyeleri, başkanlarının sorumluluğu altında planı alıp inceleyebilirler. Lakin bölge başkanı dahil hiç bir üye bu dokümanı altkarargahın binasından çıkaramaz.

Başkan AKRİTAS

KANLI NOEL'E GİDEN YOL MAKARİOS'UN ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ TEKLİFİ

Akritis planı uygulamaya konuldu ve bu plan doğrultusunda 30 Kasım 1963 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti devlet başkanı III. Makarios, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nda siyasî kurumların yapılanması ve teşkilatlanma hakkındaki 13 maddelik bir değişiklik önerisinde bulundu. Makarios 'un önerisinde cumhurbaşkanı ve yardımcısının veto hakkını kaldıran bir madde de bulunuyordu ki bu Kıbrıs Türk halkının elindeki en önemli silahın alınması demektir.

“Kıbrıs'ta Enosis ve Taksim Politikalarının Sonu” kitabının yazarı Mehmet Hasgüler'e göre Makarios'un bu değişiklikleri yapmak istemesinin sebebi **"Devletin iki karakterli toplum yapısını yıkarak, tek toplum yapılı karaktere, yani Helen karakterine bürünmek istemesiydi."**⁴²

Bu dönemde İngiliz tarafı Rumların Türklere karşı harekete geçeceği konusunda istihbarat almıştır ancak onların endişesi TMT ve Kıbrıs Türk tarafının Kıbrıs'ta bulunan Türk Alayından destek alması ve karşı koymaları sonucu olayların büyümesidir. TMT karargahı ise kendisine bağlı tüm Sancaktar'lara emir vererek en ufak saldırıda karşı konulmasını bildirmiştir.⁴³

Makarios zaten en başından beri planını Türklerin **“evet”** değil **“hayır”** cevabı vermesi üzerine yapıyordu. Zaten Türklerin bu maddelere evet demesi de aklın inkarı demektir. O yüzden patlaması muhtemel olayları Türklerin başlattığı intibasını verecek adımların atılmasına başlandı.

İngilizler istihbarat almaya çalışsalar da TMT üzerinde çok ta başarılı olamadılar. İstedikleri türden bilgilere sahip olabilmek için TMT karargâhına veya bölge karargâhlarına sızmak gerektiğinin bilincinde olmaları yetmiyordu. Bunun sebebinde kendi belgelerinde itiraf edecek ve TMT ile mücahitlerini **“çok sıkı, son derece sadık ve**

⁴² Mehmet Hasgüler, Kıbrıs'ta Enosis ve Taksim Politikalarının Sonu; Alfa Yayınları, Şubat 2007, ISBN 975-297-836-3. Sayfa 239:

⁴³ FO.371/168967-XC14311.

disiplinli” bir örgüt olarak nitelendirdiklerdi. Kısaca TMT içine sızmak pek de kolay değildi. ⁴⁴ Türk bölgesine geçmeye çalışan ve Kıbrıslı Türkleri taciz etmeye yönelik girişimlerde bulunan EOKA’cılarının hareketleri TMT tarafından da yakından takip edilmekteydi.⁴⁵ Ancak Rum tarafı planlarını buna göre kurmuştu.

Olayların Kıbrıslı Türkler tarafından başlatıldığı imajını vermek isteyen Rumlar, 4 Aralık 1963 günü Lefkoşe’de Baf kapısı civarında dikilmiş bulunan EOKA’cı Markos Drakos’un heykeline bomba attırdılar. Bu olayın hemen ardından da EOKA’nın bildirisi geldi. Bildiride, bombanın Türkler tarafından atıldığı iddia ediliyordu. Artık **"Türk’ü imha planı"** uygulamaya konmuştu. Kıbrıs Cumhuriyeti yıkılmış, Makarios-EOKA diktatörlüğü Kıbrıs’ın yönetimini eline geçirmişti.

2 Haziran 1968 tarihinde Rauf Denктаş ve Kıbrıs Rum lideri Klerides arasında Beyrut’ta yapılan görüşmelerde Kleridis bu planı şöyle savunacaktır; **"O planı biliyorum. Akritas namı müstearının Yorgacis’e ait olduğu doğrudur, fakat planı yazan ve hazırlayan o değildir. Sizde olduğu gibi bizde de Yunan subayları gençlerimizi eğitime tabi tutuyorlardı. Bir teşkilat kurmuşlardı. Her şeyi hazırlarlar, imza için Yorgacis’e getirirlerdi. Yorgacis de bunları imzalardı. Fakat şimdi Yunanlılar aradan çekilmişlerdir ve halk Yunan idaresinin tadını iyice tatmıştır."** Denктаş ise buna karşılık **"Planın 1962 başlarında hazırlandığını, Türk gençlerinin 1960-1963 yılları arasında Türk subayları tarafından eğitilmediklerini ve Enosis için hazırlanan ve tatbik edilen bir plan mevcutken 1960- 1963 yılları arasında Makarios, Enosis istemiyordu."** iddiasının gülünç olduğunu belirtecektir. ⁴⁶

TMT ve Kıbrıs Türkleri ise olayları mümkün olduğunca sakin karşılamaya özen göstermekteydi. Ancak aynı tavrı Rum tarafında

⁴⁴ FO.371/168967-XC14311.

⁴⁵ KTMA, TMT Arşivi. Dosya. No. 1188/37 ve 298/007.

⁴⁶ Rauf R.Denктаş, Rauf Denктаş’ın Hatıraları, C.V, Boğaziçi Yay.,Temmuz 1997, İstanbul. Ayrıca Bkz.: Zaim M. Necatigil, The Cyprus Conflict, Kemal Limited Yay., Lefkoşa, 1982, s.s.46-48.

görmek pek mümkün değildi. Aşağıdaki TMT dökümanından görüleceği üzere Türk tarafı alabildiğine sabırlı davranmıştır.

“Sancaktarlığa Tunçbilek, 9 Aralık 1963

Köyümüzün Kumsal bölgesi diye bilinen Mehmet Akif Caddesi üzerinde Bay Muvaffak Necdet’e ait yeni inşaatın kalıp işleri maalesef bir Rum’a verilmiştir. Bunu bahane eden ve kalıpcılık sanatı ile iştigal eden birkaç arım bana şikâyet ederek bu işin doğru olmadığını söylemekte ve Rum’un tahtalarını yakacaklarından bahsetmektedirler. Ben de yapacakları bu işin doğru olmadığını ve hiçbir zaman böyle bir şeye tevessül etmemelerini kendilerine tebliğ etmiş bulunmaktayım. İleride herhangi bir hadise zuhurunda arıların isimleri yanımda mahfuzdur.”⁴⁷

16 Aralık 1963’de Kıbrıslı Türkler bu değişikliklerin kendi haklarını kısıtladığını⁴⁸ ve önerinin anayasayı önemsiz kıldığını ilan ederek ret ettiler, çünkü kabul edilmesi durumunda Kıbrıs Cumhuriyeti’nin federal karakterini ortadan kaldıracak ve Türkleri bir azınlık konumuna getirecekti.⁴⁹

Bu ret cevabı üzerine Akritas Planı ve Makarios’un önerileri adada iki toplum arasındaki gerilimi iyice arttırdı ve Kıbrıs Hükümeti ortamı daha da gelecek bir açıklama ile 21 Aralık 1963’de Türklerin azınlık olduğu yönünde açıklamalar yaptı. Akritas planı artık işlemeye başlamıştı.

⁴⁷ KTMA, TMT Arşivi. Dosya No. 1188/37 ve 298/007.

⁴⁸ Mehmet Hasgüler, Kıbrıs’ta Enosis ve Taksim Politikalarının Sonu; 231. sayfa, Alfa Yayınları, Şubat 2007, ISBN 975-297-836-3.

⁴⁹ Süha Bölükbaşı, “The Cyprus Dispute and the United Nations: Peaceful Non-Settlement between 1954 and 1996” International Journal of Middle East Studies, Vol.30, No.3 Ağustos 1998, s.416.

13 MADDELIK TELİF NELERİ İÇERİYORDU ⁵⁰ 51

Makarios'un Anayasa'da yapmak istediği 13 madde ile sınırlanan ve değiştirilmesini istediği 13 Anayasa maddesi, Kıbrıs Türklerini "**azınlık statüsüne**" düşürüyordu.

1. Cumhurbaşkanı ve Yardımcısının veto hakkının kaldırılması.

Kıbrıs Anayasası'nın 50. maddesinin 1. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Temsilciler Meclisinin aşağıdaki konular ile ilgili herhangi bir kanun veya kararına veya onun herhangi bir kısmına karşı kesin veto hakkına, ayrı ayrı veya müştereken sahiptirler."

2. Cumhurbaşkanı hariçte içken ona Cumhurbaşkanı Yardımcısının vekalet edebilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 36. maddesinin 2. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Cumhurbaşkanının veya Cumhurbaşkanı Yardımcısının geçici olarak gaybubeti veya görevlerini yapamaması halinde, kendisine, bu halin devamınca, hale göre, Temsilciler Meclisi'nin Reisi veya Reis vekili ve onun gaybubeti veya bu makam münhal bulunduğu takdirde, 72. Madde gereğince ona vekalet eden Temsilci vekalet eder."

3. Temsilciler Meclisi Başkan ve Yardımcısı, cemaatler tarafından ayrı ayrı değil, Meclis tarafından bütün milletvekillerinin katılması ile seçilebilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 72. maddesinin 1. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

⁵⁰ Abdulhaluk Mehmet Çay; Kıbrıs'ta Kanlı Noel-1963, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1989.

⁵¹ <http://www.brt.gov.nc.tr/haberler/haber/sagmenu/belgeler/13madde.htm>

"Temsilciler Meclisinin Reisi, Elen cemaati tarafından seçilen Temsilciler tarafından seçilecek olan bir Elen ve Reis Vekili, Türk cemaati tarafından seçilen Temsilciler tarafından seçilecek olan bir Türk'tür. Her biri, Temsilciler Meclisi'nin görev süresinin başlangıcında ve bu sürenin tamamı için aynı toplantıda yukarıda gösterildiği gibi ayrı ayrı seçilir."

4. Temsilciler Meclisi Başkanına, Temsilciler Meclisi Başkan Yardımcısının vekalet edebilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 72. maddesinin 3. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Meclis Reisinin veya Reis vekilinin geçici gaybubeti sırasında veya bu maddenin 2. Fıkrasında gösterildiği üzere bu görevlerden herhangi birindeki münhal dolduruluncaya kadar, hale göre, Resi veya Reis Vekilinin görevlerini, kendi cemaati temsilcilerince başka türlü karar verilmedikçe, kendi cemaatinin en yaşlı cemaat temsilcisi görür."

5. Bazı kanunların yapılması için Anayasa'da öngörülen ayrı çoğunluğun istenmesinin kaldırılması.

Kıbrıs Anayasası'nın 78. maddesinin 2. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Seçimi kanununda herhangi bir değişiklik, belediyeler ile ilgili veya resimler veya vergiler koyan herhangi bir kanunun kabulü, Elen ve Türk cemaatleri tarafından seçilen bir reye iştirak eden Temsilcilerin ayrı ayrı basit ekseriyetini gerektirir."

6. Belediyelerin birleştirilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 173. maddesinin 1. ve 2. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

1. "Cumhuriyetin en büyük beş şehrinde, yani Lefşoke, Leymosun, Magusa, Larnaka ve Baf'ta bunların Türk halkı tarafından ayrı belediyeler kurulur: Ancak, bu Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört sene içinde, Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı,

yukarıdaki şehirlerdeki belediyelerin ayrılmalarının devam edip etmemesi meselesini inceler.

2. Yukarıdaki şehirlerde, Elen belediye meclisleri şehrin Elen seçmeleri tarafından ve Türk belediye meclisleri Türk seçmenleri tarafından seçilirler."

7. Adalet mekanizmasının tek elde birleştirilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın Kısım X - Madde 152-164'te yer alan hüküm şöyledir:

"Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası gereğince (Kısım X - Yüksek Mahkeme ve Alt Mahkemeler) Bölümünde mezkûr Madde 152'den Madde 164 dahil olmak üzere cemaatlara bahşedilen bazı kuvvetlerle ilgili Türk toplumuna özel gerekçelerin varid iken adı geçenin teklifiyle tadili istenmektedir."

8. Polis ve jandarma teşkilatının birleştirilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 131. maddesinin 1. ve 2. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Cumhuriyet ordusunun, polisinin ve jandarmasının kumandanları ve Kumandan Yardımcıları Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı tarafından müştereken tayin olunurlar. Ordu, Polis v Jandarmanın birinin Kumandanı Türk'tür ve Ordu, Polis v Jandarma Komutanı hangi cemaate mensup ise Kumandan Muavini diğer cemaate mensup olur."

9. Ordunun miktarının Anayasaya bağlı olarak değil özel bir kanuna göre tayin edilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 129. maddesinin 1. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Cumhuriyetin yüzde altmışı Elen yüzde kırkı Türk olan iki bin kişilik bir ordusu olur."

10. Memurların nüfus oranlarına göre cemaatlar arasından alınması.

Kıbrıs Anayasası'nın 123. maddesinin 1. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Amme hizmeti, yüzde yetmiş Elen'lerden ve yüzde otuz Türklerden müteşekkildir."

11. Amme hizmeti Komisyonu 10'da 3 oranında bir esas olduğu halde yapılan teklifte bu oran 5'te 1'e indirilmesi. Kıbrıs Anayasası'nın 124. maddesinin 2. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Komisyonun yedi üyesi Elen ve üç üyesi Türk'tür."

12. Amme Hizmeti Komisyonu kararlarının basit çoğunlukla alınması.

Kıbrıs Anayasası'nın 125. maddesinin 3. bendinde bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Konu, münhasıran bir Türk'ü ilgilendirdiği zaman, Komisyonun bu husustaki herhangi bir kararı, en az iki Türk üyenin reylerini ihtiva eden mutlak bir ekseriyetle alınır. Konu, münhasıran bir Elen'i ilgilendirdiği zaman, Komisyonun bu husustaki herhangi bir kararı, en az dört Elen üyenin reylerini ihtiva eden mutlak bir ekseriyetle alınır."

13. Rum Cemaat Meclisinin lağvedilmesi.

Kıbrıs Anayasası'nın 86. maddesinin bu konuyla ilgili hüküm şöyledir:

"Elen ve Türk cemaatlerinin her biri, kendi üyeleri arasından, bu Anayasa hükümleri gereğince açıkça kendisine ayrılmış bulunan yetkilere sahip olacak bir cemaat Meclisi seçer."

SOYKIRIM KATLİAMLARI – KANLI NOEL

Cumhuriyetin kuruluşundan beri dürüst hareket etmeyen Rum Yönetimi, Kıbrıs Türk toplumunun anayasa ve antlaşmalarla sahip bulunduğu haklardan istifade etmesini önlemek için elinden gelen her şeyi yapmıştı. Başta Cumhurbaşkanı Makarios olmak üzere, Rum toplumunun ileri gelenleri, Enosis için mücadeleye devam edeceklerini, bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti’ni Enosis için bir sıçrama tahtası olarak kullanacaklarını, nihai hedefin Enosis olduğunu yaptıkları çeşitli açıklamalarla ifade etmişlerdi.⁵²

Türkleri toptan yok etmek için İçişleri Bakanı Yorgacis tarafından silahlandırılan eski EOKA’cıların Türklere acımasız davranışlarda bulunması, daha sonra da yollara barikatlar kurarak Türk motosikletlileri durdurmaları ve dayak ve küfürle kimliklerini göstermelerini istemeleriyle tansiyon yükseldikçe yükseliyordu.

Rumların bu işe girişmesinin çeşitli sebepleri vardı:

1. Öldürebildikleri kadar Türk öldürerek Kıbrıs Türk liderlerini ortadan kaldırmak,
2. Varlığını hissettikleri ancak önemsemedikleri TMT hakkında sağlıklı bilgi toplamak ve gerçekten varolup olmadığını öğrenmek,
3. Kıbrıs Türklerini içeriden parçalayacak faaliyetlerde bulunmak,
4. Kıbrıs Türk toplumu ile Türkiye arasındaki bağları zayıflatıp koparmak,⁵³

Rumların coğrafi manada ana hedefi ise Lefkoşa’ydı. Rumlar, merkeze hakim olmakla bütün Kıbrıs’a hakim olacaklarını düşünüyor ve bu

⁵² Pierre Oberling, (1990): “Kıbrıs Faciası”, (Çeviren: Fahir Armaoğlu), Belleten, Cilt:LIV, Sayı:210, Türk Tarih Kurumu, Ankara: s. 826-827; Rauf Denктаş, (2004): Kıbrıs Girit Olmasın, Remzi Kitabevi, İstanbul: s. 121; Erim, (Tarihsiz): 172; Bozkurt, Demirel, 2004: 26.

⁵³ Aydın Akkurt, Yakın Mücadele Tarihimizin Bilinmeyen Yönleri ve Yorgacis’in Casusları, Akdeniz Haber Ajansı Yay., İstanbul, Ekim 1998, s.65.

noktada en büyük engelide Lefkoşa'ya bağlı Küçük Kaymaklı kasabası olarak görüyorlardı.

1960 nüfus sayımına göre kasabada 5.126 Türk, 1.133 Rum yaşıyordu. Kasaba önemli bir Türk yerleşme merkezi durumundaydı.

Kasaba çevresinde 19 Aralık'tan itibaren Rum faaliyetleri gözlenmeye başlandı. Rum saldırısından şüphelenen TMT üyeleri, halkı olası bir saldırıya karşı hazırlamaya çalıştı ancak Rum alayı ve EOKA çetelerine karşı koymaya çalışan Türklerin elindeki silahlar ise çok kısıtlıydı.

Ada da Rumların çabaları ile yükselen taksiyon 21 Aralık 1963 Cuma günü 02.00'de tavan yaptı. Tahtakale mahallesinde Girne'den Lefkoşa'daki evlerine dönen iki arabadaki 6 erkek ve dört kadından Zeki Halil ve Cemaliye Emirali Rum polislerin makineli tüfeklerle ateş açmalarıyla hayatlarını kaybeder.

“... Birkaç dakika içinde, evde uyuyan üç çocuğuyla eşi Şenay'ın yanında olacaktı. Gelecek hafta yirmi dördüne basacak eşinin doğum gününü, doğum günü partisini, üç yaşındaki kızını, on sekiz aylık oğlunu, gülüp oynayacakları ve henüz beş haftalık ikinci oğlunu şımartacağı tatili düşünüyordu” ...⁵⁴

Kendilerini tanıyan ve kimlik kontrolü bahanesiyle arabalarından çıkartılan Türklerden birisinin tanıyıp “O polis değil, Olympiakos Futbol Kulübü'nden Yanni.” diye bağırıldığı kişi ise burada masum sivil Türklere ateş açarak ölümlerine sebep olan Rum Polis Başmüfettişi Pandelidis'dir⁵⁵. “Biz Yorgacis'in adamlarıyız.” diyerek masum insanları öldüren bu sivil ve üniformalı Rum polislerin başındaki Pandelidis Rumların gözünde “Elleri Türk kanı ile yıkanmış gerçek bir Elen kahramanıdır.”

Savunma Bakanı Yorgacis, Makarios'un şahsi doktoru Vassos Lyssarides ve Nikos Sampson'un idaresindeki EOKA'cılar Akritas Planı'nı uygulamaya geçer. Ancak artık yeni bir isimleri vardır. Sözde

⁵⁴ Dç.Dr. Ulvi Keser'in “21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları” konulu makalesi s:99

⁵⁵ Rauf R.Denktaş, Rauf Denktaş'ın Anıları, Boğaziçi yay., İstanbul, 1996, s.296.

faaliyetlerine son veren EOKA artık EOKA-B olarak yerüstüne çıkmıştır.⁵⁶ Rumların bütün tahrik ve saldırılarına rağmen Türkiye ise sorunu hukuki yollardan çözebilmek için uğraşmaktadır; ancak bütün bu gayretler boşa gitmekte ve Rumların cesareti alabildiğine artmaktadır.



57

21 Aralık 1963 katliamından bir gün sonra da polis araçlarıyla Rum polisler Lefkoşa Türk Lisesi öğrencilerinin üzerlerine ateş açarlar. Aynı gece saat 22.30 civarında Lefkoşa'da toplanan Rum polis ekipleri Girne yolu üzerinde bulunan Aspava Bar bölgesinde pusu kurarak Türkleri katletmeye devam ederler⁵⁸. 23 Aralık 1963 Pazartesi günü de

⁵⁶ BCA.030.01.64.394.29.

⁵⁷ 21 Aralık 1963 günü yaşananlara ait gazete kupürü, Kıbrıs'ta 21 Aralık Olayları

⁵⁸ Güvenlik Kuvvetleri Dergisi Özel Ek, "TMT'de Sancaklar", Lefkoşa, Kasım 1993, Sayı 21, s. 2

çarpişmalar bütün şiddetiyle devam eder. Aynı gün Devlet Hastanesi'nde bulunan 6 yaralı Türk'e kan verilmesi reddedilir.

O günün sona erdiğinde bilanço 12 Türk ölü, 50 Türk yaralı, 14'ü polis olmak üzere Girne'de kaçırılan 18 kişidir⁵⁹. Ancak genede TMT olağanüstü bir iş başarmış ve Lefkoşa'nın Türk bölgesine 6 saat içerisinde gireceklerini, **“Türkler meselesini”** kan dökerekte olsa çözeceklerini ilan etmekte sakınca görmeyen Rumlar bunu başaramamıştır.⁶⁰ Üstelik sözde tarafsız kalması gereken Kıbrıs'ta konuşlu Yunan alayı ELDİK, Rumlara destek vermesine rağmen.

Zaten bunun verdiği eziklikle bir süre sonra Rum çeteleri Türk yerleşim merkezlerine ve Türk köylerine saldırıları dışında birde hastanelere saldırıp Türk hasta ve yaralıları katletmeye başlayacaktır.⁶¹

O sırada talebe olan Pro. Dr. Ata Atun o günleri şöyle nakledecektir : **“20 Aralığı 21 Aralığa bağlayan gece Rum Polislerinin Lefkoşa'nın Tahtakala bölgesinde Türkleri yoklama bahanesiyle durdurup üzerlerine ateş açmaları sonucu Zeki Halil ve Cemaliye Emir Ali isimli iki Türk'ün şehit olduğu haberi, bir bomba gibi düşmüştü yurda. O gün Cumartesi idi ve haber geldiğinde kahvaltımızı yapıyorduk o dönemde yurdun mutfağı olarak kullanılan Tekke Binasının içinde.**

Aynı günün sabahı Lefkoşa Türk Lisesi bahçesinde toplanan öğrenciler gece meydana gelen olayı protesto ederken, Rum Polisleri öğrencilerin üzerine ateş açıp kaçtılar. Pazar gecesi ise hemen yanımızdaki Polis merkezindeki görevli Türkler küçük bir çatışma sonrası önce okula sığındılar, sonra da kale içine geçtiler. Silah seslerini duymuştuk. Polis merkezi ile aramızda sadece bir duvar vardı.”

Olaylar duyulunca TMT harekete geçecek ve hemen tüm çanaklar açılarak silahlanılacak ve bazı hatırlı Rumlar esir olarak alınacaktı.

⁵⁹ Derviş Manizade, Kıbrıs Dün Bugün Yarın, KTKD İstanbul Bölgesi Yay., İstanbul, 1975. s.140.

⁶⁰ Fahir Armaoğlu, “Kıbrıs'ta Kanlı Noel ve Amerika”, Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri, Ankara, 1991, s.263.

⁶¹ Pierre Oberling, *Kıbrıs Faciası*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara,1990,s. 7

Ancak yeraltında dura dura zaten kısıtlı olan malzemeler nemlenmiş olduğundan TMT mücahitleri zaten kısıtlı olan malzemelerinden bile tam olarak faydalananamayacaktı.

KÜÇÜK KAYMAKLI SALDIRISI

Makarios'un 22 Aralık günü Garanti Antlaşmaları'nı tanımadığını ilan etmesi, Rum saldırganları daha da cesaretlendirmiştir. Rumların elinde 7.7 piyade tüfeği, 9 mm. Sten, 9 mm. Beratta ve 9 mm. Sterlin otomatik tabanca, M-1 piyade tüfeği, Vickers makineli tüfek, Jungle piyade tüfeği vardır. EOKA'cıların başında ise Yunanistan'da darbe girişiminde bulunan General Kizikis vardır ve NATO silahlarıyla teçhizatlanmış Rumlara emir komuta etmektedir.

Rum saldırısı 22 Aralık günü başladı. Ledra Palas Otelinden Türklere yoğun şekilde ateş açılır. Küçük Kaymaklı'nın dış dünya ile bağlantısı tamamen kesilmişti. 23 Aralık'tan itibaren yeni takviye kuvvetleri alan Rum saldırganların başına EOKA'cı katil Nikos Sampson geçmişti. Diğer yandan Ada'daki Yunan alayı Rumlara destek olarak 1000 civarında askerini Rum saldırganlara destek olmak için göndermiş ve Rumlar bütün güçlerini bölgeye yığmıştı.⁶²

Ama bu ezici güç farkında rağmen Rumlar bir türlü direnişi kıramamıştı. Neden ezici güç farkı dediğimize gelince, Türklerin elindeki silahlar sadece 6 piyade tüfeği, 5 sten, 2 bren (birisi bozuk), çeşitli tabancalar, bazı av tüfekleri ve Birinci Dünya Savaşından kalma silahlar ile çok az miktarda cephaneden ibaretti⁶³. Bu güç farkı o zaman ki TMT direnişinin ne kadar önemli bir başarı olduğunu yeterince açıklamıştır.

⁶² Güvenlik Kuvvetleri Dergisi *Özel Ek*, s.3.

⁶³ H. Scott Gibbons, *Peace Without Honour*, Ankara, 1969.s:10



23 Aralık'ta Nikos Sampson'un başında bulunduğu takviye kuvvetler geldi ve karşılarına çıkan Türkleri genç-yaşlı demeden öldürdüler. Bu gelişmeler üzerine Türkiye, 23 Aralık 1963'te İngiltere ve Yunanistan hükümetleri nezdinde harekete geçti. Rum saldırılarının önlenmesi için birlikte harekete geçilmesini istedi. Türkiye'nin bu girişimi üzerine, 24 Aralık 1963'te Lefkoşa'da Türkiye, Yunanistan ve İngiltere adına bir ortak bildiri yayınlandı. Bildiride şu ifadeler yer aldı:

"Türkiye, İngiltere ve Yunanistan hükümetleri Garanti Antlaşmasını imza eden devletler sıfatı ile Kıbrıs Hükümeti ile Türk ve Rum cemaatlerini halihazır karışıklıklara son vermeye müştereken çağırırlar. Üç hükümet, bu gece ateş kesilmesi için uygun bir saatin tespitine ve her iki cemaatten buna riayetini istemeye Kıbrıs Hükümeti'ni davet ederler. Üç hükümet ayrıca hukuk nizamının korunması lüzumunu göz önünde tutarak bugünkü durumu doğuran güçlüklerin haline yardım maksadıyla tavassutta bulunmayı teklif ederler."

24 Aralık 1963 günü TBMM'de konuyla ilgili bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı F. Cemal Erkin ise konuyla ilgili olarak şunları söylüyordu :

"Teşhisimiz, olayların mürettip olduğu ve hukuki alanda başarı elde edemeyeceklerini anlayan Kıbrıs Rumlarının işi bu defa fiili tecavüze

⁶⁴ Nikos Sampson

dökerek Kıbrıs Türklerini ve Türkiye'yi tahrik edip mukabil harekete sevk etmeyi gözettileri merkezindedir.”⁶⁵

Bu arada diplomatik çabalar şöyle dursun kasabadaki Türk direnişçiler canla başla savaşmalarına rağmen er geç zaten az olan cephaneleri tükenenince olabilecekleri bildikleri ve 5.000 Türk'ün sorumluluğunu taşımaları nedeniyle bölgeden ayrılmaya karar verdi. 24 Aralık gününden başlayarak Küçük Kaymaklı'da yaşayan 3.000 Türk Hamitköy'e, 2.000 civarında Türk de Lefkoşa'nın emin bölgelerine gönderildi. Küçük Kaymaklı'da yaşayan Rum ailelerde, Rumların saldırısı sürerken TMT koruması altında Büyük Kaymaklı'ya gönderilmişti.

Küçük Kaymaklı'da geriye 550 kadar yaşlı, kadın ve çocuklardan mürekkep bir Türk topluluğu kalmıştı. Rum çeteciler bu geride kalanlara esir muamelesi bile yapmadı. 80 yaşını geçkin imam Hüseyin İğneci ve yatalak 18 yaşındaki oğlu Rumlar tarafından vahşice şehit edildi.

Nikos Sampson'un anılarını yayınlayan Eleftheria gazetesi, 1963 Kanlı Noel'inin gerçek sorumlularını gözler önüne sermiştir. Makarios hükümetinin, İçişleri Bakanlığı'nın ve üçlü karargahın Yunan kanadına mensup subayların emri ile hareket ettiğini açıklayan Nikos Sampson, Küçük Kaymaklı savaşlarını da **"Yunanlıların Balkan Savaşları dışında Türklere karşı elde ettikleri tek zafer"** olarak ilan etmiştir.⁶⁶

MATHIATİ KATLİAMI

Lefkoşa'nın Mathiati köyünde 208 Türk yaşamaktadır. Türklerin hayatı ansızın kabusu döner. Yazar Gibbons olayı şöyle anlatıyor : **"(...) İlk dakikalarda üç Türk ciddi olarak yaralandı. Türkler beyaz,**

⁶⁵ Süleyman Kocabaş, *Tarihte ve Günümüzde Türk-Yunan Mücadelesi*, İstanbul, 1988, s.185

⁶⁶ TAK, Özel Sayı: 1/89.

küçük evlerinden sokağa fırladıklarında, küfreden ve çığlıklarla gülen kalabalık, bunları yol boyunca iteklemeye ve tekmelemeye başladı.

Dipçik darbeleriyle yerlere yıkılan dehşete kapılmış Türkler, sokaklarda sürüklenirken; kalabalık evlere doluşup, ocaklardan yanan kütükleri çekip perde ve yatakları yakmaya başladı. Yıllar boyunca güneşte kurumuş ahşap çatı kirişlerini önce dumanlar, sonra da ateş sardı.

Gürültüyle uyanıp ağlamaya başlayan emzikli bebeleri sıkıca tutmuş, çoğu gecelikli ve ayakları çıplak olan kadınlar, yürüyebilen ve pantolon veya mavi çizgili pijamalarının paçalarını tutmuş çocuklarıyla birlikte, yaralılarını sürükleyen Türkler alevler içindeki sokaklarda itilip kakılıyorlardı.



Rum gençler histerik bir biçimde evlere ateş ediyor, kısılmış sesleriyle çılgıncasına bağıryorlardı. Ateşler evlerin bir kısmını bütünüyle kaplamadan gruplar halinde içlerine doluşup eşya ve tabak-çanağı kırmağa değerli eşyaları kapıp ceplerine doldurmaya başladılar.

Evlerin gerisinden gelen çılgınca sesler saldırganların dikkatini Türklerin hayvanlarına çekti. Ahırlara doluşup sağlam inekleri, keçi ve koyunları makineli tüfekte taradılar. Tavukları havaya atıp, gıdaklar

ve çırpınırlarken ateş ediyorlardı; gövdeleri bir tüy bulutu halinde parçalanıyordu.

Kalabalık kana susamış bir çılgınlık içinde bağrıışıyordu. Türkler, donmuş, açık yol boyunca sürüklenip köyden çıkarıldılar. Azap içinde, tamamıyla Türklerin oturduğu bir sonraki köyün, Kochatis'in yakınlarında bırakıldılar. Kochatis köyünün Türkleri komşularına yardım etmek için evlerinden fırlarken kalabalık ateş etme, yakma ve yağmalama çılgınlığına devam etmek üzere Mathiati'ye geri döndü."

67

KUMSAL KATLİAMI

Rum saldırılarının tek hedefi Küçük Kaymaklı değildi. 24 Aralık Salı günü adanın hemen her kesiminde Türklere saldırılar sürüyordu. Bu arada daha önce TMT'nin savunma hattı kurulması noktasında defalarca görüşülmesine rağmen ölü bölge olarak düşünüldüğü için ihmal ettiği Kumsal bölgesi savunmasız durumda kalmıştı. Burada yaşayan Avrağami isimli Ermeni asıllı bir Rum'un bu bölgede Türk direnişi olmadığını Rumlara haber vermesiyle Rum saldırıları bu bölgede de başlar.

ABD görevi sonrasında 20 Mart 1963 tarihinde Kıbrıs'ta göreve başlayan Binbaşı Nihat İlhan ise bu sırada birliğinde görevdedir⁶⁸. Özellikle Küçük Kaymaklı ve Gönyeli civarında çarpışmalar devam ettiğinden hastaneye devamlı yaralı getirilmektedir. Daha önce hiç otobüs kullanmamış olan Binbaşı Nihat İlhan hiç yardımcı olacak kimse bulamayınca hastanedekileri ve ameliyat malzemelerini çatışmaların ortasında kalan Kaymaklı'dan götürmek için direksiyona geçer ve otobüsle Gönyeli'deki hastaneye dönüştürülen okula gelir.

⁶⁷ H. Scott Gibbons, Peace Without Honour, Ankara, 1969, s. 31

⁶⁸ Dç.Dr. Ulvi Keser'in "Kıbrıs'ta 21 Aralık 1963 Kanlı Noel'i Ve Kızılây" makalesi için Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan'la 13 Aralık 2005 günü Ankara'da yapılan görüşme notlarından nakledilen bilgi s:259; Nihat İlhan'ın olayı anlattığı röportajı : <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6159622>

Bu arada imkânsızlıklar içinde kalmış Kıbrıslı Türk bir hemşire de yaralı birisini Kaymaklı'dan Gönyeli'ye kadar sırtında taşıyarak getirir ve onun ameliyatına da girer. Bu arada aynı bölgede yaralanmış olan TMT'ciler derhal Dr. Necdet Ünel'in Adiloğlu Kliniği'ne sevk edilir. Saldırıların gittikçe yoğunlaşması, dünyanın bütün bu olup bitenlerden habersiz olması ve yardım gelmemesi üzerine dünya kamuoyuna bilgi akışını sağlamak üzere yeni yollar aranır.

Ancak o gün yaşanacak bir olay vardı ki “İnsan hafızasının dahi kabul edemeyeceği tecavüzler” denildiğinde ancak bu olay akla gelebilir.⁶⁹



70

⁶⁹ KGMA. K-4643, 1964/9-4/Kıbrıs Dış Bağışlar

⁷⁰ Şehitlerimiz Mürüvet, Murat, Kutsi ve Hakan İlhan (Allah rahmet eylesin)

Terezepilos kod isimli bir Yunan subayının komutasındaki 150'den fazla Rum bölgede bulunan Severis Un Fabrikası'ndaki Rumların ateş desteğiyle Kumsal bölgesine geldi. Bu gözğ dönmş güruh Lefkoşa'nın Kumsal semtinde İrfan Bey Sokak, 2 numarada oturmakta olan Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı doktoru Binbaşı Nihat İlhan'ın 37 yaşındaki eşi Mürüvet, çocukları 6 yaşındaki Murat, 5 yaşındaki Kutsi ve henüz 10 aylık olan Hakan'ı saklandıkları küvetin içinde katlettiler.

Burada sözü çalışmamız için yardımlarını esirgemeyen Profesör Ata Atun'un, Elzağlı Şehitler konusunda düzenlenen bir panel için hazırladığı ve bizimle de paylaşma nezaketi gösterdiği belgeye bırakıyoruz.

“Tarih 24 Aralık 1963, günlerden Salı. Yer Lefkoşa'nın Kumsal bölgesi, Mehmet Akif Caddesi ve Mürüvet İlhan Sokak (olay günkü ismi İrfan Bey Sokak). Saat akşam üstü 18.00 civarı. Hava kararmış, ısı yaklaşık 8° C.

Pazartesi gecesi, yani bir gün evvelki 23 Aralık gecesi, ev sahibi Hasan Yusuf Gudum, karısı Feride Hasan Gudum, Meriç'li (eski ismi Mora) Ayşe (Cankan), kucağında iki yaşındaki kızı Işıl (Cankan) ve Ayşe hanımın kız kardeşi Növber İbrahimoglu daha güvenli olduğu düşüncesi ile Kıbrıs Türk Alayında görevli Tabip Binbaşı (Em. TuğGn) Nihat İlhan ile eşi Mürüvet hanımın evine sığınmışlardı.

EOKA milisleri ve Yunan Subaylarının komutasındaki küçük bir Rum birlik ise evin 120 m. kuzeyindeki Severis un fabrikasına mevzilenmiş, fabrikanın en üst katına da kum torbalarından yüzü Türk bölgesine dönük küçük bir korugan yaparak içine 1 adet A4 tipi makineli tüfek yerleştirmişti. A4 tipi makineli tüfek binanın damına, ellerinde 1959 yapımı CZ vz.52/57 tipi otomatik tüfek, 1936/57 yapımı M1 Garand tipi yarı otomatik tüfek ve Stengun makineli tabanca olan Rum çetecilere, masum Türk evlerine yaptıkları saldırılarda atış desteği vermek ve düşman ateşinden korumak amacı ile kurulmuştu.

Hasan Yusuf Gudum dışarıda durup bir nevi gözcülük yaparken, Mürüvet hanım da çocuklarını pijamalarını giydirmiş, kahvaltı türü bir

şeyler yedirmiş ve onları yatırmaya hazırlanıyordu. Evdeki komşu bayanlar ise hep birlikte yiyecek bir şeyler hazırlayıp masaya oturmuşlardı.

Evin batı tarafından geçen Kanlıdere'nin diğer kıyısından silah sesleri duyulmaya başladığı vakit Hasan Bey büyük bir telaşla içeri girmiş ve **“Rumlar bizi basıyor”** diyerek heyecanlı bir şekilde bağırarak evdekileri uyarmıştı.

Çok geçmeden Kanlı Dere tarafından eve kurşun yağmaya başladı. Kurşunlar yağmur gibi geliyordu. Mutfağın önündeki yemek odasının tehlikeli olduğunu ve eve pencerelerden giren kurşunlardan kendilerini koruyamayacağını hisseden masum ve savunmasız dokuz insan, elektrikleri kapattılar ve evin güvenli olduğunu düşündükleri yerlerine saklanmak çabası içine girdiler.

Dr. İlhan'ın eşi Mürüvet Hanım, eşi kendisine **“Eğer ateş olursa duvardan duvara geçecek kurşunlara hedef olmazsınız, banyo sizi korur”** dediği için hemen daha 6 aylık olan Hakan'ı kucaklar, 6 yaşındaki Murat ile 4 yaşındaki Kutsi'yi de ellerinden sıkı sıkı tutarak evin sol arka köşesinde yer alan banyoya doğru koşar. Arkasından Növber hanım ve kucağında kızı Işıl'ı sıkı sıkı tutan Ayşe hanım ve Hasan dede, hep birlikte banyoya girerler ve saklanmaya çalışırlar. Kalın taş duvarları ve küçük de bir penceresi olan banyo gerçekten de iyi bir korugan gibidir.

Üzerinde gri bir palto olan Mürüvet hanım, çizgili pijamalarını giymiş olan çocuklarını kucaklar ve hep birlikte banyo küvetinin içine uzanarak pencerelerden giren mermilerden kendilerini korumaya çalışır. Ayşe hanım, kucağında kızı Işıl ile sağ köşeye, lavabonun sağ tarafına çömelir. Növber hanım ise kapıyı eli ile sıkı sıkıya kapatabilmek için kapının hemen yanına sağ tarafa oturur.

Ev sahibi Hasan Efendi eşi Feride Nine'yi tuvalete kapının arkasına saklar ve banyoya gelerek lavabonun sol tarafına büzüşür.

Kumsal bölgesinde yıllarca Türklere kapı komşuluğu yapan Ermeniler, bölgenin savunmadan yoksun olduğunu telsizle Rumlara bildirdikten sonra, Akritas Planı, Genel Harekat Planı bölümü, Birinci Kesim (Ayios

Pavlos, Ayios Demetios bölgeleri) bölge komutanı “**Terezepilos**” kod adlı Yunan subayının komutasında sayıları 150 olan EOKA’cı milisler, Severis Un Fabrikası’ndaki makineli tüfeğin koruması altında önce içinde su seviyesi az olan Kanlıdere’yi yürüyerek geçmişler ve sonra da Akritas Planında belirtildiği şekilde bölgelere dağılmışlardı.

Mehmet Akif caddesi, Mürüvet İlhan Sokak (eski ismi İrfan Bey sokak), Murat İlhan sokak ve Gültekin Şengör sokak, Kıbrıs ordusunda teğmen olan (Emekli Binbaşı) Savvas Selis ve Thisoas kod adlı EOKA’cının komutasındaki ekibin görev alanı olarak belirlenmişti.

Savvas Selis’in grubu, “**Enosis**” naraları atarak ateş açmaya başlar ve İrfan Bey sokağı tarafından Türk bölgesine saldırıya geçerler. Severis Un fabrikası üzerindeki makineli tüfeğin koruması altında evlere önce uzaktan ateş ederler. Özellikle de köşedeki beyaz tek katlı evin kuzeye bakan, kapının hemen yanındaki odasının pencerelerini ateş yağmuruna tutarlar, olmaya ki eve yaklaşırken o odada olan birisi kendilerine ateş edip vurabilir düşüncesi ile. Üç kişi yolun solundaki eve doğru yönelirken, beş kişi de sağ köşedeki beyaz tek katlı binaya yönelir. Ermenilerden gelen bilgiye göre bu binada Türk Alayında görevli bir Türk subayı, eşi ve üç çocuğu yaşamaktadır. Bu aile yok edilmelidir ki, Rumların, Kıbrıslı Türklerden ve Türkiye’den korkmadıkları dünyaya gösterilsin.

Beyaz evden kendilerine karşı ateş açılmayınca daha da cesaretlenen Rum caniler, giriş kapısının önüne gelip kilidine ateş ederler ve sonra da tekmelere kapıyı kırarak içeri girerler.

Ellerinde otomatik tüfek tutan iki canı, “**Taksim istersiniz ha!**” diye bağırarak her tarafa gelişi güzel ateş eder ve soldaki odaya çabucak göz attıktan sonra ileri seğirterek, önlerindeki kapıdan hole geçip soldaki yatak odasına yönelirler ve tekrar ateş etmeye başlarlar. İçlerindeki hınç önlerine çıkan her tür canlıyı öldürmelerini emrediyordu. Bu odada işleri bitince hızla önlerindeki ara kapıdan geçip, mutfağın önündeki hole gelirler ve soldaki ikinci yatak odasına da ateş ederler. Yataklara, yatak altlarına ve dolaplara.

Arkadaki grup da önce sağıdaki misafir odasına dalar, sonra da ateş ederek mutfağı geçer.

Ufacık banyo odasının içine sığınan masum ve savunmasız Türkler ise birbirlerine sarılmış Rumların kendilerini bulmaması için dualar ediyorlardı. Küvetin içinde Mürüvet hanım, üç çocuğına sıkı sıkı sarılmış, bedenini siper etmişti. Ayşe hanım kızı Işıl'ı kolları ile sarmalamış, sırtını köşeye dayamış, lavabo ile köşe arasına sokulmuştu, Növber hanım, kapının açılmasına mani olabilmek için kapının dibine çökmüştü. Hasan dede de, o küçücük banyonun içinde, lavabonun sağ tarafı ile küvetin arasına büzüşmüştü. Nefes bile almıyorlardı. Sadece Allah'a dua ediyorlardı.

Evin sol tarafındaki odaları boş bulan iki Rum canı, evin arka sol tarafındaki kapıları sıkı sıkıya kapalı olan banyo ve tuvalete yönelirler ve “**Enosis**” çığılıkları altında tüm mermilerini kontrplak kapıların üzerinden içeriye boşaltırlar.

Kapıyı eli ile sıkı sıkı kapalı tutmaya çalışan Növber hanım, elinden kötü bir yara alır ve yana kaykılarak kapının önüne yığılır. Kapının tam karşısında yer alan banyo küvetinin içindeki Mürüvet hanım ve üç çocuğı ise küvetin içine yığılırlar. Kapıyı kırarcasına açmaya çalışan Rumlar, Növber hanımın kapının önüne yığılması nedeni ile kapıyı birazcık aralayabilirler ve o aralıktan sağa ve öne doğru tekrar ateş ederler. Vefakar anne ve çocukları o anda şehit olurlar. Etraf bir anda kan gölüne döndüğü için Rum caniler hepsini öldürdüklerini sanarak hemen yan taraftaki tuvalete yönelirler. Kapıyı açamazlar ama kontrplak kapıdan içeriye onlarca mermi sıkarlar. Kapının arkasına saklanmış olan Feride nine başına isabet eden kursunlar nedeni ile anında şehit olur ve yere yığılır.

İçerdekilerin öldüğüne inanan iki canı geri çekilir ve diğeri üç canı de banyo kapısının önüne gelip sıra ile aralıktan içeriye ateş ederler. Acımasızca silahsız, korumasız ve masum insanlara ateş eden Rumların silahından çıkan kurşunlardan birisi, önce kızı Işıl'ın dizini parçalar sonra da Ayşe hanımın bir bacağından girip diğeri bacağından çıkar. Ayşe hanımın ayağında büyük bir yara açılır.

Feride nine ile banyoya çocukları ile saklanan Mürüvet hanım ve çocukları şehit olurken, Hasan Yusuf Gudum ile birlikte Ayşe hanım, kucağındaki kızı Işıl ve Növber hanım ağır yaralanırlar.

Eve kimlerin ya da kaç kişinin girdiğini tam olarak bilen yok. Baskın sırasında CZ vz.52/57 tipi otomatik tüfek ile 15 el, Stengun otomatik tabanca ile 12 el ve 1936/57 yapımı M1 Garand tipi yarı otomatik tüfek ile de 6 olmak üzere toplam 33 el ateş edildiği, şehitlerin vücutlarındaki yaralardan ve duvarlarda hala yeri belli olan kurşunların izlerden anlaşılmaktadır. Bilahare incelenen kovanlar, iğnenin vuruş yerlerindeki farklılıklarından dolayı olayda 5 ayrı silahın kullanıldığını göstermektedir. Kovanlar bilahare Albay (Major) Meysi tarafından eve ilk giren (GA Kurucular Kurulu Bşk) Memduh Erdal'dan alınmış ve kayda geçirilmiştir.

24 Aralık gecesi Lefkoşa'nın batı mahallesi Kumsal' a yapılan baskın arkasında, Yunan Alayı'na mensup subayların ve askerlerin de katliama bilfiil katıldıklarını belgeleyen kanıtlar bıraktı. Saldırganların geri çekilirken terk ettikleri malzeme arasında, özellikle de Severis Un Fabrikası damında, Yunan subay şapkaları, Yunan ordusuna ait çelik başlıklar ve NATO'ya ait bazuka mermileri ile mermi kovanları vardı.

Kumsal bölgesinde yıllarca Türklere kapı komşuluğu yapan Ermenilerin bölgenin savunmadan yoksun olduğunu telsizle Rumlara bildirdikleri, daha sonra TMT tarafından belirlenmesi nedeni ile Kumsal, Köşklüçiftlik ve Arabahmet bölgelerinde oturan Ermeniler, bu hainliklerinin ortaya çıkmasından sonra evlerini terk etmek ve Rum bölgesine kaçmak zorunda kaldılar.

Rum çeteciler, Kumsal bölgesinden çekilirken, kadın, erkek, yaşlı ve çocuk ayırımı yapmaksızın yüzlerce Türkü de dipçik darbeleriyle önlerine katıp götürdüler. Kaçırılan Türklerin bir bölümü kurşuna dizildi.

Rumca gazetelerde son zamanlarda çıkan itiraflara göre, beraberinde erkek, kadın-çocuk ve yaşlı yaklaşık 200 Kıbrıslı Türk esir getiren EOKA'cı Tasos Marku, operasyonu fiilen idare eden Rum Bakan'a telefon eder ve ne yapması gerektiğini sorar. Eli silah tutabilecek

erkeklerin öldürölmesi talimatını verir kendisine telefonun öbür ucundaki Rum Bakan.

Akritas Planının mimarlarından o dönemde Bakan olan sadece Yorgadjis ve Papadopoulos'dur. İtiraflar, Yorgadjis'in öldürölmesinden çok seneler sonra yapıldığından, emri veren Bakanın Yorgadjis olması durumunda, dile getirilmesi sorun yaratmaz, konuşanı sıkıntıya sokmazdı. Geriye "Kumsal Katliamı"nın mimarının Papadopoulos olduğu varsayımı kalmaktadır.

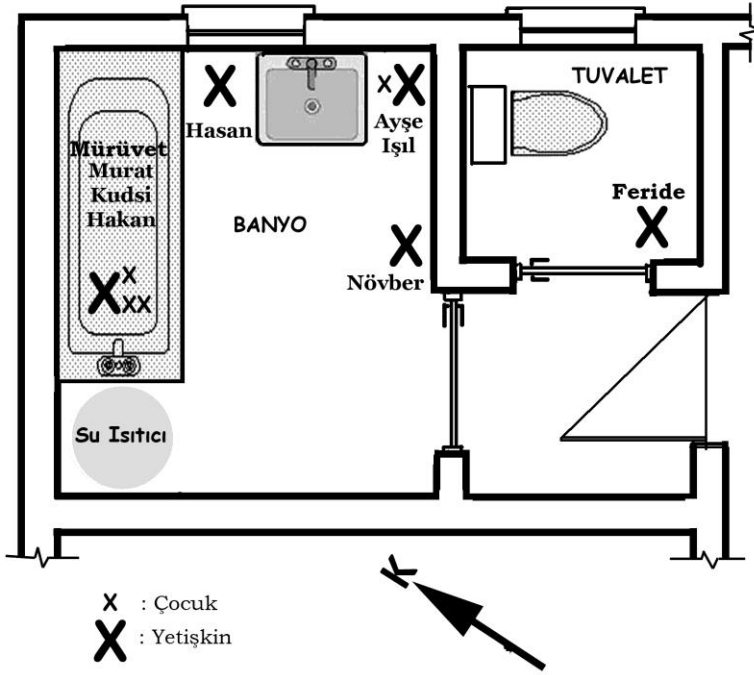
Katliamdan sonra eve ilk giren kişi ise 25 Aralık 1963 Çarşamba günü öğleden sonra Severis Un fabrikasından açılan makineli tüfek ateşine rağmen eve ulaşmayı başaran, TMT'nin o dönem en gözü pek kişilerinden olan Memduh Erdal ve fotoğrafçı Mustafa Mehmet Özönlü olur. Resimleri Memduh Erdal çeker.

Severis Un fabrikasındaki Rum makineli tüfek yuvası da ertesi gün, 26 Aralık 1963, Perşembe günü, Kıbrıs Türk Alayı'ndan gelen küçük bir ekip tarafından susturulur ve fabrika Türklerin eline geçer. Aynı gün Türk jetleri Lefkoşa üzerinde alçaktan uçarak Makarios'a ihtar verirler.

Not: Bu yazıda anlatılan "Kumsal Katliamı"nda geçen olayların derlemesi, SAMTAY VAKFI arşivindeki belgelerin ve o günü yaşayan kişilerin anılarının, Prof. Dr. Ata ATUN tarafından derinlemesine incelenip, kronolojik olarak sıralanması ile yapılmıştır. "

Noktasına birgülüne dokunmadan eklediğimiz belge işte böyle anlatılıyor bu vahşeti. Hocamız birde olayın geçtiği mekanın krokisini ve cesetlerin durumunu gösteren kroki eklemiştir belgeye.

KATLIAMIN İŞLENDİĞİ BANYO - TUVALET PLANI
VE
KİŞİLERİN BULUNDUKLARI YERLER



71

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay, tüm ailesi Rumlar tarafından vahşice katledilen Dr. Binbaşı Nihat İlhan'a şu mesajı göndermişti:

"Aziz evladım;

Masum eşiniz ve günahsız üç yavrunuzun, Kıbrıs Türk halkına karşı şerefsizce girilen menfur suikast teşebbüsü sırasında insanlığın yüz karası canilerin alçakça cinayetlerine kurban gitmiş olmalarından ötürü, şahsım ve Türk Silahlı Kuvvetleri olarak duyduğumuz elem gerçekten derin ve nefret çok büyüktür.

Başınız sağ, milletimiz payidar olsun.

⁷¹ Profesör Doktor Ata Atun 'un e-posta ile gönderdiği belgede yer verdiği kroki

Bir askere ve gerçek bir Türk evladına yaraşır şekilde gösterdiğiniz metanet, her türlü takdirin fevkindedir. Bu, büyük millet olma hasletlerimizin başında gelir. En yakın aile fertlerinizin uğradığı kayıp karşısında duyduğumuz acının millî acımız olduğuna itimat ediniz. Kendilerine Ulu Tanrı'dan rahmet diler, size ve bütün aile yakınlarınıza en kalpten baş sağlıkları iletirim.”⁷²

AYVASIL KATLIAMI

21 Aralık günü bu kez Kıbrıs'ın bir başka Türk bölgesinde Lefkoşa'nın Ayvasıl adlı Türk köyünde en korkunç Rum katliamlarından biri yaşandı.

Yılmazköy TMT Örgütü'nde bulunan silahlarını almak üzere Denya'dan yola çıkan TMT mensubu 4 Türk, Rumların kurduğu pusudan yaralı olarak kurtulup Ayvasıl (Türkeli) köyündeki öğretmen evine sığındı. Yaralı Türkleri izleyen Rumlar öğretmen evine makineli tüfeklerle ateş açmaya başladılar. Köy Türkleri Rum saldırısına av tüfekleriyle karşılık verdi... Silah üstünlüğünü ellerinde bulunduran Rumlar, bombalar ve roketlerle öğretmen evini yakıp yıktılar ve evdeki 8 Türk'ü öldürdüler. Arkasından Ayvasıldan kaçıp kurtulamayan 21 Türk'ü daha işkenceyle öldürüp buldozerlerle açtıkları toplu bir mezara gömdüler.

Ancak mezar bulunduğu güne kadar ölülerden bir haber alınamayacak ve toplu mezarda yatan şehitlerden kayıplar olacak bahsedilecektir. İşte o haberlerden birisi; Halkın Sesi Gazetesi'nde, "Kayıplar Listesi" başlığı ile yayınlanan bir haber şöyledir:

"Kıbrıs'ta Türklere karşı girişilen katliam olayında silahlı Rumlar tarafından kaçırılan ve bugüne kadar hayatta olduklarına dair en küçük bir malumat elde edilemeyen vatandaşlarımızın sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Ayvasıl Türklerinin Rumlar tarafından 24 Aralık tarihinde muhasara edilmesi sonrasında birçok vatandaşımız evlerini terke muvaffak olmuşlarsa da bazılarının hiç bir haber alınamamıştır. 21 Aralık tarihinden beri kayıpta bulunan şahısları aşağıda bildiriyoruz:

⁷² Halkın Sesi, 30 Aralık 1963.

"İsmail Mustafa (70 yaşında), Mehmet Hasan (85 yaşında), Hüseyin Celal (18 yaşında Sanat okulu mezunu), Ömer Hasan (19 yasında Lise mezunu), Mehmet Hasan (18 yaşında otobüs boyacısı), Ayşe İbrahim (11 yaşında), Mehmet Ali Ömer, ayrıca Ayşe Hasan, Ömer Hasan ve Mehmet Hasan anneleri (50 yaşında) kayıpta bulunmaktadır. "

Dr. Fazıl Küçük, ateşkesten sonra olayları anlatırken hala cesetlerden iz yoktur ve katliamın boyutu belirsizdir:

"Ateşkes'ten sonra durumda hissedilir bir düzelme görülüyorsa da Lefkoşa dışındaki köy ve kentlerden yeni yeni haberler alınmaya başlıyordu. 27 Aralık günü son gelişmelerle ilgili olarak basına verdiğim demeçte şöyle diyordum: "Bir haftadır ağır silahların da takviyesi ile devam eden Rum baskınlarına karşı ellerine geçirdikleri her türlü silahla karşı koyan Türk mukavemetçileri ve Türk halkı yüzlerce ölü verdi. Kesin rakam, ancak bütün adada irtibat ve yollar açıldığında, ücra köşelerdeki köyler ve Lefkoşa dışındaki yerlerle temas kurabildiğimizde anlaşılabacaktır.

Rumların ellerine geçirdikleri Türk semtlerinde, girdikleri, yaptıkları Türk köylerinde cesetleri toplayıp gizlice toprak altında saklı tuttuklarını da duyuyoruz. Bu durumda ölü sayımızın ne derece kabarık olduğu ortaya çıkarken, Rumlar vahşetlerini gizleme çabası içindedirler.

Şu ana kadar adanın dört bir yanındaki 240 Türk köyünden hiçbir haber almış değiliz. Nedir onlarda durum? Açlık tehlikesine terkedilmiş olan bu köyler devamlı tehdit altındadır. Onlardaki ölü ve yaralı sayısı hakkında birşey diyemem. Makarios idaresi bütün Türk kasaba ve köyleriyle telefon ve telgraf irtibatımızı kasıtlı olarak kesmişlerdir ve hala bağlamamaktadırlar."

120 Türk'ün yaşadığı Ayvasıl köyünde öldürülenlerin yığın halde gömüldükleri mezarlar, öldürüldüklerinden ancak üç hafta sonra açılabilmişti. İngiliz askerleri ve St.John Ambulans Teşkilatı Temsilcilerinin refakatinde Ayvasıl köyünde araştırmalar yapan bir Türk Doktorlar grubu, vahşice öldürülerek kimi oturur vaziyette, kimi elleri

havaya kalkmış ve vücutları halka teşkil edecek şekilde bağlanmış olarak, yığın halde gömülmüş 21 Türk cesedi bulunmuştu.

Cesetlerin yığın halde gömülmüş vaziyetleri, üstte bulunan cesetlerin bir kısmı, ölenlere mezar kazmak için gelen ve mezarı kazdıktan sonra orada öldürülerek aynı yere gömülen insanlara aitti. Bütün cesetlerin bilhassa başlarına vurulmuş olduğu ve ayakkabıları da dahil tamamen giyinmiş oldukları görülyordu. Her "**mezarda**" en az dört ceset birden bulunmuştu. Cesetler hüviyetleri tesbit edilmek üzere Lefkoşa'ya getirilmiş yeni Türk Şehitler Mezarlığı'na gömülmüştü.

Ayvasıl köyünde öldürülen Türklerin mezardan çıkarılmaları sırasında orada 20'den fazla gazeteci arasında hazır bulunan üç Rum gazeteci, yabancı gazetecilerin bu tarif edilmez barbarlığı sadece görmelerine değil belgelenmelerine de mani olmak istemişler ancak bu hadise kaydedilmiş ve etraflıca filme alınmıştı. Orada olanların hepsi gördüğü şeylerden dolayı şaşkına dönmüştü.

Toplu mezar daha sonra açılacak ve cesetler Lefkoşa Şehitliği'ne defnedilecektir. Çukurların açılması ve cesetlerin çıkarılarak Lefkoşa Türk bölgesine getirilmesi, Barış Gücü görevini üstlenen İngiliz askerlerinin gözetiminde gerçekleşir.

Halkın Sesi "**Ayvasıl'da Rumların barbarlığı**" başlığı ile yayınlanan bir haber şöyledir:

"Ayvasıl'da katledilen Türklerin cesetlerinin çıkarılması ameleyesini takip etmekte olan 20 kadar yabancı muhabir arasında bulunan 3 Rum gazetecisi, dış memleketlerden gelen muhabirlerin bu tarife sığmayan barbarlık hareketlerini öğrenmelerine mani olmaya çalışmışlarsa da manzara şeride geçirilerek alınmıştır.

Hazır bulunanların dillerinin tutulmasına sebep olan olay ile ilgili olarak meydana çıkarılan önemli bir olay da, St.Johns Ambulans Birliği temsilcisinin ifade ettiği şekilde kitle halinde mezarlara gömülen şahısların, ateşkes anlaşmasının yapılmasından sonra ve son altı gün içinde öldürülmüş olmalarıdır. Bu olay, Rumların Kıbrıs'taki katliam girişimlerinin vüs'atini meydana çıkarmaktadır."

Gibbons'un Ayvasıl (Ayios Vasilios) köyü katliamı hakkındaki gözlemleri şöyledir:

"Silah sesleri duyuldu; tüfek dipçikleri ile kilitli kapıları kırdılar; insanlar sokaklara sürüklendi. 70 yaşında bir Türk, kırılan ön kapısının sesiyle uyandı. Sendeleyerek yatak odasından çıktığında, bir sürü silahlı gençle karşılaştı. "Çocuğun var mı?" diye sordular. Şaşkın bir biçimde "Evet" dedi. "Dışarı gönder" diye emrettiler. 19 ve 17 yaşlarındaki iki oğlu ve 10 yaşındaki kız torunu aceleyle giyinip, silahlı adamların peşinden dışarı çıktılar.

Çiftlik duvarının dibine dizildikten sonra, silahlı adamlar tarafından makineli tüfek ateşiyle öldürüldüler. Başka bir evde, 13 yaşında bir erkek çocuk elleri dizlerinin arkasına bağlanıp yere yıkıldı. Ev talan edildi ve talancılar çocuğu tekmeleyip ırzına geçip, sonra da bir tabancayla başının arkasından vurdular.

O gece Ayios Vasilios'ta toplam olarak 12 Türk katledildi. Diğerleri toplandı, itilip kakılarak oradaki Türklerin yanına sığınmak üzere Skylloura yoluna çıkarıldı. Gecelikleri, pijamaları ve çıplak ayaklarıyla soğukta sendeleyerek ilerlemeye başladılar. Rumlar karanlıkta arkalarından ateş ediyorlardı.

Silahlı adamların dikkati Türk evlerine çevrildi. Evleri yağmalayıp tahrip ettiler, yorulduklarında da ateşe verdiler. Aynı yörede, tek kalmış çiftlik evlerinde dokuz Türk daha öldürüldü."⁷³

Rumların saldırısı sırasında Ayvasıl köyünde oturmakta olan 70 yaşında olan ve yukarıda Gibbons'un bahsettiği kişi olan Kıbrıslı Türk olayı kendi ağzından şöyle aktarıyor:

"O geceyi hiç unutmayacağım. O gecenin dehşetini her hatırladığımda ürperirim. Gecenin sessizliğini dört taraftan aniden başlayan... mußtu. Ne olduğunu anlayamıyorduk. Korkmuş ve kapıla ... Dışarıda silah atışları arasında Rumca konuşulduğunu duyabiliyorduk. Sonra Rumların köye hücum ettiğini anlamıştık. Gelişigüzel ateş ediyorlar, genç, ihtiyar, kadın, çocuk ayırt etmeden öldürüyorlardı, Evimize

⁷³ H. Scott Gibbons, Peace Without Honour, Ankara, 1969, s. 73

geldiler ve kapıyı kırıp açtılar. Dışarıya çıkağım zaman içeride çocuğum olup olmadığını sordular. O karışıklık içinde var diye cevap verdim ve bana çocukları dışarı çağırmamı söylediler. Liseyi yeni bitiren 19 yaşındaki oğlum, 17 yaşındaki küçük kardeşi ve on yaşındaki kız torunum, titreyerek dışarı çıktılar. Her üçünü de gözlerim önünde insafsızca öldürdüler ve hepsini de birlikte gömerek ve nereye gömüldüklerini gizlemek için mezarların üzerinden buldozerlerle geçtiler."

Rauf Denктаş, notlarında 10 Ocak 1964 tarihine şu notu düşmüştür: "Lefkoşa'dan Ankara'ya kötü haberler gelmektedir. Denya, Ayvasıl ve Şillura Türk köylerinin Fota'ya göçü ile birlikte açlık tehlikesi baş göstermiştir.

Göç eden köylerdeki Türk evleri yakılıp yıkılmış, eşyalar ise yağmalanmıştır. Rum'un vermek istediği mesaj açıktır: Ya mezar, ya köleliğe rıza, ya da göç diyor bize!..."

"Ayvasıl köyünde mahsur kalan soydaşlarımızdan bugüne kadar bir haber alınamadı. İçimde büyük bir sıkıntı var. İnşallah birşey olmamışlardır."

11 Ocak 1964 tarihine ise kısa bir not düşüyor:

"Şillura köyüne ve oradan da Fota'ya göç eden Ayvasıl Türklerinden dokuzunun Ayvasıl'da mahsur kaldığı yeniden tesbit edildi. Bunlardan henüz bir haber alınmamıştır."

13 Ocak 1964 tarihine ise katliam haberini İngiltere de aldığını gösteren aşağıdaki notu düşüyor:

"Londra'ya çok kötü bir haber geliyor, sarsılıyoruz. Böyle vahşet, böylesine barbarlık dünyada ender görüldü:

Ayvasıl'da 21 Türk'ün vahşice katledilip gömüldüğü bir katliam çukuru ortaya çıkarıldı.

Günlerden beri içimde bir korku olarak duran Ayvasıl'da mahsur kalan kardeşlerimizin durumu ortaya çıktı; gaddarca işkencelerden sonra, elleri ayaklarının altına bağlanıp katliam çukuruna gömüldüler. Bu bir soykırımdır...

Bu insanlığın yüz karasıdır...

Dünya, Kıbrıs'tan yükselen feryadı duyuyor mu? "

YILMAZKÖY OLAYLARI

Şillura(Yılmazköy) 'nın idarecisi Mustafa Hacıali adında bir Türk'tür. Yorgoz, Aymarina, Kambilli, Denya, Ayvasıl, Ayirini de kendisine bağlıdır. 21 Aralık olayları her ne kadar henüz Yılmazköy'ü etkilenemişse de, gerçek durum bilinmemekteydi. Mustafa Hacıali, Alayköy'deki Polis İstasyonu'nda bulunan Türklerin köyü terk etmeleri haberini gönderdi. O sıralarda Akaça'da 2, Peristerona'da da bir Türk polis Rumlarca vurularak şehit edildiler. 24 Aralık günü Lefkoşa'dan acil yardım istendiyse de cevap alınamadı. Mehmetali Ömer isimdeki bir Mücahit, iki Rum askerini öldürdüysen de, Rumlar hemen misillemede bulunarak Mirtu, Filya, Ayvasıl'dan konvoy halinde Yunan subaylarının komutasında Yılmazköy'e doğru ilerliyorlardı. Bu durum karşısında alelacele köydeki kamyonlarla kadınlar ve çocuklar Fota köyüne sevk edildiler.

Yılmazköy'e giren Rumlar, bağırıp çağırıyor, **"Size de Ayvasıl'daki Türklere yaptığımızın aynısını yapacağız"** diyordu. Köyde kalan 25 Mücahit, iki gün iki gece kat kat üstün Rum kuvvetlerine karşı direndiler. Vuruşan mücahitler, mermilerinin tükenmesi sonucu köyü terketmek zorunda kaldılar. Köy boşaldıktan sonra da Rum askerleri Türk mahallelerini yağma edip ateşe verdiler.

Bu sıralarda Ayirini de bir öğretmen ile Mustafa Şevki isimli bir soydaşımız esir alınmıştı. Öğretmen şehit edildi, Mustafa Şevki de günlerce eziyet ve tehdit altında bırakıldıktan sonra köyden ayrılmasına izin verildi.

Rumların saldırıları sonucu kaçabilen üç yüzü aşkın Türk Fota'ya sığınmıştı. Üstlerindeki elbiselerle, kucaklarında çocuklarıyla köylerini terk edenler zor koşullar altında uzun bir yaşama göğüs geriyordu. Her ne kadar Lefkoşa'da ateşkes sağlanmışsa da, birçok bölgelerde ve özellikle Türklerin nüfus bakımından çok az olduğu yerlerde saldırılar sürüyor, katliam yapıldığına dair haberler çıkıyordu. Rum saldırılarından kurtulabilenler, daha büyük Türk köylerine sığınıyor, buralarının da saldırıya uğramasıyla yine yer değiştiriyorlardı. Yunan kuvvetlerinin desteği ile Rumlar, Türklere bu adada hayat hakkı tanımamak düşüncesindeydi.

KATLİAMIN DÜNYAYA DUYURULMASI

İlk etapta 50'ye yakın Türkü öldüren Rumlar, daha 400 Türkü öldürecekleri katliamlarına devam etmek için başka Türk evleri ararken, Lefkoşe'nin Türk kesimine girmeyi başaran ilk Batılı gazetecilerden Daily Express'ten Rene MacColl ve Daniell McGeachie, Türk gazetecilerle birlikte tarihe tanıklık etti. Sessiz tanıklar, o anı bir film karesinde dondurup, gördüklerini haberleştirdi. Ayrıca Memduh Erdal'ın çektiği ölümsüz karede eldeydi.

Bu arada olayların başından beri Türkiye ve Kıbrıs Türkleri büyük katliamların yaşadığını ifade etmesine rağmen elde bir belge yoktu. Dünyanın ilgisini çekebilmek için olayı yansıtan bir resimlerin ve hatta filmlerin gönderilmesine ihtiyaç vardı. Ancak o günkü koşullarda Rumlar adanın tüm giriş çıkışlarına hakimdi ve tam bir karartma uygulanmaktaydı. Bu nedenler haberleri geçmek hayli zordu. Rumlar, Türk tarafının telefon kablolarını kestiği için iletişim kesikti.

En kanlı çarpışmaların devam ettiği günlerde yegane temas imkanı Kıbrıs'taki Türk elçiliğinin özel telsiziydi. Kıbrıs'taki Türk gazeteciler, haberlerini ortaklaşa olarak bu telsizle yazdırıyordu. Ama Türkiye'deki gazeteler haber kadar fotoğrafa da muhtaç durumdaydı. Yabancı ajanslar tarafından görmezden gelinen katliamın en iyi ispatı fotoğraf olacaktı. Nihat İlhan'ın evine giren Memduh Erdal'ın çektiği resimlerin bu vahşeti tam olarak yansıttığı düşünülür ve bunu nasıl iletebileceklerine dair bir yol bulmaya çalışırlar. Yayınlandıktan sonra

zihinlere kazınacak o fotoğraf, hem Rumlar hem de Türkler için çok önemliydi.

Rumlar için önemliydi çünkü 9 Aralık 1948’de kabul edilen ve 12 Ocak 1951’de yürürlüğe giren **“Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme”** soykırım suçunu şöyle tanımlar: **“Madde 2. Bu Sözleşmeye göre, soykırım, bir milli, etnik, ırki veya dini grubu, grup olarak, kısmen veya tümüyle, yok etmek kastıyla, aşağıdaki fiillerin işlenmesidir: a-Grubun mensuplarını katletmek; b-Grubun mensuplarına ciddi bedensel ve psikolojik zarar vermek...”** Bu sözleşmeye göre, o fotoğraf, bir haberin görselliğinden ziyade belge niteliğini taşıyordu. Bu nedenle adadan çıkışına izin verilmemeliydi.

Lefkoşe Havaalanı’na Türk uçakları indirilmediği gibi Türk gazetecilerin de bu alana girmesi ve ellerindeki yazı ve fotoğrafları diğer uçaklarla göndermeleri men edilmişti. Hepimizin tüylerini ürperten cinayet ve katliam fotoğrafları nasıl ulaştırılacaktı? Nihayet cumartesi günü bir fırsat belirdi. Ankara’dan tıbbi yardım getirecek bir Türk uçağının inişine izin verilecekti. Uçağın, Kızılhaç gözetiminde adadan bir grup yaralıyı alıp götüreceği söylendi. Söz konusu uçakla Lefkoşe’de sıkışıp kalan Ankara Vali Muavini’nin de gideceği duyuldu. Hemen hazırlıklar yapıldı. Günlerdir bekleyen haberler yeniden gözden geçirildi. Fotoğraflarla birlikte zarflara konuldu. Vali muavinine teslim edildi. Gazeteciler başka bir haberle yıkıldı. Vali muavini havaalanında aranacaktı. Bu da zarfların Türkiye’ye kesinlikle gitmeyeceği, o belge fotoğrafın imha edileceği anlamına geliyordu. Vali muavininin gitmesi iyice şüpheli hale gelince fotoğrafın yaralılarından biriyle yollanmasına karar verildi. Ama nasıl?

O sırada akıllarına aynı bölgede yaralanmış olan TMT mücahidlerinin sevk edildiği Dr. Necdet Ünel’in, Adiloğlu Kliniği’n deki yaralılar gelir. Gazeteciler ile doktorlar kafa kafaya verip bir plan hazırladılar.

Tedavilerinin yapılabilmesi için Ankara’ya gönderilmesi kararlaştırılan 28 yaralının 28 Aralık 1963 tarihinde gidecek olması belgelerin

yaralıların aracılığıyla ulaştırılması fikrini gündeme getirdi. Bu konuyla ilgili ilk fikir Türkiye'ye önemli belgelerin yaralıların sargı bezleri arasında ulaştırılması şeklindeydi ve Dr. Necdet Ünel'in düşüncesi hemen onay gördü. Türk uçaklarının Lefkoşa'daki uluslararası havaalanına inişlerine müsaade etmeyen Rumlar Ankara'dan tıbbi yardım getiren bir uçağın Kızılhaç'ın kontrolünde olmak şartıyla yaralılarla beraber adadan ayrılmasına izin verdiler.

Uçakla adadan çıkarılacaklar arasında Ankara Vali Muavini de bulunmaktaydı. Bu fırsat çok iyi değerlendirildi ve Dr. Kaya Bekiroğlu, Dr. Naim Adiloğlu, Dr. Ezel Örfi, Dr. Şemsi Kazım, Dr. Osman ve Kimyager Cahit Rüstem söz konusu yaralıları ameliyathaneye aldılar. Böylece 28 Aralık 1963 tarihinde Kızılay aracılığıyla 3 Rum, 3 İngiliz, 3 Türk subayın gözetiminde Lefkoşa'dan Ankara'ya gönderilecek yaralılarından Yılmaz Bora, Vural Cevdet ve İbrahim Davulcu'nun gövdeleri nerdeyse tamamen alçıya alındı ve altlarına gizli belgeler özenle yerleştirildi.

Bu yaralı kafilesinde Yılmaz Mehmet, Vural Cevdet, Mustafa Ahmet, Cemal İbrahim, Enver Ferhat, Mehmet Şükrü, Burhan Garip, Erdem Esenyel, Hasan Mustafa, İbrahim Mustafa, Yusuf Salih, Salahi Salih, Nevzat Molla Mehmet ve Çetin Salih de bulunuyordu⁷⁴.

Türkiye'den gelen askerî bir uçakla Ankara'ya sevk edilen bütün vücutları alçıya alınmış sözde ağır yaralılar Kıbrıs'tan belge ve fotoğraflar getirdiklerini ilk defa Başbakan İsmet İnönü ve Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Tural'a açıkladılar. Bazı kaynaklarda bu açıklamanın uçakta türk binbaşı olduğuda söylenir.

YARALILARIN DURUMU

Bu arada hastanede tedavilerinin tamamlanmasının ardından tekrar Kıbrıs'a dönmek isteyen yaralılarla ilgili olarak Kıbrıs adasında Rumlar

⁷⁴ KGMA. K. 4634, D.1964–65. 9/4a.

tarafından çıkarılması muhtemel zorluklar konusunda öncelikle bir araştırma yapılır ve ardından Dışişleri Bakanlığı tarafından “...Beş Kıbrıslı yaralının Kıbrıs’a döneceklerinin, gerekli emniyet tedbirlerinin alınması için BM Kumandanlığı nezdinde teşebbüste bulunulmak üzere Cumhurbaşkanlığı muavinliğine bildirildiği ifade edilmekte ve muteber pasaport hamili olmamaları bahanesiyle bundan evvelki yaralı kafilesinin gelişinde Rumların çıkardığı müşküllerin tekerrürüne meydan vermemek bakımından bahsi geçen şahısların muteber pasaportla Kıbrıs’a gelmelerinin sağlanması...”⁷⁵ denildi.

Kızılay tarafından ikinci grup olarak Kıbrıs’a gönderilecek olan hastalar listesinde N. Ahmet, Nemci Süleyman, Ayşe Halil, Növber Ali ve Işın İbrahim de bulunmaktaydı. Gidemeyecekler listesinde ise Hacettepe Hastanesi’nde tekrar tetkikten geçecek Hüseyin Halil Salih, siyasi nedenlerle adaya gidemeyen Kemal Hıfzı ve Mersin’de Günaydın Oteli’nde kendi parasıyla kalmakta olan Hasan Yusuf Gudum vardı⁷⁶.

Yılmaz Mehmet, Vural Cevdet, Mustafa Ahmet, Cemal İbrahim, Enver Ferhat, Mehmet Şükrü, Burhan Garip, Erdem Esenyel, Hasan Mustafa, İbrahim Mustafa, Yusuf Salih, Salahi Salih, Nevzat Molla Mehmet ve Çetin Salih’ten oluşan yaralı kafilesi 29 Ocak 1964 günü BEA uçağı ile Kıbrıs’a döndü. 28 Aralık 1963 tarihinde başlayan sargı bezleri içerisinde belge ve fotoğraf gönderme işlemi daha sonra da devam etti. Türkiye’ye tedaviye gönderilen yaralıların hemen hepsinin bacağı, kolu, beli doktorlar tarafından alçıya alınıp, bu esnada Türkiye’ye ulaştırılması istenilen belgelerle fotoğraflar da özel zarflar içinde sargıların altlarına yerleştirilip, İngiliz askerî araçlarıyla Rum havaalanına getirilen yaralılar buradan Türkiye’ye gönderildi⁷⁷.

⁷⁵ KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4.

⁷⁶ KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4 Türkiye Kızılay Genel Başkanlığı Kıbrıs’a Yardım Dosyası.

⁷⁷ M. Said Arif Terzioğlu, “Kıbrıs Türkleri ve Türkiye Kızılay Derneği”, Güvenlik Kuvvetleri Dergisi, Lefkoşa, Kasım 1988, Sayı 6, s. 20

Kumsal bölgesindeki Rum saldırısında ağır yaralanarak Türkiye'ye getirilen Ayşe Halil, Nevber Ali ve kızı Işın İbrahim'le ilgili olarak Ankara'da derhal ilk müdahale yapıldı ve yaralılar hastaneye kaldırıldı. Söz konusu yaralıları merak edenler arasında Avustralya'nın Victoria bölgesinde yaşamakta olan Ayşe Halil ve Nevber Ali'nin kardeşleri Nevzat Mustafa da bulunmaktaydı ve konuyla ilgili olarak Kızılay Genel Merkezine bir mektup göndererek bilgi talep etti.⁷⁸

Kızılay tarafından hazırlanan ve Kıbrıs'a tedavileri tamamlanmasına rağmen çeşitli sebeplerle dönmeyenler arasında Kemal Hıfzı, Nemci Süleyman, Ayşe Halil, Növber Ali, Işıl İbrahim, Hasan Yusuf (Gudum), Necati Ahmet, Ayşe Cahit, Jale Elen ve Ulviye isimli kadın da bulunmaktaydı. Bu listeye göre Hasan Yusuf Gudum Mersin'e gitmiş ve orada Günaydın Otel'inde masrafları Kızılay tarafından karşılanmak şartıyla misafir edilmekteydi. Ayrıca Ayşe Halil, Növber Ali ve kızı Işıl İbrahim'le ilgili olarak ise **“Bir evde misafir kalıyorlar ve (Kıbrıs'a) gitmek istemiyorlar”**⁷⁹ notu düşülmüştü.

TÜRKİYE'DEKİ KUMSAL FACİAZEDELERİNİN DURUMU

Hasan Yusuf Gudum tarafından daha sonraki günlerde Başbakanlığa bir müracaatta bulunuyor;

“Sayın Başbakanımız,

Bu dilekçemi başım yaslı, gözlerim yaşlı olarak yazıyorum. Çünkü Kıbrıs hadiselerinde Doktor Nihat İlhan'ın şehit olan çocuklarıyla birlikte benim ailem de şehit olmuş ve ben de yaralanmışım. Var olsun devletimiz sayesinde Kızılay vasıtasıyla yalnız 23 kişi hususi olarak Ankara Hastanesi'ne getirildim. 34 gün tedavi olduktan sonra hamdolsun tedavi gördüm. Yalnız sağ kolum sakat kalmıştır.1 Şubat

⁷⁸ KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4 Nevzat Mustafa tarafından Kızılay'a gönderilen mektup.

⁷⁹ KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4 Kanlı Noel Dosyası

1964 günü hastaneden taburcu olduğumda Kızılay bana 150 lira harçlık vermişti. Fakat Kıbrıs yaşayış şartlarına uymayan Ankara havasının soğuk havasına tahammül edemediğimden Mersin’e gönderilmekliğimi istedim ve Kızılay bana 150 lira daha vererek bir hafta evvel Mersin’e sevk edildim. Şu hale göre 1 Şubat 1964 gününden beri burada 21 gündür mezkûr 250 lira ile geçindim. Şimdi Mersin’de Günaydın Otel’inde 350 kuruş gecede yatak ücreti vermekteyim. Param bitti. Kızılay’a ve alakadar makamlara müracaat ettim, bir netice alamadım. Bu mağduriyetimi efkârı umumiyyeye neşredilmesin düşüncesiyle yüksek makamınıza arz etmeyi düşündüm. Küçük bir teşebbüsünüz mağduriyetime nihayet verebilir. Bu husustaki lütfunuzu yüksek düşüncelerinizden saygılarımla iletirim.”⁸⁰

ancak Kızılay merkezinde konuyla ilgili notta “Yapılan yardımları inkâr ettiği vesaikle kendisine ispat edildi. Kendisi Genel Merkez’e geldi, görüşüldü, özür diledi.” yazıyordu.⁸¹

Kumsal Faciası’nı yaşayanlardan Ayşe Halil İbrahim ise Kızılay’a kızının aldığı yarayla ilgili olarak bir müracaatta daha bulundu;⁸²

“Kıbrıs’taki olaylar sırasında Doktor Nihat İlhan’ın evinde yaralanarak tedavi edilmek üzere Ankara’ya geldik. Ankara Hastanesi’nde 47 gün tedavi gördük ve taburcu olduk. Küçük Işın’ın ayağı iyi olmadı. Ayrıca bir çekilme var. Tıp Fakültesi Ortopedi Kliniği’nde yeniden tedavi edileceği tarafımıza bildirildi. Tıp Fakültesi’nde yatması hususunda yardım ve alakalarınızı rica ederim.”

Kızılay yetkilileri bu yazı üzerine harekete geçtiler ve gereken tedavi uygulandı. Növber Ali Cafer, Ayşe Halil İbrahim ve kızı Işıl adına

⁸⁰ Hasan Yusuf Gudum tarafından Başbakanlık Yüksek Katına yazılan 21 Şubat 1964 tarihli yazı.

⁸¹ KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4 Kanlı Noel Dosyası.

⁸² Ayşe Halil İbrahim tarafından Kızılay Derneği Genel Başkanlığına gönderilen 9 Mart 1964 tarih ve 10.001 sayılı yazı. KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4 Kanlı Noel Dosyası

imzalanan 27 Mayıs 1964 tarihli yazı da aynı evde Rum saldırısına uğrayan bu insanların duygularını ve durumlarını yansıtıyordu;⁸³

“Kıbrıs’ta kanlı olayların başladığı ilk günlerde ağır şekilde yaralanmış olduğumuzdan anavatanın bizlere karşı duyduğu ilgi sayesinde Kızılay tarafından anavatana getirildik. Burada gördüğümüz tedavi ve hürmetler sayesinde yeniden hayatımızı kazandık. Tedavimiz sırasında devlet büyüklerinden, bizi tedavi ettiren Kızılay’dan, Ankara Hastanesi personelinden ve ırkdaşlarımızdan maddi ve manevi yardımlarla çok sıcak alaka gördük. Bunları hayatımız boyunca en kıymetli birer hatıra olarak daima muhafaza edeceğiz. Buradan ayrılırken anavatana, onun kıymetli, müessesesi Kızılay’a ve her türlü derdimizle yakından ilgilenen Hediye Hanım’a en kalbi teşekkürlerimizi arz ederiz.”

BARBARLIK MÜZESİ

Tarihe ‘**Kumsal Katliamı**’ olarak geçen ve ‘**tek suçları babalarının bir Türk subayı olması olan masum çocukların Rumlar tarafından katledildiği**’⁸⁴ bu olayın gerçekleştiği ev daha sonra evin sahibi Hasan Yusuf Kudum tarafından ‘Barbarlık Müzesi’ haline getirilir. Söz konusu evin müze olarak faaliyete geçmesi döneminde bu konuda en faal çalışanlardan birisi olan Hasan Kudum neredeyse vefat edinceye kadar bu bölgeden ayrılmaz ve yıllarca bu müze-evi ziyaret edenlere burada yaşadıklarını anlatır.

Barbarlık Müzesi’ni ziyaret edenlere verilen broşürde katliam şöyle anlatılmaktadır:

“Gün 24 Aralık 1963. Türklere karşı Rumlar tarafından başlatılan saldırılar üç gündür artan bir hızla Kıbrıs’ın her tarafında devam ediyor. Savunmasız kadınlar yaşlı erkekler ve çocuklar vahşice öldürülüyorlardı. Kanlı saldırıların kötüsüne Lefkoşa’nın Kumsal semti şahit olmuştu.

⁸³ KGMA. K. 4634, D.1964–65, 9/4 Kanlı Noel Dosyası

⁸⁴ Daily Telegraph, 15 Şubat 1964.

Bu evde Kıbrıs Türk Alayı Doktoru Binbaşı Dr. Nihat İlhan'ın eşi ve üç çocuğu binbaşının Alay'daki görevinde olduğu bir sırada korunmak için sığındıkları banyo odasında canı Rumlar tarafından kahpece ve acımaksızın şehit edilmişlerdir. İşte Rum barbarlığına güzel bir örnek sayılan bu olaya sahne olmuş binada bulunuyorsunuz."

Öte yandan Nikos Sampson taraftarları ve KKTC'de yaşayan bazı kişiler tarafından yıllar sonra bu katliamı Türklerin yaptığı ve Rumlara karşı bir tahrik unsuru olarak kullanılmak istendiği şeklinde bazı iddialar ileri sürülür.

Batının çifte riyakârlığı hep vardır ve olacaktır. Kanlı Noel'de yapılan katliamların sadece bir tanesi bugün Türkiye'yi soykırımla suçlayan ülke halklarının başına gelse savaş sebebi sayarlar ve ülkeyi yerle bir ederlerdi.







Dr. Fazıl Küçük bu katliamı daha sonra şöyle anlatacaktır :

“Vahşi cinayetlerin belki de en vahşisi Kıbrıs Türk Alayı’na mensup Türk askeri doktoru Binbaşı Nihat İlhan’ın yaşlı bir aile ile birlikte oturan karısı ile üç çocuğunun katledilmesidir. Silah atışlarından korunmak için banyoya sığınmışlar fakat saldırgan Rum vahşileri kapıyı kırıp açarak kendilerini yamyamca ve barbarca öldürerek cesetlerini banyo küvetinde yığın halde bırakmışlardır. Aynı evde oturan yaşlı bir kadın da aynı şekilde katledilmiştir. Bu masum ailenin katledilen cesetlerinin bir resmi kitabın sonunda görülebilir. Bu resim olay yerini ziyaret eden yabancı muhabirler tarafından çekilmiş ve gazetesinde geniş çapta neşredilmiştir.”⁸⁵

KANLI NOEL’İN DIŞ BASINDA YANSIMALARI

Daily Sketch muhabiri Louis Kirby: "... Türk evlerini gördüğüm zaman, dehşete düşüren bir manzara ile karşılaştım. Duvarlardan başka hiçbir şey yoktu. Bir napalm bombasının daha fazla mahvedebileceğinden şüpheliyim. 40 tane beton bina iskeleti saydım. Her ev ayrı ayrı benzin dökülerek yakıldı. Tavandan evin içine inmiş olan kiremitlerin altında, yatak sustaları (birbirine karışmış), çocuk yatakları, sandalye, masa ve dolap parçalan buldum. Ayvasıl’dan bir mil uzaklıktaki komşu köyde, 16 tane harap olmuş ve yakılmış ev saydım. Hepsi Türk eviydi. Bu köyden 100'den fazla Türk yok olmuş. Hiçbir köyde zerre kadar zarar gören bir Rum evi görmedim."

Guardian muhabiri olan bir başkası: "... Köyden kaybolan 7 kişilik bir ailenin burada gömülmüş olabileceği düşünülüyor. Evlerin yanmış ve damından içeriye el bombaları atılmış olduğu görüldü. Mezarlar bir buldozer tarafından aceleyle açılmış ve 2–3 ceset üst üste gömülmüş. Hepsi de vurulmuş: Bir adam, elleri ayaklarının arkasına bağlanmış ve çömelmiş bir vaziyetteyken başından vuruldu. Göbeğindeki yara, bir el bombasını kucağına atmış olabileceğini gösteriyordu. Cesetler için arayış 12 kadar Türk’ün eski bir mezarlık olan bu bölgede

⁸⁵ Dr. Küçük Fazıl Kıbrıs’ta Türk Davası ve Kıbrıs’ta Rum Vahşeti s.34–35

gömüldüğünün öğrenilmesi üzerine başladı. Bu cesetlerin Lefkoşa Hastanesi'nde Ölen yaralılara ait olduğu var sayılmıştı. Fakat şimdiye kadar bulunan cesetler giyinikti ve bu mezarlara, vurulduktan hemen sonra götürüldükleri belliydi...

... Bu akşam Lefkoşa 'dan 13 mil uzaktaki Ayvasıl'da acemice gömülen 9 Türk'ün cesedi Paraşüt Alayı refakatinde getirilirken, Türk kesimindeki Kızılay Hastanesi'nin dışında sessiz bir kalabalık toplandı. Biri kadın, üç ceset daha bulundu, fakat onlar getirilmedi. Paraşütçüler tarafından korunan Türkler, ayrı yerde gömüldüğüne inanılan 20 cesedi aramaya devam ediyorlar. Hepsinin Noel'de köye yapılan saldırıdan sonra meydana gelen çatışmalarda öldüğüne inanılıyor."

London Times muhabiri olan bir başka muhabir:

"... Bir zamanlar orada Türkler de vardı fakat onlara ne olduğunu keşfedemedim. Birkaç saat sonra Ayvasıl köyüne vardım ve korkunç bir manzara ile karşılaştım. Emniyette olacaklarını düşündükleri için 13 Türk yeni ve güzel bir eve sığınmışlardı. Hemen ateş altına alındılar. Tabancaların, otomatik silahların, av tüfeklerinin ateşleriyle duvarlar mahvolmuştu. En sonunda saldırganlar dama tırmandı. Kiremitleri söktü ve aşağıya müdafaasız insanlar Üzerine el bombaları atmaya başladı. 11 kişi o anda öldü. Diğer ikisi de ölü numarası yaptıktan sonra emekleyerek oradan uzaklaşıp, karanlığın içine karıştılar ve emniyete kavuştular.

Başka bir yerleşim merkezi olan Şillura'da Türk bölgesinin tamamıyla yakıldığını gördüm. Rum kadınları küller arasında kalan eşyaları yağmalamakla meşguldüler."

Il Giorna gazetesinden Giorgio Bocca:

"Köyden kaybolan 7 kişilik Türk ailesinin buraya gömüldüğü tahmin ediliyor. Evleri yakılmış ve damından aşağıya el bombaları atılmış."

Daily Herald Muhabiri görgü tanığı:

"Bugün son beş gündür 2000–3000 kişinin muhasara altında tutulduğu Lefkoşa'nın Türk kesimine gittik. Oraya giden ilk batılı

gazetecilerdik ve gördüğümüz manzara tanımlanamayacak kadar korkunçtu. Halkın içinde bulunduğu dehşet, histen derecesinde idi ki bu da ağlamanın çok üstünde korkunç bir şeydi Söyleyebileceğimiz şunlardır:

Kumsal'da İrfan Bey Sokak, 2 no'lu eve girdik. Evin içi kırk cam parçaları ile doluydu... Ve bir çocuk bisikleti köşeye atılmıştı.

Banyo odasında, bir grup balmumu heykele benzeyen, üstlerinde katledilmiş anneleri bulunan üç ölü çocuk vardı. Onun yanındaki odada ise başından vurulmuş bir kadının cesedini gördük. Bize, bu evin bir Türk Binbaşı'sına ait olduğu ve ailesinin ilk olaylar sırasında saldırganlar tarafından öldürüldüğü söylendi. Olay üzerinden beş gün geçmesine rağmen hala orada yatıyorlardı.

Yaralıların toplandığı bir merkeze götürüldük. Orada bazı savaş kurbanları ile konuştuk. Bir yatakta ciğerlerinden vurulmuş 26 yaşındaki Salahi Salih yatıyordu.14 yaşındaki Çetin isimli bir çocuk, Rum saldırıları sırasında midesinden vurulmuştu.

1963 Kanlı Noeli'nde Lefkoşa'nın Kumsal semtinde korunmak için sığındıkları banyo odasının kapısının elini sımsıkı tutarken, Yunan Alayı'na mensup askerlerin açtığı ateş sonucu bir eli kesilen Türk annesi Növber Hanım'ın, Fatıma Hanım'dan ne farkı vardır. Rumeli'de, Girit'te, Anadolu'da ve Kıbrıs'ta düşman hep aynı düşmandır. Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs'ta gösterdikleri barbarlık, Rumeli, Girit ve Anadolu'nun devamıdır.

Evinde vurulan ve bir eli kesilmiş bir kadın vardı. Bir erkek yerde bir plastik oyuncakçı sıkıştırıyordu. Yanında ise baygın annesi yatıyordu. Biz yüzlerinde beş günlük sakal olan doktorlarla konuşurken kan içindeki bir sedye ile yeni bir yaralı getirildi. Adam bağıırıyordu. Normalde Rum kesimindeki Lefkoşa Genel Hastanesi'nde çalışan ve etkileyici bir görünümü olan başhemşire bayan Türkan Aziz bize kendisinin orada bir evi ve diğer Türk hemşirelerin de kalacak katı olduğunu söyledi. Ameliyat için bekleyen bir erkek hasta da orada idi. Salı gecesı hastanedeki işinden döndüğünde erkek hasta ile bir hemşireyi oturma odasında öldürölmüş olarak bulduğunu anlattı." (4)

Daily Mail Muhabiri John Star, 28 Aralık 1963 tarihli haberinde şöyle diyordu:

"... Kuşatılmış Türk tarafını dolaşmama izin verilmişti. Kumsal bölgesine götürüldüm ve kırık cam parçaları üzerinden yürüyerek bahçesinde portakal ağaçları olan ve etrafta sahipsiz siyah beyaz bir kedi dolaşan, yeşil beyaz bir eve girdim. Bu evin banyo odası, sanki mezbahaymış gibi, her taraf kan içindeydi ve banyoda birbirine sarılmış kan içinde üç çocuğu ölü bir kadın vardı. Rehberim, bu ikinci kadının ve çocukların seçkin bir Türk'ün ailesi olduğunu ve Kıbrıslı Rumlar tarafından öldürüldüğünü söyledi. Türk tarafında nereye baktıysam, her yerde savaştan çıkmış kasaba olduğunu yansıtan trajik işaretler vardı. Kum torbaları, nöbetçi pozisyonları ellerinde silahlar, yüzlerinde yorgunluk ifadesi olan kederli insanlar. Yoksullara yardım merkezinde yaralarıyla arkaları üzerine yaslanan kadınlar, erkekler, tanıyamadıkları bir dünyaya boş boş dikkatle bakarken anlatıyorlar 'Onlar dum dum kurşunları kullandılar... Bizim askerlerimiz Ankara'dan gelen hareket etmeme emrine itaat ettiler. Yunanlılar sivil giyindiler ve saldırdılar..."

NİHAT İLHAN'IN ACI ZAMANI-CENAZELERİN ÜLKEYE GETİRİLMESİ VE DEFNEDİLMESİ

Nihat İlhan 44 yıl sonra anlattığı olaylar ile ailesinin saldırıya uğramasının pek de tesadüf olmadığını açığa çıkardı. Katliamın öncesine dair 2008 yılında Hürriyet gazetesinde yayınlanan şu sözleri Türklere hissedilen nefretin ispatıydı :

"Türkiye'de askeri tıp akademisinden mezun olduktan sonra bir helikopter ile Kıbrıs Türk Alayı'na baştabib olarak geldim. O dönemde Türk alayı ile Rum alayı birbirlerinden yüz metre mesafedeydi. Birçok yaralı geliyordu. Eşimi, küçük iki çocuğum ile 3 aylık oğlumu Lefkoşa'nın Kumsal adı verilen bölgesinde kiraladığımız bir eve yerleştirmiştik. Alaya su sağlayan borular önce Rum alayına sonra Türk alayına geliyordu ve suyu sürekli kesiyorlardı. 1960 anlaşmalarına göre de Yunan, İngiliz ve Türk subaylar sürekli biraraya geliyorduk. Rum

askerleri oduncu kıyafeti ile gizlice yakınımıza gelip sürekli bizim alay hakkında istihbarat topluyordu. Rum askerleri de Yunan alayının üniformaları içinde geliyor ve bilgi topluyorlardı. Bir defasında Türk ve Rum askerlerine tıp dersleri verirken Rumlar tahtaya benim karikatürümü yaptı. Bu karikatürde ateşin üzerine beni oturtmuşlardı ve **'Beni yakacaklarını'** söylediler.⁸⁶

Evinde olup bitenlerden habersiz olan Binbaşı Nihat İlhan'a acı haber günler sonra ulaşır. Hemde hiç beklenmeyen birisinden alır haberi. Evine önceden beri süt getiren Çoban Hüseyin'e rastlayan Nihat İlhan, **"çocukların sütünü, ekmeğini götürüp götürmediğini"** sorur ve Çoban Hüseyin **'Hayır götürmüyorum. Çocuklarınız artık ne ekmek yiyor, ne peynir yiyor. Onlar Allah'ına kavuştu.'** cevabını alır⁸⁷;

"... Ondan sonra telefon ettik ve Alay komutanı olarak Hasan Sağlam geldi yerine. Ondan sonra dedim ki **'Efendim bakın bir çoban vardı ve bana gelip dedi ki 'Sizin çocukları Faruk diye bir üsteğmene söylemiş binbaşımı göreceğim diye. Ne su içiyorlar, ne ekmek yiyorlar. Allahlarına kavuştu onlar. Ben de Binbaşı'mın istediklerini götürmüyorum, haberi olsun.'** demiş. Faruk geldi, böyle sarsıntı geçirmiş, ağlamış falan. **'Faruk neden ağlıyorsun, ne oldu?'** dedim. **'Böyle böyle olmuş.'** dedi. **'Yahu yalandır, sen bakma, yalandır.'** dedim ve ona inanmadım. Ondan sonra Hasan Sağlam gelince ona söyledi ve o da **'Yok öyle bir şey.'** dedi. **'Beni eve kadar götürür müsünüz?'** dedim, **'Hayır, götürmem ama sen gelmek istiyorsan.'** dedi. Bakın artık ayın 27'si olmuş. 18'inden 27'sine. O rahmetliler ayın 24'ünde katledilmişlerdi **'Ben seni götürmem ama sen gelmek istiyorsan ambulansla gel ama asker sözü ver ki eve uğramayacağız.'** dedi.

Ben evden Alay'a gelirken o Kanlıdere'nin kenarından geliyorum. **'Söz uğramayacağım, dönüp bakmayacağım bile eve.'** dedim. Elçiliğe gittim. Elçilikte Yüzbaşı Diş Hekimi İlhan Cumhur Türker vardı, Hâkim

⁸⁶ <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6159622>

⁸⁷ Dç.Dr. Ulvi Keser'in "21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları" konulu makalesi s:101, Emekli Tuğgeneral Nihat İlhan ile 25 Haziran 2007 günü Ankara'da yapılan görüşmeden aktarılan

Süleyman Alan vardı ve Hâkim Süleyman Alan beni karşıladı. Üstüm başım toz olmuş, sakalım uzamış. Dedim ki **‘Ne jilet makinem var, ne de tıraş sabunum var. Bu elçilikte tıraş malzemesi var mı? Şöyle bir yıkanayım, banyonuz var mı? Bir de tıraş makinesi verirsiniz tıraş olayım.’** dedim. Neyse tıraş sabunu bulamadılar ve el sabunuyla tıraş oldum, çıktım ve gene etrafta kimse yok.

Ne Hasan Sağlam var, ne de herhangi bir subay var. **‘Elçi Bey seni istiyor.’** dediler ve elçinin odasına girdim ve **‘Hayrola?’** dedim. Dedi ki **‘Böyle böyle işte, kaybettiniz çocuklarınızı.’** **‘Hayrola kaçıldılar mı ailemi ve çocuklarımı?’** dedim. **‘Hayır, hayır katlettiler.’** dedi. **‘Allah’ıma şükürler olsun, vatan sağ olsun.’** dedim. Elçi bana **‘Neden öyle söyledin?’** diye sordu. Dedim ki **‘Efendim ya kaçırsalardı. Küçük çocuk 4 yaşında, 6 yaşında. Kim bilir hangi dağda çoban olacaktı. Ya hanımı ne yapacaktı? Birden bire böyle ferahladım, vatan sağ olsun.’** dedim”...

“...‘Yalnız sizden bir ricam var. Bana Genelkurmay Başkanlığı ile Türkiye ile irtibat kurdurun.’ dedim.**‘Şu anda bağlantımız yok.’** dedi. Büyükelçi **‘Bağlantımız yok.’** deyince **‘Kesik mi?’** dedim ve o da **‘Evet, kesik.’** diye cevap verdi. O zaman kokteylde tanıştığım İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri’nden bir Pilot Tuğgeneral vardı. Büyükelçi’ye **‘Müsaade eder misiniz bana İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri karargâhını bağlasınlar?’** diye sordum.

İngiliz subayına **‘Başıma böyle böyle bir şeyler geldi. Çocuklarımın hepsini katletmişler, eşimi de. Ben onları Türkiye’ye götürmek istiyorum.’** dedim. **‘Ama Zürih Anlaşmaları var, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye var. Ben bu zırhı kıramam ama ben sana yardım edeceğim. Ben sana hemen zırhlı bir araç göndereceğim. Bir de kamyon göndereceğim. Eşini, çocuklarını oradan aldır ve bizim buraya gel. Ben seni İngiltere’ye uçuracağım.’** dedi. **‘Cebimde 500 kûsur İngiliz Lirası var. Ben bununla İngiltere’de ne yaparım?’** dedim. **‘Hayır, hayır hiç paraya lüzum yok. Ben seni hemen bugün İngiltere’ye gitmek üzere uçağa bindireceğim ve oraya, Hava Kuvvetleri Komutanı’na da telefon edeceğim. Çok muhterem bir zattır. Hemen sana bir tayyare**

hazırlamış olacaklar. Onunla Türkiye'nin istediğın vilayetine gidersin.' dedi. Ben de teşekkür ettim.

Ondan sonra da kamyon geldi. Süleyman Alan da, Diş Hekimi İlhan Cumhur Türker de eve gittiler. Sağ olsun Kıbrıs Türkleri böyle tahtalardan yapmışlar (tabutları) herhalde, elbiselerini de üstlerine koymuşlar. Üzerlerine de bayrak örtmüşler. Kamyonlarla böyle geldiler işte elçiliğın önüne. Zırhlı araç da elçiliğın önüne gelmişti. Onları götürmüştü havaalanına.

Tam arabalara bindik, bir baktım karnı burnunda bir kadın, yanında mesleğini sordum kocası berbermiş. Yanında da kadın ve çocuğının elini tutmuş durumda. Kadın böyle tir tir titriyor, adam da ağlıyor. Yahu niye ağlıyorsun dedim. Dedi ki doğumu başladı ve suları geldi karımın. Hastaneye götüremiyorum korkumdan, yolda beni çevirirler öldürürler diye. **'Benim arkadaşım var Kaya Bekiroğlu. Telefon edeyim git onun yanına.'** dedim. **Telefon ettim ve onları Kaya Bekiroğlu'nun hastanesine gönderdim"...**

Burada araya girerek dikkatinizi çekmek isteriz. Yukarıdaki paragrafta Binbaşı İlhan'ın sanki öylesine bir durummuş gibi anlattığı olaylarda bazı eksik ayrıntılar vardır. Bunlarıda Ulvi Keser hocamız sayesinde yerli yerine oturtunca feraset neymiş, Türk Subayı neymiş dünyaya ders olacak nitelikte bir olay çıkıyor ortada.

1. Nihat İlhan'ın bahsettiğı hamile kadın ve kocası Rum'dur
2. Nihat İlhan kendi telaşesine düşmüşken bir anda doğum sancıları çeken karnı burnundaki bu Rum kadınla korkudan tir tir titreyen kocası oraya getirilmiş ve orada bulunanlardan birisi belinden çıkardığı Takarof tabancayı Nihat İlhan'a uzatıp Rumlar tarafından öldürülen karısı ve çocuklarının intikamını bu aileyi öldürerek alabileceğini söyler. Ama binbaşı İlhan teklifi şiddetle geri çevirir.

Hamile kadının derhal hastaneye yetiştirilmesi gerekmektedir ve ilginçtir ki daha sonradan alınan bilgilere göre bu Rum kadını uzun süredir çocukları olmadığı için tedavi görmektedir ve belki de bu son şansları olacaktır. Her şeyden önce bir insan olduğunu, bir hekim

olarak Hipokrat yemini ettiğini ve hangi ırk ve millettense olsun herkese yardım etmesi gerektiğini belirten Bnb. İlhan bir Türk subayı olarak da sivil ve çaresiz bir insanı öldürmenin hiçbir kurala ve ahlaka uymayacağını söyleyerek kendisine silah uzatan kişiye de tepki gösterir.

Nihat İlhan'ın tek çilesi bu da değildir. Zaten gergin olan ortamda Niat İlhan'ın kamuya açık bir görüntüsü bile yeni bir infial doğuracak ve ülkedeki Rum nüfusa karşı yeni saldırılar yapılacaktır. O dönemin Genel Kurmay Başkanı olan Cevdet Sunay Nihat İlhan'dan bir fedakarlık daha ister :

“Telefon bağlantısı kuruldu ve daha sonra Cumhurbaşkanı olan o dönemin Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay beni aradı. Kumsal katliamında ailemin katledilmesinin yanı sıra 35 kişi de yaralanmıştı. Katliam, "Kanlı Noel" diye tarihe geçti. Cevdet Sunay önce geçmiş olsun dedi ardından 'Biliyorsun Türkiye'de 6-7 eylül olayları yaşandı. Bir çok Rum ve yabancıların evleri yağmalandı, bu olaylar durdurulamadı. Şimdi sen doğrudan Ankara'ya gelersen, burada halk ayaklanmış durumda. Kara Eylül'ün bir benzeri yaşanabilir' dedi. Bu nedenle Ankara'ya gelmememi istedi.”⁸⁸

Binbaşı İlhan katledilen ailesine ait cenazelerle Erzincan 'a gider ve cenazeleri defneder :

“Ardından cenazeleri Erzincan'a götürdük. Çocuklarım hala kanlar içindeydi. Ellerimle yıkadım. Aile kabristanına çocuklarımı ve eşimi gömdüm. Küçük bir anıt mezar da yaptım. Daha sonra Kıbrıs'a adım atmadım. Değişik rütbelerde görevler yaptım. Tuğgeneral rütbesiyle emekli olduktan sonra Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanlığı gibi bir çok görevde yer aldım. Yeniden evlendim ve iki çocuğum oldu.”

Kıbrıs davası için geride bir aile bırakan Nihat İlhan'ı 44 yıl aradan sonra ayak bastığı adada en çok yıkan şey ise gördüğü bazı olaylardı. Mehmet Ali Talat kendisine “sizin iki oğlunuz vardı” değildi diyerek büyük bir pot kırmış, bu da yetmez gibi adada ruhu kiralık, aklı satılık bazı insanların

⁸⁸ <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6159622>

bu katliamlar hiç yaşanmamışçasına konuşmuştu. Nihal İlhan bu duygularını da şöyle aktarıyordu 44 yıl sonra:

“Burada (Lefkoşa) askeri törenlere katıldım. Kumsal katliamında benim evimde bulunan ve Rumlar’ın saldırısından yaralı olarak kurtulan 3 Kıbrıslı Türk’le de karşılaştım. O günleri sanki yeniden yaşadım. Kıbrıs çok değişmiş. Çok gelişmiş ama izlediğim kadarıyla Kıbrıslı gençler Kıbrıs sorununda artık farklı düşünür olmuş... Rum’un neler yaptığını ve nasıl bir millet olduğunu bilmiyorlar... Unutmuşlar, ama biz unutamayız.”⁸⁹

KUMSAL KATLİAMI İFTİRALARI

Olayın uyandırdığı tepkiyi ve sebep olduklarını görünce Nikos Sampson taraftarları topyekün inkar yoluna giderler. Katliamı TMT’nin yaptığını ve Türkiye’nin adaya çıkması için mazeret olsun diye bunu yaptıklarını iddia ederler. Hatta yıllar sonra bunu Bnb. İlhan’ın kendisi yaptı diyenlerde görülecektir. Ama tuhaf olan şeyse bu iddiaların KKTC’de yaşayan bazı aklı ve fikri satılık insanlar tarafından da dile getirilmesidir⁹⁰;

“...Bunu söyleyen, yani Rum söylese neler yaptığını, Rum söyler bunu Türk’e mal etmek için ama bunu Rum’dan alıp ta içimize yaymak isteyen birkaç kişi var. Tabii tutarsız bir şeydir. Kumsal bir bölge içerisinde bir ev değil bir yöredir. Kumsal bölgesi içerisinde gelip de katliamı yapanların kimler olduğunu bilen ve hatta bunlara karşı av tüfeğiyle savaşan insanlar vardır. Onun için bu iddia tutar bir şey değildir. Mesela mahkeme mukayyeti Hasan Bey vardı. Hasan Bey gelenlerin sakallı, sakalları uzamış Rumlar olduğunu, komando kılığında Yunanlılar olduğunu, bunların etrafında Rumlar olduğunu gören ve bunlara karşı savaşan bir insandır. Dolayısıyla bu tutmayan bir yalandır”...

⁸⁹ <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=6159622>

⁹⁰ Dç.Dr. Ulvi Keser’in “21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları” konulu makalesi s:103, KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı merhum Rauf R. Denктаş ile 8 Temmuz 2003’de Lefkoşa’da yapılan görüşmeden aktarılan

Bu konuda farklı TMT birimlerinde görev yapan dönemin TMT mensupları da böyle bir katliamın EOKA tarafından yapıldığı, TMT tarafından yapılmasının söz konusu bile olamayacağını söylerler. Binbaşı Nihat İlhan'ın ise alarm durumunda olan bir birlikten bu kadar külliyetli miktarda silah ve mermi alarak ve kimseye görünmeden bölgeye gelmesinin ve ailesini katletmesinin de imkânsız olduğunu akıl ve vicdan sahibi herkes kabul etmektedir. Rumlar hariç.⁹¹

Kumsal Katliamı ile ilgili olarak Karamehmet lakaplı Mehmet Manavoğlu'nun da bu olayın neden Kıbrıslı Türkler ve TMT aleyhine kullanıldığı konusunda bazı saptamaları aşağıdadır:⁹²;

“...Kıbrıs Türk'ü o kadar kenetlenmişti ki TMT'ye, Denктаş'a ve Türkiye'ye. Bu bağı koparmak çok zordu. Bu bağı koparmak için, bu üç şeyin yara alması gerekirdi. Sistemli bir şekilde suçlamaya gittiler TMT'yi... Biz 1976'da Güvenlik Kuvvetleri kurulunca (TMT'yi) onlara teslim ettik, çekildik ve biz kapandık. 'Biz tarihte TMT olarak yerimizi aldık.' dedik.

O şekilde başladılar ki illa biz vurduk doktorun eşini ve çocuklarını. Onun (o evin) içerisinde o ev sahibi, kızı, bir başka kız da vardı. Ev sahibi kaçtı, kız lavabonun altına sindi. Rumlar gelip bunları vurduğunda kızı da gördüler ve onu da vurdular ama o dizlerinden yaralandı. Ölümcül yara almadı.

Kızcağız diyor ki 'Bizi Rumlar vurdu.' Bu kaçanlar diyor ki 'Rumlar geldi.' Onlara hiçbirini inanmaz. 'TMT vurdu, kasten vurdu. TMT Türk askeri gelsin buraya diye vurdu.' diyorlar. Sistemli bir şekilde eğitilerek böyle başlatıldı... Türkiye'den kovulan 63-64 yıllarında veyahut da korkup da kaçan, eğitimini bırakıp da buraya gelenler onlar öyle bir planlı çalışmaya girdiler ki izah edemem size. Nasıl beyin yıkıyorlar?

⁹¹ Dç.Dr. Ulvi Keser'in "21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları" konulu makalesi s:103, TMT Mağusa Sancağı mensubu Mert kod isimli Petek Beyi Necmi Gençay ile 27 Temmuz 2005 tarihinde Gazi Mağusa'da yapılan görüşmeden aktarılan

⁹² Dç.Dr. Ulvi Keser'in "21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları" konulu makalesi s:104, TMT Limasol Sancağından merhum Mehmet Y. Manavoğlu ile 25 Ağustos 2004'de Girne'de yapılan görüşme.

Bizdeki bu tolerans... Şimdi beşte birliğiz. EOKA hala daha kendini tutuyor. Esas EOKA 63'te ortaya çıkmıştı yeryüzüne. 63'te biz de çıktık yeryüzüne. Ama onlar daha sonra EOKA-B diye, EOKA-C diye tekrar saklandılar yeraltına. Aynı şahıslar olsa ki aynı şahıslardı. Ama biz yapamadık çünkü Güvenlik Kuvvetleri artık kontrol altındadır”...

Kumsal'da olup bitenler konusunda konuşması gerekenlerin başında gelen Yılmaz Bora da ortaya çıkan yalanlar ve iftiralar konusunda şunları ifade eder⁹³;

“...Mantiken düşünelim. Kumsal baskını yapıldığında bize bir emir gelmişti. 5 kişi, Lefkoşa birliklerinden seçkin 5 arkadaş un fabrikasından Lefkoşa'yı tehdit eden ağır makineli silahlar vardır. Gidip onları bertaraf edeceğiz. 5 kişi bize emir verilmişti saat 4.50-5.00'da. Biz karargâhımıza döndük. Vaktin gelmesini, ortalığın kararmasını bekliyoruz ve 5 arkadaş görevin ifasına gidecektik. İlk akşam, saat 7.00-7.30'da tabii Aralık ayı ve karanlık.

Biz yola çıkmadan baskın yapıldı. Bunlar Kumsal'ı bastı. Bizim başımızdaki abimiz Nevzat Uzunoğlu, Bayraktarlık'a, Sancaktarlık'a sordu. Tabii böyle bir şey yoktu, baskın yoktu. Bu arkadaşlar gidecek mi? Un fabrikasına gidecekler mi? Çünkü Kumsal'da ne olduğu, ne olup olmadığı belli değil dendi. Emir kesin dendi. Hayır, arkadaşlarımız gidecekler, ne isterse olsun. Biz de bu emri verenlere **'Gitmeye hazırız. Ne isterse olsun.'** (Ne olursa olsun demek istiyor, Kıbrısşivesinde böyle kullanılıyor) dedik ve 5 arkadaş çıktık. Ay tam başımızın üstünde parlıyordu, mehtaptı ve karşıyı çok güzel görüyordum. Böyle yarım ay şeklindeydik. Ben bu uçtaydım, diğer arkadaş da diğer uçtaydı. Geri emniyeti sağlayan bir arkadaş vardı. Yan emniyeti sağlayan bunlardı ve biz de cephe emniyetini sağlıyorduk. İlerlerken elimizde külliyetli miktarda patlayıcı vardı ve makineli silahlar vardı.

⁹³ Dç.Dr. Ulvi Keser'in "21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları" konulu makalesi s:104, TMT Derneği Başkanı Yılmaz Bora ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne'de yapılan görüşme.

Böyle ilerlerken, un fabrikasına yaklaşacağımızda un fabrikasına yakın bugün bir site var orada ki Efruz Müdüroğlu Sitesi diye ki olayların tam merkezi oradaydı ve bu olaylar orada cereyan etmişti. Bnb. İlhan'ın evi de oradaydı. Biz ilerlerken muazzam bir çatışma, silah sesi duyarım. Görüyordum ben ve izlemeye, görmeye çalıştım. Nedir? Baktım karşımızda bu kapı kadar mesafede çakıl yığını var. İnşaat vardı orada. O çakıl yığınının hemen arkasında miğferli bir asker yükseldi böyle. Ha bire soldan sağa bizi taradı. Beşimizi de yere serdi. Yani ben çok iyi hatırlarım. Otomatik değildi makineli tabancam. Ben de dokundum ve karşı tarafın da düştüğünü gördüm müsademedede. Yani aynı anda o bize ateş açarken, ben de her nasılsa gayri ihtiyari dokundum tetiğe. O, o tarafa düşerken, bunu çok iyi hatırlarım, biz de düştük 5 arkadaş. Üçümüz şehit oldu. Kaldı ikimiz ve ben kendime geldiğimde –olay 7.30'da oldu.- gece saat 9.30-10.00'du. Yani epeyi kan kaybettik. Kan kaybettikten sonra da herhalde bayıldık. Kendime geldiğim zaman baktım ki Rumlar kaçıyorlar. Şimdi gelen birlik bizim öncü birlikti, Arkadan da herhalde başka bir birlik gelecekti. Rumlar alelacele öldürdüklerini öldürdüler, diğer bütün insanları, sakinleri esir alıp gittiler ve biz tam olayın üzerine olmuştuk oraya gittiğimizde.

Bu Hasan Kudum Bey'i çok iyi hatırlarım, bunlar saklandı. Bu insanlar Binbaşı İlhan'ın evindeydiler. Girdiler, zavallı kadını (Hasan Kudum'un eşi) tuvaletin içinde belden vurdular. O kadın, zavallı neler çekti. Bizimle birlikte yaralı kafilesi olarak gitmişti Ankara Hastanesi'ne. Küvetin içinde Bnb. İlhan'ın karısı, çocukları, yani orada beyinler sıçramış. Yalnız Rumlar orada birkaç... Katsonis diye Rum Binbaşının miğferi bulundu orada. Bu resimlenmiştir. Rumlar büyük bir panik halinde kaçmışlardır. Yoksa Rum zaten oraya yerleşmeye gelmiştir. Avrami diye Türkçe konuşan ama Türk olmayan bir insan otururdu orada ve Türk halkı içinde yıllarca yerleşmiş yabancı bir unsur ve ondan sonra öğrenildi ki telsizle muazzam bir haberleşme vardı ve o bölge savunmasız kalmıştı. Aslında bizim TMT olarak yaptığımız savunma planlarında orada bir açıklık görüyorduk. Orayı nasıl kapatacağız.

Kapatacağız, kapatacağız (derken) kapatamadık ve olaylar patlak verdi. Nitekim bu haberleşme tam yerini buldu ve oraya geldiler ellerini kollarını sallayarak ve kıldılar, vurdular, döktüler ama kalmadılar.

Bana göre kalmamalarının sebebi işte giden bu 5 kişilik bizim ekibin arkasından daha büyük bir birliğin geleceği inancıyla Rum toplanıp kaçtı. Onun için olayın TMT ile hiçbir alakası yoktur. Yani Rum yaptığı hareketi bitirdi ve Rum kaçarken biz de önlerine gittik. Zaten onlar artık aldılar esirleri gidiyorlar artık. Bizi vuran, son emniyeti sağlayan insan mıydı? O bize karşı boşalttı silahını. Biz de ona boşalttık. Yani neticede olay bu”...

Kumsal bölgesinde meydana gelen olay sonrasında ilk TMT ekipleri de yardım ekipleriyle beraber bölgeye gelmiştir;⁹⁴

“Şimdi bu işler olurken 21 Aralık’tan önce ben lojistik sorumluluğumun dışında bir de tabur komutanlığı görevini aldım hadiseler başlamadan önce. Kovanbeyi olunca Lefkoşa Sancağı’nın bütün kovanları, petekleri bana bağlanmış oldu. Sayı olarak tam hatırlamıyorum ama 11. bölük, 22. bölük, 33. bölük, 44, 55 ve 66. bölük vardı. Altı bölükle beraber bir ağır silah bölüğü, bir de yedek bölüğü vardı. Yani 8 bölük ve bunların her birinin personeli 160’tan fazlaydı.

Ben o zaman hem tabur komutanıyım, hem lojistik sorumlusuydum. 21 Aralık’tan sonra karşılıklı çarpışmalarımız başladı. Biz taarruz ettik, onlar taarruz etti falan. Bizim yere gömülü olan malzemelerden, mermilerden birçoğu nem kaptığı için çok zor duruma düştük. Mermimiz azaldı. Üç patlar, beş patlamaz duruma geldik.

Kumsal hadiselerinin gecesinin ertesi sabahı ben görevli olarak Ortaköy’e çekilmiş olayın Alay’ın bir taburuna giderek oradan bir miktar mermi rica etmek için emir almıştım. Yola çıktım ve anayola,

⁹⁴ Dç.Dr. Ulvi Keser’in “21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası Ve Bugüne Yansımaları” konulu makalesi s:105, TMT Lefkoşa Sancağı Kovanbeyi merhum Nevzat Uzunoglu ile 13 Temmuz 2003 tarihinde Girne’de yapılan görüşme.

Ortaköy yoluna  ıkmayacağımız için derenin i inden geçecektim. K  kl  ftlik'ten dere boyundan giderken Kumsal mevkiine geldiğimde orada bir acayiplik hissettim. Orada Burhan Tuna isimli yine bizim sancağa bağlı, maarifte m  fetti lik yapan bir arkada a tesadüf ettim. Bana heyecanla **'Nevzat bey gel, gel.'** dedi. Atladım arabadan ko a ko a ve Binba ının çocuklarının vurulduğu eve geldim. Evin girişinde basamaklar hep kan içinde. Kur unlanmış kapı delik deşik bir vaziyette. Kapıdan içeriye girdiğimde evin hemen kuzey tarafında banyo odası ve kapısı delik deşik. Banyonun içerisinde hanım yatıyor rahmetlik. Kucağında da 3 çocuğu yatıyor. Onlar vurulmuş vaziyette. Kanları, beyin parçaları duvarlara sı ramı , tavana yapı mı  vaziyette.

Tabii ben onları görürken Lefkoşa'ya haber gitti. Derhal vasıtalar, polis, gazeteciler geldi. O zaman burada görevli olan gazeteci  mer Sami Co ar vardı rahmetlik. O geldi. Soruşturma ba ladı ve tahkikat yapıldı ve mermilerin NATO'ya ait ve Türk yapısı olduğu, MKE'ye ait olduğu ve bunun ancak Yunan Alayı'nda bulunacağı kanısına varıldı. Türk yapısı çünkü NATO mermilerini Türkiye yapıyor ve NATO ülkelerine satıyordu ve Yunanistan da oradan alıyordu. 7.62 çapında ki 7.62 mermiler M-1'lerde kullanılıyordu. Bizim elimizde o tip silah yoktu. Orada bir de Yunan ordusuna ait kask bulundu. Onlar orada uğraşırken ben yan odaya girmek istedim. Evin batıya döndüğünde yola bakan odasına (dönüp) kapıyı açmak istedim. Kapıyı açmak istedim ama bir ağırlık hissettim. Kapı tam açılmıyor ama katı bir şey de yok arkasında. Kapı esniyor böyle hafif hafif. Kapıyı biraz sertçe ittirdiğimde bir inilti duydum içeriden. Yavaş yavaş kapıyı a tığında ayaklarını kapıya doğru uzatmı  ürkek bir kadını böyle oturuyorken gördüm. 'Korkma hanım kızım. Ben de Türküm. Sizi kurtarmaya geldik.' dedim. Kucağında da yavru bir bebek boş bir biberonu  eki tiriyor. Kadın yaralı, yavru bebek yaralı. Çünkü onları kapının dışından vurdular. Kadıncağız o kadar ızdırabına, acısına rağmen **'Aman bizi kurtarın. Hastaneye götürün. A ız, süt verin.'** falan demedi. **'Abi ben kar ıki sarı panjurlu evde oturuyorum. Mozaikçi Salahi Bey'in evidir. Al bu anahtarı ve git kapıyı**

aç. İçeriye girdiğinde sol tarafta yatak odamız vardır. Etrafı sayvanlık büyük bir yatak göreceksin. O sayvandı yırtıp sök. Başucumuza yakın o şilteyi kaldır. Arasında bir tabanca var. Al o tabancayı amca. Biz alamadık öcümüzü, intikamımızı bu Rum’dan, bari siz alın.’ dedi.

Ben o evden ayrıldıktan sonra derhal o eve gittim. Kapıyı açtım ve mevzubahis odaya girdim. Şiltelerin arasında o tabancayı buldum ve hakikaten o tabancadan biz uzun müddet yararlandık. O tabanca hadiselerden sonra ailesine teslim edilmiştir. Yani demek istediğim o kadar yaralı, aç susuz, korku geçirmiş olmasına rağmen hiç bir panik eseri göstermedi kadıncağiz. Çocuğum yaralı diye ağlamadı, sızlamadı. Tabancayı, silahın yerini tarif etti bana ve gittim aldım. O zaman ikna oldum ki bu cemaat içerisinde böyle kadınlarımız mevcut olduktan sonra biz bu davayı kazanacağız. Zaten biz inançlıydık ama halkımız da bu inancı taşıdığına göre katiiyen zafer bizim olacaktır diye düşündüm.

Tabii oradan aldılar cenazeleri. Ne yapılacaksa yapıldı. O artık bizim işimiz değildi. Fazlasını takip edemedik. Birçok hadiseler oldu. Köylere baskınlar oldu. Şehitler verdik. İlk şehitlerimiz Lefkoşa’dan doldu. Lefkoşa’ya civar köylerden gelenlerden de oldu. Bunları Lefkoşa dışına çıkıp defnetme imkânımız yoktu. Lefkoşa’da şimdi yerinde şehitlik olan Tekke bahçesi var. İşte onları orada çukurlar açarak gömmek mecburiyetinde kaldık. Bir gün Lefkoşa-Larnaka yolundaki Arpalık köyüne baskın verdi Rumlar. Oradan şehitler, yaralılar getirdiler. Musa isminde kardeşleri TMT’de 13-14 yaşlarında bir çocuk getirdiler. Kafatası yok. Hindistan cevizinin kabuğu gibi bomboş kafa durur ve o çocuğun ceplerinde av fişegi bulduk. Fişegi açıp bakınca içinde piyade tüfeklerinin mermi çekirdeklerinden bulduk ki bunlar orada av tüfeği kullanıyorlardı. Attıkları zaman düşmana etkili olabilmesi için barut, saçma yerine çocuk onları yerleştirmişti. Silahları dolduruyor ve abilerine veriyordu. Tabii orada az kişiydiler ve hepsi de şehit oldular. Onları defnettik. Birçok köyde böyle hadiseler oldu”.

Konuşmada bahsi geçen bu kahraman kadınla ilgili gazetecei Ahmet Tolgay 'da 5 Mart 2007 tarihli yazısında şunları söyleyecektir,⁹⁵

“Aynı kadın 25 Aralık’ta kendisini Adiloğlu Kliniği’nde tedavi eden Dr. Ayten Berkalp’e konuşurken de aynı şeyleri söyledi. Ankara’ya gönderilen ve kendisine protez kol takılan kadın da halen hayattadır. Banyo katliamının ilk fotoğrafları TMT tarafından çekildi. Bu fotoğraflar basına dağıtılmak üzere daha sonra yine TMT tarafından basın görevlilerine çektirilen fotoğraflardan çok farklıdır. Hiçbir zaman kamuoyuna sunulmayan ilk amatör fotoğraflar hep gizli dosyada tutuldu. Halen herkesin bilgisinde olan o meşhur fotoğraftaki görüntü cesetlerin ellenmesinden sonra ortaya çıkan görüntüdür. İlk fotoğraflarda görülebilen tek yüz en küçük çocuğun yüzüdür. Mizansenini hazırlayan, ki o kişi büyük ihtimalle ünlü gazeteci Ömer Sami Coşar’dır; manzaranın daha etkili bir hal alması düşüncesindeydi. Diğer fotoğrafları çekmek için daha sonra “Foto Basın” olarak bilinen Mustafa Bey’in Memduh Erdal eşliğinde olay yerine gönderildiği doğrudur. Neden Memduh Erdal verilmişti yanına? Çünkü Erdal’ın kayınpederinin evi oralardaydı ve bölgeyi çok iyi bilirdi. Hazırladıkları Akritas Planı uyarınca Rum ve Yunanlılar bölgedeki katliamı sürdürecektlerdi. (Herkesin bir kez daha bu menhus planı okuyup değerlendirmesi tavsiye edilir.) Erdoğan Rifat, av tüfeğiyle ateş etmeye başlayınca Türk mücahitlerin bölgede mevzilenmeye başladıkları düşüncesine kapıldılar. Erdoğan’ın av tüfeğiyle defaatle ateş açtığı bilinmektedir. Yayılm ateşle öldürülmeden önce Erdoğan Rifat katliamcılardan birini ağır yaraladı. Hayatta olan ve Şehit Aileleri Derneği’nde görevli bulunan merhum Erdoğan’ın eşi Nevin Hanım bu durumların tanığıdır. Rum ya da Yunan yaralının olay yerinden çıkarılması başarılıdı ama Amerikan yapısı son model 45’lik Tomson’u ile miğferi olay yerinde kaldı. Tomson’un kemeri üzerinde “Katsonis” adı yazılıydı. Hem bu silah ve

hem de olay yerinden toplanan diğerk objeler diğerk materyalle birlikte Türkiye'ye gitti. (Kumsal katliamıyla ilgili olarak olayı yaşıyanlardan ve tanıklardan alınan ifadeler de, TMT'nin bağılı olduğı Genel Kurmay başkanlığının arşivlerine girmiştir. Olayın gerçek mahiyeti bütün çıplaklığıyla bu ifadelerdedir.) Katsonis'in silahı ve diğerk objelerin bir kısmı İstanbul'daki Askerî Müze'de bulunmaktadır. Araştırmacı gazeteciler gidip orada görebilirler. Katliam gecesi bölgeden toplanarak Rum tarafına kaçırılanların çoğı hala hayattadır. Bunlar yaşıyanların tanığıdır. Katliamın TMT tarafında yapıldığı ilk defa Rum propagandacılar tarafından birkaç yıl önce Türkleri birbirine düşürmek için yapıldığında Sayın Nihat İlhan ilk ve son kez konuşarak bu iddiaları yalanlamış ve ailesini kimlerin şehit ettiğini net şekilde söylemiştir. Bilhassa çarpışmaların başladığı ilk günlerde TMT'nin kontrolü ve yönlendirmesi tamamen Türkiyeli subaylardaydı. TMT'nin içinde bu subaylardan habersiz sinek bile uçamazdı. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini sağlamak gibi bir düşünceyle TMT'nin bu Türkiyeli subaylar tarafından öyle bir komploya alet edilmesi nasıl düşünülebilir?"

Burada katliamın ilk çekilen pozlarının hala gizli dosyalarda olduğunu öğreniyoruz. Bunu katliama dair bilgisi olan bir çok insana sorduk. Profesör Ata Atun, ilk resimlerin Memduh Erdal tarafından çekildiğini ve gizli resimlerinde ancak onun çevresinde olabileceğini ve kendisinin de bu resimleri hiç görmediğini belirtti.

GÖRGÜ SAHİTLERİNİN AĞZINDAN KUMSAL KATLİAMI

Nihat İlhan'ın ev sahibi olan ve katliamda kendi ailesini de kaybeden Hasan Yusuf Gudum o geceyi şöyle anlatıyor:

"24 Aralık, 1963 gecesi, eşim Feride ile komşumuz Binbaşı Nihat İlhan'ın evindeydik. Yine komşularımızdan Mora (Meriç)li Ayşe Hanım, kızı Işın ve Ayşe Hanımın kız kardeşi Növber de bizimle beraberdi

Akşam yemeği yiyorduk. Ansızın Kanlı Dere tarafından eve kurşun yağmaya başladı. Kurşunlar yağmur gibi yağıyordu. Bulunduğumuz yemek odası tehlikeliydi Çabucak banyo dairesine koştuk. Burasının daha salim olduğunu düşünmüştük. Dokuz kişiydik Eşimden başka herkes banyoya sığınmış, eşim tuvalete saklanmıştı. Korku ve dehşet içinde bekledik. Dr. Binbaşı 'mn eşi bayan İlhan üç çocuğu ile küvetin içine girmiş, Kutsi, Murat ve Hakan'ı kucağına almıştı. Ansızın sokak kapısının büyük bir gürültü ile kırıldığını işittik Makineli tüfeklerle eve giren Rumlar her tarafı taramaya başlamışlardı. Bir ara Rumca bir sesin "Taksim istersiniz ha! diye bağırdığını işittim. Tekrar kurşun yağmuru başlamıştı. Bayan İlhan üç Çocuğu ile birdenbire küvetin içine yığılmıştı. Vurulmuşlardı Bu esnada banyo dairesine giren Rumlar silahlarındaki kurşunları tekrar üzerimize boşalttı. Binbaşının çocuklarından birinin inlemesini işittim ve kendimden geçtim, bayılmışım.

İki üç saat sonra ayıldığım zaman Bayan ilhan'ın ve çocuklarının küvette ölü yattıklarını gördüm. Ben ve diğer komşular ağır yaralıydık. Eşıme ne olmuştu acaba? Derhal tuvalete koştum. Yerde yatıyordu. En vahşi bir şekilde öldürülmüştü.

Sokaktan silah sesleriyle karışık imdat! Yetişin! Bizi kurtaracak yok mu? Feryatları geliyordu. Çok korkmuştum. Rumların geri dönüp beni sağ bırakmayacaklarından korkuyordum. Yatak odasına geçtim ve karyolanın altına saklandım. Bir saat daha geçmişti. Uzaktan silah sesleri gelmeye devam ediyordu. Ağzım kupkuruydu. Karyolanın altından çıkıp biraz su içerek tekrar banyo dairesine geçtim. Bir saat önceki gibi, herkes olduğu yerde duruyordu. Yaralı olan Ayşe Hanım'a ve Növber Hanıma da su verdim.

Sabah saat beşe kadar banyoda bekledik, hiç sabah olmayacak sanmıştım. Hepimiz yaralıydık, hastaneye gitmemiz gerekiyordu. Növber'le ben yürüyebiliyorduk. Yardım buluruz ümidiyle sokağa çıkmaya karar verdik, Köşklüçiftlik'e kadar yürüdük. Bizi alıp hastaneye götürdüler. Yolda giderken evde daha yaralılar bulunduğunu söyledim.

Hastanede üç gün kaldıktan sonra uçakla Ankara'ya tedaviye gönderildim. Ankara'da dört ay tedavi gördüm. Fakat bir kolumu hala kullanamam. Kıbrıs 'a dönüşümde uçak alanında Rumlar tarafından tevkif edildim. Bu anlattıklarımı, tutukluluğum esnasında Rumlara da anlattım. Sonra serbest bırakıldım."



96

TMT mensubu Nevzat Uzunoğlu tarafından Kumsal'daki evde ağır yaralı olarak kurtarılan ve buradaki saldırı sonrasında elini kaybeden Növbet İbrahimoğlu'nun kız kardeşi Ayşe Cankan yıllar sonra yaşadıklarını dile getirir ve bu olayın Rumlar tarafından gerçekleştirildiğini belirtir⁹⁷;

"...Bakın işte buradan girdi kurşun, tam bacağımın yanından. Buradan etler eksiktir. Çocuğun (Işıl Cankan) da ayağına rast geldi. O gece, eve ateş açarak girdiler. Hasan Dayı dışarıdaydı. Girer çıkardı. Biz bir gece önce Şifa Hanımdaydık. O gece de baskın olacağını düşünmedik. Ama bir şeyler olursa diye hep beraber olmaya çalışıyorduk. Mürüvvet Hanımlarda toplandık... Kapıdaki delik, hâlâ durur, hani benim elime girdi. Herkes evdeydi. Banyoya girdik. Tuvalet, Feride Hanım girdi. O orada yalnızdı. Biz, hepimiz bir yerdeydik. Hasan Dayı da bizimle banyodaydı. Onun koluna isabet etmişti kurşun. Çok bir şey olmadı.

Mürüvvet Hanım, küvete girdi. **'Ben çocukları alıp buraya giriyorum.'** dedi. Gördüm, çocuklarını üstüne aldı sarmaladı ve sırt üstü küvetin içine yattı. Ben kapının arkasındaydım. Kurşun elime girdi. Hâlâ kolumu

⁹⁶ Nevbet İbrahimoğlu ve Ayşe Cankan

www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/37960/PageIndex/Ic_Haberler

⁹⁷ www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/37960/PageIndex/Ic_Haberler

kestikten sonra bile saçma yerinde duruyor. Kız kardeşimin doğrudan üstüne sıktılar kurşunu. Kurşunlar, bacağına bir tarafından girip, diğer tarafından çıktı. Bütün bacağı parçaladı. O, lavabonun altına girmişti. Hiç ses çıkarmadı, fukara. Işıl, 2 yaşındaydı.

'Zido Enosis' gibi bir şeyler duyduk galiba. Hasan dayı, **'Basıldık.'** dedi. Herkes, ışığı söndürelim dedi. Işıkları söndürdük ve banyoya saklandık. Kaç kişi girdiğini hiç görmedik. Bilmiyoruz... Ben çıktım yürüyerek, Hasan Dayı ile beraber. Vasıta bulduk, bizi doktora götürdüler. Söyledim olanları... Evlendim. Evliydim o zaman. 10 yıl da geçindim. Ama elim böyle olduğu için kocam beni istemedi. Boşandık.

O gece esirler alıp gittiler. Onlar görmüştür, eve girenleri. Yeni evliydim. 1939 doğumluyum, 24 yaşındaydım, o zaman. 61'de evlenmişim. Biz böyle şeyler yaşamıyorduk ki o zamana kadar. Yabancıydık, silah sesine. Erkek yok tabii evde. Onlar mücahittiler. Herkes dışarıydı. 65 yaşında bir kadını Feride Hanım. 70 yaşında da Hasan Dayı. Bizi çağırdılar 'Gelin, hep beraber olalım.' dediler. Gittik. Yarım saat geçmedi, silah seslerini duyduk. Sesleri duyup, banyoya saklandık. Kahvaltılık bir şeyler hazırladık, çocuklara. Yedik yemedik, olay oldu. O durumda ateş açtıklarında hiçbir şey görmedik. Ama nereye kalkacaktık? Kalkabildik mi korkudan? Kan kaybettik, o durumda hiçbir şey hatırlamıyorum. Ya. Geceyi geçirdik ertesi gece de kaldım. İşte, öldürmeyen Allah öldürmüyor. Ama burada ilk müdahale yapıldı. Sonra yarı baygın Türkiye'ye götürüldük. 2 gün sonra. Her sene, Aralık'ta gelirler, bir şeyler çekerler. Ama ben konuşmadım, kolay değil. (İlhan ailesiyle) Tabii konuşur, görüşürdük ama öyle çok da değil. Çocuklara yumurta isterlerdi, ara sıra. Bazen, ya Hasan Dayı gelir alırdı, bazen de ben uzatırdım. Olay işte bizim yaşadığımız.

Başka bir röportajda ise Ayşe Cankan elini kaybetmesini şöyle aktarıyor:

Korkudan yerimizden kıpırdanmıyorduk Duvardaki havluyu alıp elime sardım. Bileğimi sıktım kan akmasın diye. Bürünecek bir battaniye

buldum. Kardeşim ve kızını içine sardım. Ufak Işıl acıdan ağlıyordu. Ona **“sus teyzem sesimizi duyarlarsa hepimizi öldürürler”** diyordum. Yavrucak biraz susuyor sonra dayanamayıp ağlıyordu. Gün ışıyınca ya kadar öyle kaldık Sonra ev sahibi ile yürüyerek Köşklüçiftlik’e kadar gittik Bir araba bizi hastaneye götürdü.

Hastanede hemen beni ameliyata aldılar. Son olarak **“Elimi kesmeyin”** dediğimi hatırlıyorum. Sonra uyumuşum. Uyandığımda elim bileğimden kesilmişti. Arkadan Türkiye’ye ve Londra’ya tedaviye gönderdiler. O zamandır tek elle yaşıyorum.”

Aynı evde ağır yaralanarak elini kaybeden ve bu durum sonrasında kocası tarafından terk edilen Nöbber İbrahimoglu da yaşadıklarını anlatır ve bu olayın Rumlar tarafından gerçekleştirildiğini belirtir58;

“Ben 1928 doğumluyum. 35 yaşındaydım, o zaman. Kapıdaki delik, hâlâ durur, hani benim elime girdi. Herkes evdeydi. Banyoya girdik. Tuvalete, Feride Hanım girdi. O orada yalnızdı. Biz, hepimiz bir yerdeydik. Hasan Dayı da bizimle banyodaydı. Onun koluna isabet etmişti kurşun. Çok bir şey olmadı. Mürüvvet Hanım küvete girdi. “Ben çocukları alıp buraya giriyorum” dedi. Gördüm, çocuklarını üstüne aldı sarmaladı ve sırt üstü küvetin içine yattı. Ben kapının arkasındaydım. Kurşun elime girdi. Hâlâ kolumu kestikten sonra bile saçma yerine duruyor. Kız kardeşimin doğrudan üstüne sıktılar, kurşunu. Kurşunlar, bacağının bir tarafından girip, diğer tarafından çıktı. Bütün bacağı parçaladı. O lavabonun altına girmişti. Hiç ses çıkarmadı fukara. Işıl, 2 yaşındaydı. Olay akşam üzeri 6 buçuk 7 sıraları oldu. (İçeriye girenlerin ve kaç kişi olduklarının) Hiç farkında değiliz. Ama ‘Zido Enosis’ gibi bir şeyler duyduk galiba. Hasan Dayı, “basıldık” dedi. Herkes, ışığı söndürelim dedi. Işıkları söndürdük ve banyoya saklandık. (Binbaşı o gece) Hanımına telefonda söylemiş. Ama nereden bilelim ki, (Rumlar) kapıyı kırıp, içeri girecek, sonra da banyo kapısına ateş açacak. Kaç kişi girdiğini hiç görmedik. Bilmiyoruz. Bizi ‘Öldü.’ deyip bıraktılar. İlk kapıya ateş ettiler. Biz içeri girdiğimizde kapıyı kilitlemiştik. Banyonun içine de

tam isabet etti, çünkü kapının karşısındaydı, banyo. Mürüvvet Hanım, çocukları üstünde, bütün kurşunları o yedi. Sabaha kadar kanların içinde kaldık. Eğer, ben bu elimi, banyodaki yüz havlusu ile çekip de sarmasaydım, kan kaybından ölebilirdim. Evin değil, misafirsin. Nerede ne var, ne bileceksin. İşte hemen orada buldum havluyu ve sardım elime, yoksa öldürdüm, herhalde. Saldırıdan sonra hiç biri gelmedi. Sabaha kadar, taşın üstünde kaldık. Kutsicik, sabaha kadar 'su' diye inledi. Soğuk kış günü, 23 Aralık'ta, yerimizden kıpırdayamadık, korkudan. Ben çıktım yürüyerek, Hasan Dayı ile beraber. Vasıta bulduk, bizi doktora götürdüler. Söyledim olanları. Ben gidiyorum dedim. Rumlar tekrar beni bulursa diye de korkuyordum. 'Belki, biz sağlam gideriz ve biri de gelir seni alır ve hastaneye getirir.' dedim. Yürüyerek yola çıktım. Sabah 07.00'ye doğruydu. Sonra vasıta bulduk. O gün akşama kadar, hatta ertesi güne kadar kendimi bilmez durumdaydım. Bayılmışım. Orada, beni ameliyat ettiler. Bir gece sonra Türkiye'ye gönderdiler bizi. Beraberdik uçakta. Çocuk da yaralı ayağı, sedyenin üzerinde, götürdüler bizi. İlk resmi çekenden de emin değilim. Bir dönem gazete yazmıştı. Foto basın diye bir gazeteci varmış, onun geldiğini duyduk. Hastaneye götürdüler bizi. Sonra ameliyata alındık. Arkadan da yaralıları almak için uçak geldi. Araya Barış Gücü, Kızıl Haç girdi. Uluslararası Havaalanı'ndan uçtuk. Ben 5 ay Ankara'da kaldım 2 buçuk ay, hastanede yattım. Bak kızım, bu el takmadır. Mayısın içinde, koptu kopuyor, tekrar Ankara'ya gönderdiler, beni, olaydan sonra. Londra'ya da gittim, tamir ettiler. Üstünden tekrar deri kapladılar. Bu şekilde işimi görüyorum. Bu olmazsa zor. Bir şey yapamam. Mesela bıçağı böyle araya sıkıştırıp, kesebiliyorum. Elimi burada kestiler. Polisin karşısındaki kliniğe götürdüler beni o gece. Kız kardeşim, bir gece daha kaldı. Bacağı yaralı olduğu için. Yürüyemezdi. Onu ertesi gün, alıp getirdiler. Şimdi babamın evinde kalıyorum kızım, ben. Annembabam öldü, Onların evinde kalıyorum. Evlendim. Evliydim o zaman. 10 yıl da geçindim. Ama elim böyle olduğu için kocam beni istemedi. Boşandık. Çocuğum olmadı. Adamdaydı kusur. 'Bir elli ile geçinemem.' dedi. İşte ben de o zamandan beridir, annemle babamın evindeyim. Mora'da. 40

yıl bu hafta bitiyor. (İlhan ailesiyle) Ben hiç tanışmadım. Ben kız kardeşimde, o akşam misafirdim. Şansa bak, ben misafir geldim,'Hepimiz toplanalım.' dediler. 'Ne olacağız?' diyorduk, sürekli. 'Sokaktan ateş olursa isabet etmez, banyoya girin.' demiş binbaşı hanımına. O gece esirler alıp gittiler. Onlar görmüştür eve girenleri. 1 hafta derenin karşı tarafında kaldı bu esirler. Derenin içinde bir de dilsiz bir kadın vardı, çocuklu. Onun kocasını da o gece vurdular. Fatma Hanım'ın kocasını da vurdular. Her gün gazete okumuyoruz ki. (Bu olayı yaşayanlar olarak, bu olayı Türkler yaptı kuşkusuz dile getirildiğinde) Ama sinirleniyoruz tabii. Olayı biz yaşadık. Herkes doğruyu yazsın istiyoruz. Bizi Rumlar taradı o gece. Türkler değildi" ...

Kutsi İlhan'ın anaokulu öğretmeni olan Birsen Şemsettin de o dönemde yaşadıklarını şu sözlerle ifade eder⁹⁸;

"...63 olaylarında biliyoruz, Kızılhaç araya girdi ve BM ile Kızılhaç birlikte Rumların kontrolünde, Kıbrıs'taki yaralıları, Türkiye'ye uçurdular. Ölenler bir binbaşının ailesi olduğu için daha fazla onlar konuşuldu tabii. Feride Hanım, 60'ın üzerindeydi. O evi yaptılar. Herhalde bir süre sonra ihtiyaç hissettiler ve arkaya da bir ev yaptılar. Kendileri arka evde oturuyordu. Binbaşıya da evi kiraladılar. Ama binbaşının, 3 tane oğlan çocuğu var. En küçüğü 1 buçuk yaşlarında falan, kucaktaydı. Feride Hanım çok becerikli bir hanımdı. O küçük oğlana pijamalar diker, patikler işlerdi. Mürüvvet Hanım ile birbirlerini çok çok severlerdi. İyi geçinirlerdi. Mürüvvet Hanım bir yere gideceğinde de çocuklara Feride Hanım bakardı. Ne pişirse onlara da verirdi. Feride Hanım bizim köydendi. Ben hem Feride Hanımı biliyorum, hem çocuğu. Çocuk (Kutsi) benim öğrencim. Mürüvvet Hanım da her gün gelir gider, çocuğu okula getirirdi. Bir askerle beraber gelirlerdi okula. Ya binbaşı gelir, çocuğu bırakırdı ya da Mürüvvet Hanım. Her ikisi ile de görüştüğüm için beni evlerine davet ederlerdi. Son da Hatice Bozkurt ile birlikte gitmiştik Evin bir holü vardı. Ben o holü biliyorum. Bütün

⁹⁸ www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/37960/PageName/Ic_Haberler

odalar, o hole açılırdı. Bir başka oda, sonra da koridor vardı. Olaydan 15 gün önce de ben, Mürüvvet Hanım'da misafirdim. Kutsicik, Feride Hanım ile beraber fala bakıyordu. Feride Hanım fal bakarken, ona da öğretmiş. 'Öğretmenim falınıza bakayım.' dedi, bana. Ben de kahve içtim. O da güya, 4 yaşında fal bakıyor. En büyüğü de Köşklüçiftlik İlkokulu'nda okuyordu. Perihan hoca hanım da onun öğretmeni idi. En küçükleri 1 yaşındaydı, Murat. Mürüvvet Hanım ise 30-35 yaşlarında, biraz iri yarı, Zonguldaklı bir hanımdı... Bu insanlar kapıyı kırıp içeri girdiklerinde Binbaşının şapkasını ve duvarda asılı fotoğraflarını görünce ifrit oldular ve odalara ateş açtı. Belki onları görmeselerdi bu insanları da esir alacaklardı. Erdoğan Rifat'ın evi vardı yakınlarda... Erdoğan Rifat'ı, ateş ettiği için damda vurdular. Binbaşının evinde de bunlar yaşanınca diğer evlerden de esirler toplayıp gittiler. (Bu olayı yaşayanlar olarak, bu olayı Türkler yaptı kuşkusuz dile getirildiğinde) Ben her gün okuyup yakından takip ediyorum. O yüzden de gerçeklerin ortaya çıkmasını istedim. 'Neden bu söylentiler var.' diye sinir oluyorum".

Katliamın küçük şahidi Işıl Cankan ise artık yetişkin bir kadın ve o da o günleri şöyle aktarıyor:

"23 Aralık 1963'te annem ve teyzem beni alarak daha emniyetli diye komşumuz Doktor Nihat İlhan'ın evine gitmişler. Hanımı ile görüşüyorlarmış. Babam mevzideymiş. Mahallede silah sesleri duyulunca ışıkları söndürüp evin içindeki kapıları da kilitleyip arkada banyo odasına sığınmışız doktorun karısı ve üç çocuğu annem kucağında ben teyzem ev sahibi ve hanımı.

Kapıları kırarak bizi bulmuşlar. Teyzemin eline isabet eden bir kurşunla eli kesildi Ev sahibinin hanımını öldürdüler. Ev sahibi yaralı, benim dizimi parçalayan kurşun annemin dizine saplanmış. Mürvet Hanım, doktorun karısı banyonun içine yatırdığı 3 çocuğunun üstüne kapaklanmış. Onları da öldürmüşler. O feci yerde sabaha kadar

beklemişiz. Civardaki evlerde de ölüm olmuş. Diğerlerini esir almışlar. Bacağım 3.5 yıl alçıda kaldı soğuk havalarda ağrır.”

Eşi mücahit Erdoğan Rifat’ıda o günlerde şehit veren Nevin Erdoğan o günleri şöyle anlatıyor:

“Eşim Erdoğan Rifat 24 Aralık 1963 günü bizi kontrol etmek için eve geldi. Kumsal baskını olduğu geceydi. 2–3 aile aynı evdeydik. Çok yoğun ateş vardı. Bu yüzden eşim evden görevli olduğu yere gidemiyordu. Işıkları söndürdük biz bir odaya toplandık. Erdoğan da av tüfeği ile diğer odada kaldı. Rumlar kapıyı taradılar. Karşılıklı çığlıklar geliyordu. Ben o telaşla parmağımı kırmışım hiç fark etmedim. O gece hiç sesimizi çıkarmadan sabaha kadar bekledik. Ertesi sabah bizi aramaya geldiler. Esim Erdoğan bir Yunanlı askeri vurmuş ama kendisi de şehit olmuştu.26 yasındaydı ben de 21. Oğlum Eser 4 kızım Beste 3 yaşındaydı.”

KATLİAMIN DUYULMASININ ARDINDAN

Katliam haberlerinin duyulmasının ardından Türkiye’de ülkenin her yerinde büyük bir tepki yükselmeye başladı. Gösteriler yapılıyor, intikam yeminleri ediliyordu. Üniversite bahçesinde toplanan 5.000 öğrencinin olayları protesto ettiği miting gazetelerde yer bulacak ve üniversite gençliği bu ve benzeri bir çok eyleme imza atacaktı.

Gençlik Kıbrıs için and içti

Üniversite bahçesinde toplanan
beş bin öğrenci, mitingden sonra
Taksim’e kadar gitti

YÜKSEK Öğrenim gençliği
dün Üniversite bahçesinde
bir miting tertipleyerek son
olaylar dolayısıyla Makarou’u ve
Ada Rumlarını tel’in etmişlerdir.

500’den fazla öğrencinin katıldığı
mitingde Üniversite bahçesindeki Anıta
çelenkler konulmuş ve yapılan konuş-
malarla Türk gençliğinin hissiyatı be-
lirlenmiştir. Bu arada özellikle Çınar, bir

KANLI
OLAYLAR
TEL’İN
EDİLDİ



Cumhurbaşkanı Yardımcısı Küçük ve Kıbrıslı Türk bakanlar ve Temsilciler Meclisi'nin Türk üyeleri hükümetten ayrıldılar.¹⁰⁰ Tarihe Kanlı Noel olarak geçen bu katliam üzerine 25 Aralık 1963'te Türk Hava Kuvvetleri'ne ait uçaklar ihtar uçuşları yaptı ve ardından ateşkes sağlandı ve 29 Aralık 1963'te İngiliz Kuvvetleri bugün Yeşil Hat olarak adlandırılan bölgeye girdi. Lefkoşa'da olan bu olaylar, Kıbrıs'ın bölünmesine yol açan olayların da başlangıcı oldu. 30 Aralık 1963'te İngiliz General tarafından Lefkoşa'yı bölen Yeşil Hat çizilmiştir.

BAYRAK RADYOSU KURULUYOR

Kanlı Noel yaşanırken Türkler adına başka bir adım daha atılmaktadır Kıbrıs'ta. Bayrak Radyosu, 25 Aralık 1963 tarihinde Rumların, Kıbrıs Türklerini dışlaması üzerine, Kıbrıs Türkü'nün sesini dünyaya duyurmak amacıyla yayına başladı.

Kıbrıs davasında önemli bir paya sahip olan ve sıcak çatışma günlerinde büyük özveri ve gizlilikle yayınlarına devam eden Bayrak radyosu ilk günlerinde çok fakir imkanlarla yayın yapmaya başladı. Gerekli elektrik gücünün birkaç araba aküsüyle sağlandığı küçük bir garajda yayına başlayan Bayrak Radyosu, sadece 2500 metre yayın alanına sahipti. Kanlı Noel olayları sırasında radyonun getirdiği imkanlar daha net görülünce kısa sürede şartlar iyileştirildi.

¹⁰⁰ Osmanlı İdaresinde Kıbrıs, s.35.